

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องกฎหมายตำบลในจังหวัดชัยนาท

นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิธ

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2549

**A Supplementary Reading on Tambon Place Names
in Chai Nat Province**

Miss Suratana Punbopith

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2006

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัด ชัยนาท
ชื่อและนามสกุล	นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิธ
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์วรรณ บัวเกิด

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์วรรณ บัวเกิด)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา สัจจามันท์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาศึกษาศาสตร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อการศึกษา คั่นคว้ออิสระ การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท
ชื่อผู้ศึกษา นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิช ปริญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์วรรณ บัวเกิด ปีการศึกษา 2549

บทคัดย่อ

การศึกษาคั่นคว้อครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท และ (2) ตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

ผลการศึกษาคั่นคว้อมีดังนี้ (1) หนังสือที่สร้างขึ้นมีรูปเล่มขนาด 20 X 28 เซนติเมตร ความยาว 105 หน้า เนื้อหาของหนังสือประกอบด้วย สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท การกำหนด ภูมินาม ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท อำเภอสรรพยา อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอ สรรคบุรี อำเภอหันคา กิ่งอำเภอหนองมะโมง กิ่งอำเภอเนินขาม โครงสร้างเนื้อหาแต่ละเรื่อง ประกอบด้วยสถานที่ตั้งและอาณาเขต แผนที่ เนื้อหา กิจกรรมท้ายเรื่องและภาพประกอบ (2) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินด้านการจัดรูปเล่ม การพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.96 (3) การตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดย ผู้เรียน จำนวน 10 คน ประเมินด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านการใช้ภาษา ด้าน ภาพประกอบ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 ถึง 1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ สร้างขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ หนังสืออ่านเพิ่มเติม ภูมินาม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์วรรณ บัวเกิด ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามผลการศึกษาค้นคว้าอย่าง ใกล้ชิดเสมอมา จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้ารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชูติมา สัจจามันท์ ที่กรุณาเป็น กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์จนมีผลทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูวงศ์ไพโรจน์ ครูพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง และครูเครือรัตน์ จันทร์เพ็ง ที่ให้ความอนุเคราะห์แก้ไข เสนอแนะการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้

นอกจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้ายังได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลท้องถิ่นและครู ภาษาไทยศูนย์ภาษาไทยจังหวัดชัยนาท ช่วยสืบค้นและให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมินามเพื่อนำมาจัดทำ เป็นหนังสือ จึงขอขอบพระคุณ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาต้องขอขอบคุณ ครูชชาติ น้ามาก ครูศรีวรรรณ น้ามาก ซึ่งให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลและเก็บข้อมูลภาคสนาม ถ่ายภาพสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า และให้กำลังใจเสมอมาตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุรัตนา พันธุ์พิธ

เมษายน 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	3
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา	5
หนังสืออ่านเพิ่มเติม	5
ภูมินาม	13
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม	18
แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	21
บทที่ 2 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท	29
บทที่ 3 ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	140
สรุปผลการศึกษา	140
อภิปรายคุณภาพของหนังสือตามการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ	142
ข้อเสนอแนะ	144
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	149
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	149
ข สำเนาหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ	150
ค แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ	153
ง แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียน	157
จ ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ	161
ฉ รายชื่อนักเรียนผู้ประเมินคุณภาพหนังสือ	165

ช

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ช ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เรียน	166
ประวัติผู้ศึกษา.....	172

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลอันเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ บทบาทของการจัดการศึกษาในแต่ละประเทศมีมากน้อยเพียงใดย่อมแตกต่างกันไปตามบริบทและความต้องการของสังคม การจัดการศึกษาจึงไม่สามารถแปลกแยกไปจากท้องถิ่น เพราะการศึกษาจะต้องเอาประเด็นในท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในรากเหง้าของตน สามารถทำให้เด็กที่จบการศึกษาออกไปมีส่วนรู้สึกรับผิดชอบและมีความสามารถที่จะสร้างสรรค์สังคมได้ ดังที่ ประเวศ วะสี (2534 :8) ได้ให้ข้อคิดในเรื่องการศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า “ ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นคือวัฒนธรรมพื้นบ้านของเรา การพัฒนาคนจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคงของเราเอง และหาสิ่งอื่นมาดัดแปลงระดับประดาตามที่เหมาะสมหาใช่การพัฒนาที่ขาดลอยจากรากฐานเดิมของตนเอง ซึ่งจะทำให้โยกคลอนได้ง่าย รัฐบาลและสาธารณะควรทำความเข้าใจความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นและส่งเสริมการสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่ระบบการศึกษาของชาติ เพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษาอันเป็นการฟื้นฟูบูรณะพลังของชาติ เพื่อความสมานฉันท์ของคนในชาติ การพัฒนาอย่างได้สมดุลและยั่งยืนและสานตีสุขของสังคมไทยความคิดและภูมิปัญญาไทย ”

ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 :5 , 12) ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของท้องถิ่นในการเข้ามาดำเนินการศึกษาด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ตามมาตราต่าง ๆ ดังนี้

มาตรา 7 ...มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของประเทศชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย ...

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ได้ระบุเกี่ยวกับความรู้ คือ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับตัวเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ...

นอกจากนี้การจัดการศึกษาเพื่อให้คนไทยเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และ ได้รู้จักตัวตนของความเป็นไทยมากขึ้น มีความสอดคล้องกับ หลักการของการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2524 :4) ที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล และรวมทั้งจุดหมายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2545 :4) ที่ มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นความเป็นไทย ต้องอาศัยองค์ประกอบคือต้องถื่น เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา เพราะการเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตน เป็นหนทาง หนึ่งที่จะปลูกฝังนิสัยรักท้องถิ่นให้เกิดขึ้นในจิตใจของคน เมื่อคนได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตนที่ ควรรัก ศรัทธาในท้องถิ่นของตน ก็จะปกป้องรักษา ช่วยกันคิด ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตน ให้มีความเจริญก้าวหน้า ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นนั้นต่างก็มีตำนาน ความเป็นมา ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีเป็นของตนเอง สิ่งทีคนในท้องถิ่นเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดาส่วนแต่มี ประวัติความเป็นมาที่น่าศึกษา น่าภูมิใจทั้งสิ้น เพราะการตั้งถิ่นฐานของคนในแต่ละท้องถิ่น การ ป้องกันท้องถิ่น การดำรงอยู่ การร่วมมือร่วมใจ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาของคน ในท้องถิ่นทั้งสิ้น

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นความสำคัญของท้องถิ่น ตามสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็น คุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภทกลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และ วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดาร และสามารถ เลือกรอ่านได้ตรง

จุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพินิจวรรณคดีและวรรณกรรมพิจารณาคุณค่าทั้งด้าน วรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้ที่ให้ ความสำคัญท้องถิ่น มีวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกัน เช่น จัดทำรายวิชาใหม่ ปรับกิจกรรม การเรียนการสอน ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน จัดทำสื่อเพื่อการศึกษา ได้แก่ หนังสือ ส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นต้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ภูมินาม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านชื่อที่ใช้เรียกพื้นที่ ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ของคนในท้องถิ่น อีกทั้งยังให้ ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์และ

วัฒนธรรมในการตั้งถิ่นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังความรักท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงคุณค่า เรื่องราวของท้องถิ่นที่ตั้งชื่อตามที่มาต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท

สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท

2.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

3. ขอบเขตของการศึกษา

3.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียน

ชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท มีเนื้อหาประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท

เรื่องที่ 2 การกำหนดภูมินาม

เรื่องที่ 3 ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท มี 9 ตำบล คือ ตำบล

ชัยนาท ตำบล

ในเมือง ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเขาท่าพระ ตำบลเสือโยก ตำบลท่าชัย ตำบลหาดท่าเสา

ตำบล

นางลือ ตำบลธรรมามูล

เรื่องที่ 4 ภูมินามอำเภอสรรพยา มี 7 ตำบล คือ ตำบลสรรพยา ตำบล

ตุลुक ตำบลเขาแก้ว ตำบลโพนางคำตัก ตำบลโพนางคำออก ตำบลบางหลวง ตำบลหาดอาษา

เรื่องที่ 5 ภูมินามอำเภอมโนรมย์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลคู่งสำเภา

ตำบล

วัดโคก ตำบลศิลาदान ตำบลท่าฉนวน ตำบลหางน้ำสาคร ตำบลไร่พัฒนา ตำบลอยู่ตะเภา

เรื่องที่ 6 ภูมินามอำเภอวัดสิงห์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลวัดสิงห์

ตำบล

มะขามเต่า ตำบลหนองน้อย ตำบลหนองบัว ตำบลหนองขุ่น ตำบลบ่อแร่ ตำบลวังหมัน

เรื่องที่ 7 ภูมินามอำเภอสรรคบุรี มี 8 ตำบล คือ ตำบลแพรกศรี

ราชา

ตำบลเที่ยงแท้ ตำบลคงคอน ตำบลบางซุด ตำบลโพงาม ตำบลคอนกำ ตำบลห้วยกรด

ตำบลห้วยกรดพัฒนา

เรื่องที่ 8 ภูมินามอำเภอหันคา มี 8 ตำบล คือ ตำบลหันคา ตำบล

บ้านเขียน

ตำบลห้วยงู ตำบลวังไก่อื่อน ตำบลไพรงกุง ตำบลหนองแซง ตำบลเด่นใหญ่ ตำบลสามง่าม

ท่าโบสถ์

เรื่องที่ 9 ภูมินามกิ่งอำเภอหนองมะโมง มี 4 ตำบล คือ ตำบลหนอง

มะโมง

ตำบลกุคจอก ตำบลตะพานหิน ตำบลวังตะเคียน

เรื่องที่ 10 ภูมินามกิ่งอำเภอนินขาม มี 3 ตำบล คือ ตำบลนินขาม

ตำบล

สุขเดือนห้า ตำบลกะบกเตี้ย

แต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายเรื่องและมีภาพประกอบ

3.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง และให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 10 คน ประเมินโดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง

4. นิยามศัพท์

4.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร ให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน หรือใช้ประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการ

การอ่านของแต่ละบุคคล

4.2 ภูมินาม หมายถึง ชื่อเรียกสถานที่เป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่มนุษย์ตั้งชื่อขึ้นเพื่อใช้เรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ภูมินามเป็นดัชนีที่สำคัญในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานหรือลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่นั้น ๆ

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

5.1 สถานศึกษามีหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท ที่มีคุณภาพ ใช้เป็นหนังสือในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

5.2 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

5.3 ครูผู้สอนได้แนวทางในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

6. กรอบแนวคิดที่ใช้ศึกษา

การศึกษาภูมินามชื่อตำบลในจังหวัดชัยนาท ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ประเด็น คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมและภูมินาม

6.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม

6.1.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2522 : 9) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เดิมเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

จินตนา ไบกาซูยี (ม.ป.ป. : 132 - 133) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละคน โดยที่ครูอาจารย์ที่สอนอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีโอกาสจะทำและเขียนขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัด

การเรียนการสอนของตนได้มากที่สุด และจัดทำได้โดยไม่ยากนัก หนังสืออ่านเพิ่มเติมจึงเป็นหนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตร หรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่าน มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่ให้สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดี และให้ความสนุกสนานในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดีปะปนอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์มากกว่าความบันเทิง โดยเฉพาะนิยมเขียนให้อ่านเพิ่มเติมหรือประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง หนังสืออ่านเพิ่มเติมในสมัยก่อนมักเรียกชื่อว่า หนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอน

จักรภัทร พงศ์ภัทรา (2546 : 3 - 4) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมคือ หนังสือเสริมประสบการณ์ชนิดหนึ่ง เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่

มิได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียนแต่เป็นหนังสือที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ชาบซึ่งในคุณค่าของภาษา เสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2548 : 1) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม ได้แก่ หนังสือ

ที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละคน

หนังสืออ่านเพิ่มเติม จึงหมายถึง หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร ให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน หรือใช้ประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล มีลักษณะแนวการเขียนในแง่ให้สาระประโยชน์ในรูปแบบสารคดี และให้ความสนุกสนานในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดีปะปนอยู่ด้วย แต่เน้นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์มากกว่าความบันเทิง

6.1.2 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2532 : 144) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่าน

เพิ่มเติมว่า

จะเป็นหนังสือที่เขียนจากรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร แล้วนำหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่ผู้เขียนมีประสบการณ์ มีความรู้ ความชำนาญ เชี่ยวชาญอย่างกระจ่างในฐานะที่เป็นผู้สอนในวิชานั้น ๆ ตลอดจนได้มีการศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเนื้อหาไว้เป็นอย่างดีหรืออาจจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนซึ่งนักเรียนไม่สามารถจะหาความรู้จากแหล่งอื่น ๆ มาจัดทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เมื่อนำมาเขียนและทดลองให้นักเรียนอ่านหรือใช้แล้ว ก็นำไปปรับปรุง และสามารถจัดทำเป็นหนังสือเสริมประสบการณ์ใช้ประกอบการเรียนการสอนของตนได้

จินตนา ไบกาชุยี (ม.ป.ป. : 134 – 135) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่บรรจุความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้ส่วนใดส่วนหนึ่งจากหลักสูตร หรือความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์เสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นนักเรียนวัยต่าง ๆ มีลักษณะแนวการเขียนทั้งในแง่สาระประโยชน์โดยตรงในลักษณะการเขียนแบบสารคดี และให้ความสนุกสนานในลักษณะการเขียนแบบบันเทิงคดีปะปนอยู่ด้วย แต่นั่นหนักไปในแง่ให้สาระประโยชน์มากกว่าความบันเทิง การเน้นหนักในแง่ให้สาระประโยชน์ความรู้ จะเป็นจุดประสงค์สำคัญของการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยเฉพาะนิยมเขียนใช้อ่านเพิ่มเติมหรืออ่านประกอบวิชาใดวิชาหนึ่ง

จักรภัทร พงศ์ภัทระ (2546 : 4 – 5) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตาม

เหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

ถวัลย์ มาศจรัส (2548 : 3) กล่าวว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระหลากหลาย แต่เนื้อหาสาระนั้นจะมุ่งเน้นให้ผู้อ่านเกิดความเจริญงอกงามทางด้าน

สติปัญญา สังคม อารมณ์ และจิตใจเป็นสำคัญ โดยมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด

ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่บรรจุเนื้อหาสาระหลากหลาย แต่เนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเสริมประสบการณ์ให้กับผู้อ่าน มีความสอดคล้องกับหลักสูตร ผู้อ่านสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในการอ่าน ส่งเสริมความเจริญงอกงามด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม

6.1.3 แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

จินตนา ไบกาซูยี (ม.ป.ป. : 147 – 173) กล่าวว่า ผู้ที่ประสงค์จะสร้างหนังสือ

อ่านเพิ่มเติมควรจะได้มีการวางแผนการเขียนของตนไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียน และป้องกันการสับสนในขณะที่ดำเนินการ แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีดังนี้

1) การกำหนดประเภทหนังสือ

ถ้าต้องการให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น นอกจากผู้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะสร้างตามลักษณะที่กรมวิชาการกำหนดไว้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงรูปลักษณะและประโยชน์ใช้สอย รวมทั้งพิจารณาถึงความถนัดและความชำนาญของตนที่มีอยู่ว่ามี ความชำนาญในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทใด เช่น สารคดี บันเทิงคดี นิทานหรือ ร้อยกรอง เป็นต้น

2) การกำหนดวัตถุประสงค์

การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ก่อน นั้น จะทำให้ผู้สร้างไม่ออกนอกกรอบที่จะต้องการเขียน รวมทั้งยังจะทำให้ผู้อ่านทราบได้ทันทีว่า ผู้เขียนต้องการที่จะสื่อเรื่องใดให้แก่ผู้อ่าน นอกจากนี้แล้ววัตถุประสงค์ยังใช้เป็นเครื่องมือ ตรวจสอบการเขียนเนื้อหาด้วยความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และยังเป็น เครื่องเตือนใจให้ผู้เขียนเพิ่มความระมัดระวังไม่ให้เขียนนอกเหนือหรือขาดตกหล่นไปจาก วัตถุประสงค์ ซึ่งโดยปรกติแล้ววัตถุประสงค์นี้จะปรากฏอยู่ในคำนำ คำชี้แจงของผู้เขียนหรือใน บทนำก็ได้ โดยจะนิยมเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3) การกำหนดระดับผู้อ่านหรือกลุ่มเป้าหมาย

ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ผู้สร้างจะต้องทราบว่าผู้อ่านของตนคือ ใคร โดยต้องคำนึงถึงเพศ วัย ระดับการศึกษา ความสนใจในการอ่าน ความสนใจทั่วไปในสังคม รอบตัวหรือความสนใจพิเศษ รวมทั้งจุดเด่นและจุดด้อยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบ กฎเกณฑ์ในการเขียน สามารถสื่อสารได้ตรงกับผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

4) การกำหนดเนื้อหา

ผู้ที่ต้องการจะสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีแรงบันดาลใจปรารถนาที่จะเขียนและต้องมีความเข้าใจตนเองก่อนว่าจะเขียนอะไร จะหาสิ่งที่ตนเองจะเขียนได้จากที่ใด รายละเอียดของเนื้อหาจะไปค้นคว้าได้จากที่ไหน และที่สำคัญก็คือควรเขียนในสิ่งที่ตนเองรู้ดีกว่าเขียนในสิ่งที่ตนเองยังไม่กระจ่างชัด สำหรับแหล่งข้อมูลที่ผู้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะสามารถค้นคว้าเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการเขียนนั้นมีอยู่ 3 แหล่ง คือ 1) จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 2) สิ่งแวดล้อมในสังคมและสภาพท้องถิ่น 3) ความสนใจและความต้องการอ่านของเด็กแต่ละวัย

สำหรับแหล่งข้อมูลจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในระดับมัธยมศึกษาที่มีเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่สามารถนำมาสร้างเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นได้แก่ นิทาน นิทานแฝงคติธรรม นิทานพื้นบ้าน ภาษิต คำพังเพย คำคล้องจอง

บทร้อยกรอง ปริศนาคำทาย การละเล่นที่มีบทร้องในท้องถิ่น นิยายสำหรับเด็ก เรื่องสั้น เรื่องจาก

วรรณคดี สารคดีสั้น ๆ เรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สังคม ชุมชน เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม สถานที่สำคัญในท้องถิ่นหรือของชาติ และบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่นหรือชาติ เป็นต้น ส่วนเนื้อหาที่สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมในสังคมและสภาพท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น ได้แก่ คำร้อยกรองในภาษาถิ่น ประวัติ นักเขียน นักบรรยายในท้องถิ่น นิทานพื้นบ้าน ตำนานพื้นบ้าน หรือวรรณกรรมท้องถิ่น ปริศนาคำทายในภาษาถิ่น และประการสุดท้ายก็คือเนื้อหาที่เป็นแหล่งข้อมูลตามความสนใจและตามความต้องการอ่านของเด็กแต่ละวัย และจากผลการวิจัยของลมูล รัตตากร (2539 : 19 , 29-31 , 33-34) พบว่าความสนใจและแนวการอ่านหนังสือของนักเรียนอายุ 13-18 ปี ในโรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศนั้นสามารถสรุปได้ว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงสนใจอ่านเรื่องที่เหมือน ๆ กันทั้งหมด 22 เรื่อง และใน 22 เรื่อง นั้นจะมีเรื่องที่เป็นนิทานตลกขบขัน นิทานที่เป็นตำนานของแต่ละท้องถิ่นและนิทานสัตว์รวมอยู่ด้วย

5) การกำหนดหัวข้อเรื่อง

หลักการสำคัญในการเลือกหัวข้อเรื่องที่ผู้สร้างจะเขียนลงในหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่ผู้เขียนมีความสนใจ มีความถนัด มีความเชี่ยวชาญ ผู้ข้อมูลและแหล่งที่จะค้นคว้าตลอดจนได้เคยมีการเขียนหรือค้นคว้าด้วยตนเองมาก่อนแล้ว หรืออาจจะใช้เอกสารประกอบคำสอนของตนมาดัดแปลงเขียนใหม่ให้มีลักษณะการเขียนที่ดี พร้อมทั้งเพิ่มเติมรายละเอียดของข้อมูลให้ทันสมัยขึ้น แต่สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาในการเลือกหัวข้อเรื่องก็คือ

หัวข้อเรื่องควรจะเป็นไปเพื่อตอบสนองการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือในสถานศึกษาที่ผู้เขียนปฏิบัติงานอยู่ โดยหัวข้อเรื่องใหญ่ควรจะครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือทั้งเล่ม เพราะหัวข้อเรื่องนี้ต่อไปภายหลังจากจะตั้งชื่อเรื่องหนังสือก็อาจจะนำมาตั้งเป็นชื่อเรื่อง หรือเป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่องก็ได้

6) การกำหนดชื่อเรื่อง

ในการวางแผนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น ผู้สร้างควรจะกำหนดชื่อเรื่องหนังสือที่ตนจะเขียนไว้ก่อนล่วงหน้า เพราะชื่อเรื่องนั้นจะเกี่ยวพันโยงไปถึงหัวข้อที่จะเขียนและขอบข่ายเนื้อหาที่จะกำหนดไว้ในโครงสร้างหนังสือด้วย ดังนั้นชื่อเรื่องควรมีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและโครงสร้างเนื้อหาของเรื่อง เพื่อว่าเมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่องแล้วก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นเรื่องอะไร สำหรับหลักการกำหนดชื่อเรื่องของหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นควรจะเป็นชื่อหัวข้อวิชา ชื่อวิชา ชื่อรายวิชา หรืออาจจะเป็นชื่อหัวข้อเรื่องและชื่อหัวข้อความรู้ที่มีขอบข่ายครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหนังสือ ซึ่งควรจะเป็นชื่อเรียบ ๆ ที่สื่อความหมายให้ตรงเป้าหมายตามความสำคัญของเนื้อหา หรืออรรถสาระของเนื้อหาหรือประโยชน์ของหนังสือเล่มนั้น ๆ นอกจากนี้ชื่อเรื่องควรจะต้องตั้งให้น่าสนใจ สะดุดตา สะดุดใจชวนให้เปิดอ่าน ทันสมัยเหมาะกับกาลเวลา สั้นกะทัดรัด ใช้คำน้อยแต่มีความชัดเจน ง่ายและไม่ใช้ตัวย่อยกเว้นรหัสวิชา

7) การกำหนดโครงสร้างของเนื้อหา

การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้นจะต้องมีความถูกต้องและใช้เป็น “พิมพ์เขียว” สำหรับการเขียนรายละเอียดของเนื้อหา ดังนั้นผู้เขียนจะต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลความรู้ให้ได้มากพอสมควรก่อนที่จะลงมือกำหนดโครงสร้างเนื้อหา เพราะจะทำให้มองเห็นภาพรวม และสามารถกำหนดขอบเขตเนื้อหาออกมาในแนวทางที่ต้องการได้ง่ายขึ้น และในการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่จะสร้างขึ้นมา ผู้สร้างจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการเป็นสำคัญ เสนอสาระไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม เชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละบท แต่ละตอน แต่ละหัวข้อ และแต่ละย่อหน้าให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิด เกิดความรู้หรือเจตคติในแต่ละเรื่องตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนกำหนดเอาไว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโครงสร้างของเนื้อหา มักจะปรากฏอยู่ในสารบัญหรือคำอธิบายขยายความในบทนำซึ่งนอกจากจะบอกเป้าหมายผู้อ่าน วัตถุประสงค์ของการเขียนแล้วยังบอกขอบข่ายโครงสร้างของเนื้อหาของหนังสือทั้งเล่มได้อีกด้วย

สมพร จารุณัฐ (2520 : 13-28) ได้กล่าวถึงการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1) ด้านการใช้ภาษา การใช้ภาษาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2) ลักษณะ ดังนี้

1.1 ศัพท์ มีรายการอธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะไว้ในหนังสือ เพื่อช่วยผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องด้วย

1.2 การใช้ภาษา ถูกต้องชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย และการอธิบายความ กะทัดรัด ไม่วกวน

2) เนื้อเรื่อง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเนื้อเรื่องในการตรวจหนังสือ อ่านเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

2.1 เนื้อเรื่องสอดคล้องกับจุดประสงค์ ผู้เขียนจำเป็นต้องกำหนด จุดประสงค์ในการเขียนหนังสือให้ชัดเจน ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้ความ คิด ทักษะ และ เจตคติอย่างไรและไม่ควรนำเสนอเนื้อหาสาระที่ไม่เกี่ยวข้องมานำเสนอ

2.2 เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาการของแต่ละสาขา เป็นที่ยอมรับของ บุคคลทั่วไปไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม

2.3 เนื้อเรื่องยากง่ายพอเหมาะกับวัย ประสบการณ์และความสามารถ ทางสติปัญญาของผู้อ่านที่จะได้รับ

2.4 เนื้อเรื่องสั้นยาวพอเหมาะ ไม่สั้นเกินไปจนผู้อ่านไม่สามารถ เกิดความเข้าใจเรื่องนั้นได้ หรือยืดยาวสับสน

2.5 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับประสบการณ์ วุฒิภาวะ สภาพแวดล้อม ของผู้อ่าน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่สมจริงด้วย

3) การใช้ภาพประกอบ ลักษณะและความสำคัญของภาพประกอบในหนังสือ อ่านเพิ่มเติมมีบทบาทสำคัญดังนี้

3.1 ภาพช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพแสดงรูปร่างลักษณะของ คน สัตว์และสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ผิดพลาด

3.2 ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบเหล่านั้นอาจจะต้องมีสีสัน หลากหลาย ภาพสวยงามและชัดเจน มีความถูกต้อง และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระจะช่วยส่งเสริม ความเข้าใจ

3.3 ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการลึกซึ้ง และกว้างไกลยิ่งขึ้น เกี่ยวกับ สถานที่ เวลา เหตุการณ์ อารมณ์ และความรู้สึก

3.4 ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย ทั้งภาพขาวดำและภาพสี สะท้อนให้เห็น สิ่งที่ปรากฏในภาพตามความเป็นจริง

จักรภัทร พงศ์ภัทร (2546 : 34-41) กล่าวว่า จะต้องมีการเตรียมการและ วางแผนอย่างรอบคอบ โดยมีขั้นตอนอย่างน้อย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) การกำหนดแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูลสำหรับการเขียนหนังสือ นั้นจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้เขียนได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้เขียนไม่ได้สัมผัสโดยตรง เป็นข้อมูลที่ได้รับการเผยแพร่ต่อ ๆ กันมา

2) ศึกษาเนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูล การศึกษาเนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูล ขึ้นอยู่ที่โครงเรื่องที่จะเขียนว่าจะเขียนเกี่ยวกับอะไร ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่น การศึกษาเนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูล จะศึกษาเรื่องอะไรขึ้นอยู่ที่โครงเรื่อง เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้วในแต่ละท้องถิ่นจะมีเรื่องหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ แหล่งท่องเที่ยว ประเพณี ศิลปะ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ผู้เขียนอาจจะเขียนให้เป็นลักษณะโดยรวม หรือเขียนให้แคบลง

3) จัดระเบียบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ข้อมูลจะมีมากหรือน้อยอยู่ที่ความตั้งใจของผู้เก็บ โดยปกติแล้วงานเขียนใด ๆ ก็ตาม นักเขียนจะกำหนดข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการเขียนหนังสือของตนในอัตราส่วนที่เห็นว่าเหมาะสมเพราะข้อมูลบางอย่างก็ไม่จำเป็นต้องเขียนถึง ด้วยเหตุผลนี้ เมื่อผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลไว้มาก ๆ แล้ว จะต้องจัดระเบียบข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่ให้ดี

4) การจัดทำโครงเรื่องสำหรับงานเขียน โครงเรื่อง หมายถึง การกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระของเรื่องที่จะเขียนไว้อย่างสอดคล้องและเป็นเอกภาพ การจัดทำโครงเรื่องจะช่วยให้ผู้เขียนมองเห็นเนื้อหาสาระที่จะเขียนหนังสือว่าหนังสือเล่มนั้นจะมีเนื้อหาอะไรบ้าง เนื้อหานั้นมีประโยชน์แก่ผู้อ่านมากน้อยเพียงใด จะต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งใดบ้าง เป็นต้น

5) เขียนต้นฉบับ เมื่อจัดทำโครงเรื่องเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การเขียนต้นฉบับ หนังสือใด ๆ ก็ตามจะสำเร็จออกมาเป็นเรื่องเป็นราวหรือเป็นเล่มได้นั้น อยู่ที่การลงมือเขียน เพราะถ้าหากว่ามีข้อมูลดี มีโครงเรื่องที่ใช้ได้ หากไม่ลงมือเขียนแล้ว ข้อมูลก็ยังคงเป็นข้อมูล โครงเรื่องก็ยังคงเป็นโครงเรื่องที่จะไม่มีวันจะเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมาได้

6) การปรับปรุงต้นฉบับ คงจะไม่มีใครเขียนต้นฉบับแล้วไม่มีการเติมเสริมตัดข้อความต่าง ๆ ในต้นฉบับอย่างแน่นอน การเติม เสริม ตัด ข้อความ กระบวนการขั้นตอนนี้เรียกว่าการปรับปรุงต้นฉบับ นักเขียนแต่ละคนมีวิธีการปรับปรุงต้นฉบับของตนเองแตกต่างกันไป แก้ไข แต่ง เติม ไปเป็นตอน ๆ เมื่อเขียนเรื่องเสร็จแล้วก็แล้วกันไปไม่สนใจกับต้นฉบับอีก เพราะถือว่าได้เขียนและปรับปรุงต้นฉบับไปพร้อม ๆ กันแล้ว แต่ก็มีนักเขียนจำนวนไม่น้อยที่นิยมเขียนเรื่องแล้ว เขาจะวางทิ้งไว้สักกระยะหนึ่ง พอสมองโปร่งใสดีแล้วก็จะหยิบต้นฉบับขึ้นมาอ่าน ทบทวนอีกครั้งเมื่อเห็นข้อบกพร่องก็จะปรับปรุงต้นฉบับด้วยการตัด แต่ง เติม หรือเขียนเรื่อง

บางตอน แทรกเสริม เข้าไปในเรื่องมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

7) จัดพิมพ์เผยแพร่ ถ้าหากครูจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้นักเรียนอ่าน ก็อาจใช้วิธีอัดสำเนาต้นฉบับเพื่อเผยแพร่ก็ได้ แต่วิธีนี้หากเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ ภาพจะไม่สวยงาม การสื่อเรื่องราวด้วยภาพจะขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้การจัดทำหนังสือด้วยวิธีอัดสำเนา จะทำให้รูปเลื่อม การเข้าเล่ม ปกหน้า ปกหลัง ขาดความสวยงาม และไม่ดึงดูดความสนใจเท่าที่ควร การจัดพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้มีการปรับแต่งภาพ จัดทำรูปเล่มหนังสือมีสีสันสวยงาม สามารถพิมพ์ออกมาเป็นเล่มที่มีมาตรฐานและมีความน่าสนใจ วิธีการพิมพ์หนังสืออีกวิธีหนึ่งที่มีความสวยงามทั้งรูปแบบการจัดทำรูปเล่ม ภาพประกอบ ก็คือ มอบต้นฉบับให้สำนักพิมพ์เป็นผู้ดำเนินการ วิธีการนี้จะทำให้ได้หนังสือที่สวยงาม น่าสนใจและเผยแพร่ในวงกว้าง

ถวัลย์ มาศจรัส (2548 : 5-6,45) กล่าวว่า การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีหลักง่าย ๆ ดังนี้

1. เป็นการรวบรวมความรู้ ความคิดที่ได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ไว้แล้ว อย่างมากมายมาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการเขียน
2. เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว มาผสมผสานหรือบูรณาการกับประสบการณ์ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนในรูปแบบลักษณะใหม่ ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ
3. มีเป้าหมายที่ชัดเจนแล้วว่า ต้องการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ให้ใครอ่าน ต้องการให้อ่านอะไร ต้องการให้อ่านเมื่อไร ให้อ่านไปทำไม อ่านอย่างไร
4. เป็นการเขียนจากความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ ของตนเอง
5. องค์ประกอบในการเขียนของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีดังนี้
 - 5.1 ชื่อเรื่อง ชื่อต้องสื่อความหมายที่ชัดเจน เพื่อบอกให้ทราบว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ต้องการนำเสนออะไร
 - 5.2 ความนำ เป็นการเกริ่นนำเพื่อจูงผู้อ่านให้สนใจเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอต่อไป
 - 5.3 เนื้อเรื่อง เป็นเนื้อหาสาระที่นำเสนอทั้งหมดว่ามีอะไรบ้าง เพื่อนำเสนอประเด็นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมไปถึงความเพลิดเพลินในการอ่านอย่างมีความสุข
 - 5.4 บทสรุป เป็นการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า เรื่องที่นำเสนอมาทั้งหมดนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างไร

สรุปได้ว่า การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ต้องกำหนดประเภทหนังสือ โดยคำนึงถึงรูปลักษณะและประโยชน์ใช้สอย กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบในการเขียนเป็นเครื่องตรวจสอบว่าเนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งวัตถุประสงค์มักจะปรากฏในคำนำ กำหนดระดับผู้อ่านโดยคำนึงถึงเพศ วัย ระดับการศึกษา ความสนใจในการอ่าน กำหนดเนื้อหาและโครงสร้างเนื้อหา กำหนดแหล่งข้อมูล ศึกษาเนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เขียนโครงเรื่องโดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระของเรื่องให้สอดคล้องและเป็นเอกภาพ ซึ่งจะต้องรวบรวมความรู้ความคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแล้วนำองค์ความรู้มาผสมผสานกับประสบการณ์ผู้เขียนในรูปลักษณะใหม่ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการเสนอ เนื้อเรื่องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย มีความสั้นยาวพอเหมาะ มีภาพประกอบเพื่อช่วยเสริมเนื้อหาสาระ เสริมสร้างจินตนาการ ดึงดูดความสนใจและสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ปรากฏในภาพตามความเป็นจริง การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย อธิบายความกระชับรัดกุม จัดทำต้นฉบับ ปรับปรุงต้นฉบับคือมีการเติม เสริม ตัดข้อความ เพื่อให้เรื่องมีความสมบูรณ์มากขึ้น มีองค์ประกอบของหนังสือครบถ้วน คือ ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป

6.2. ภูมินาม

6.2.1 ความหมายของภูมินาม

เรณู หอมหวาน (ม.ป.ป. : 28) กล่าวว่า ภูมินาม เป็นวัฒนธรรมทางภาษา อันมีค่าที่มนุษย์คิดขึ้นมา เพื่อใช้เรียกพื้นที่ สิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณ ภูมินามใช้เป็นดัชนีที่สำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของมนุษย์ในเรื่องการตั้งถิ่นฐาน เส้นทางการอพยพของมนุษย์ ลักษณะทางภูมิประเทศและทรัพยากรธรรมชาติที่ปรากฏในบริเวณที่มนุษย์ตั้งถิ่นฐาน รวมทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในชั้นดิน

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ (2531 : 76) กล่าวว่า ภูมินามหรือชื่อเรียกสถานที่ เป็นวัฒนธรรมด้านภาษาที่มนุษย์ตั้งชื่อขึ้นเรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตน สำหรับภูมินามการตั้งถิ่นฐานในชนบท หรือ ชื่อเรียกหมู่บ้านที่อยู่อาศัยต่าง ๆ ในชนบท ถ้าศึกษาและวิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อหมู่บ้านต่าง ๆ เกือบทุกแห่งจะมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชื่อเกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อหมู่บ้านนั้น ๆ เฉพาะที่แตกต่างกันไป ชื่อเรียกหมู่บ้านนี้

จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญในการบ่งบอกและสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็นอย่างดี จะเป็นดัชนีที่ให้ลักษณะที่น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน หรือให้ลักษณะเกี่ยวกับภูมิประเทศในพื้นที่นั้น ๆ ได้ เพราะตามปกตินั้นการเรียกชื่อหรือตั้งชื่อสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง คนเรานั้นจะตั้งชื่อแบบมีความหมายหรือมีประวัติที่มาของชื่อหรือบ่งบอกลักษณะปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ ทางพื้นที่ในบริเวณนั้น ๆ เอาไว้

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 40-43) กล่าวว่า คนไทยนิยมใช้ภาษาในการตั้งชื่อต่าง ๆ โดยมุ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ยุคสมัย สังคม ค่านิยม ความเชื่อและแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่เสมอ ซึ่งชื่อหรือถ้อยคำภาษาดังกล่าวน่าจะเป็นลักษณะวัฒนธรรมอันเป็นภาพรวมของท้องถิ่นได้

สรุปได้ว่า ภูมินามเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่มนุษย์ตั้งชื่อขึ้นเพื่อใช้เรียกสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ภูมินามเป็นดัชนีที่สำคัญในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน หรือลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่นั้น ๆ

6.2.2 แนวทางการกำหนดภูมินาม

ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ (2531 : 77) กล่าวว่า ลักษณะชื่อทั่วไปที่เป็นภูมินามของหมู่บ้านในชนบทไทย ส่วนใหญ่จะตั้งเพื่อบ่งบอกลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณนั้น และยังเป็นปัจจัยทางที่ตั้งของการตั้งถิ่นฐานด้วย สามารถจำแนกลักษณะที่บ่งบอกของกลุ่มชื่อทั่วไปที่สำคัญได้ดังนี้

- 1) แหล่งน้ำ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงแหล่งน้ำ ได้แก่ หนอง กุด ห้วย บาง ท่า คลอง บ่อ ชุนน้ำ วัง บึง ชับ สระ
- 2) ที่ดอน ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านบ่งบอกว่าเป็นที่ดอนที่มีพื้นที่สูงกว่าบริเวณรอบ ๆ ได้แก่ โนน โลก ดอน โพน เนิน ควน มอ เกาะ (ลักษณะแบบโคก)
- 3) ลักษณะภูมิประเทศ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านหรือบริเวณใกล้เคียงหมู่บ้าน ได้แก่ นา ทุง เขา อ่าว หาด คอย ภู ถ้ำ ผา
- 4) พืชพรรณธรรมชาติ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะของพืชพรรณธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน ได้แก่ กก ไร่ หมาก เขวา ป่าซาง โจด ไร่ จิว กระจี สะเดา
- 5) อาชีพ ชื่อทั่วไปของภูมินามหมู่บ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะของอาชีพที่

ทำของประชากร ได้แก่ นา ไร่ สวน เหมือง นอกจากนั้นบางซึ่่นนอกจากจะบ่งบอกอาชีพแล้ว ยังบ่งบอกถึงแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่มีในบริเวณนั้น

6) เมืองโบราณ ชื่อทั่วไปของภูมิภาคหมู่บ้านบางซึ่่นบ่งบอกถึงชื่อของเมืองโบราณเดิมในบริเวณที่ตั้งหมู่บ้าน หรือที่อยู่ใกล้เคียง กับหมู่บ้าน เช่น เมืองสรวง เมืองไพร บุญยงค์ เกษเทศ (2536 : 40-43) กล่าวว่ากำรกำหนดภูมิภาคได้หลายลักษณะ ชื่อสถานที่ และ ท้องถิ่น ในประเทศไทยมักจะกำหนดชื่อตามลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คตินิยม ความเชื่อและสภาพสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมอยู่ ส่วนมากจะเป็นคำไทยแท้

ลักษณะชื่อที่ปรากฏ อาจจำแนกได้เป็น 7 ประเภท คือ

1) บอกลักษณะทางภูมิศาสตร์ ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร อาจจำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

(1) ประเภทแหล่งน้ำ มี หนอง ท่า บ่อ พุ โป่ง ลัด อ้อม สบ แพรก แคว ชับ แก่ง โจน กุด สระ โสภ ห้วย เลิง เขื่อน คู หลุม บึง โขง สร้าง ลำ ดาด หล่ม กว๊าน กระจัง พาน ละพาน สนุ่น อ่าง ตะกุด ละเลิง พัง ชำ (คำ) ผาย มาบ คลอง บึง น้ำสอง (ร่องน้ำเล็ก ๆ) เช่น หนองแก ท่าขอนยาง วังตะไคร้ กุดข้าวปุ้น สระกะเทียม สระกำแพง(ศรีสะเกษ) โสภขุ่น ห้วยซ้อง ห้วยลำแสน ห้วยแจระแม (อุบลราชธานี) เลิงจาน เขื่อนยาว คูบัว แก่งคร้อ หล่มสัก ป้อฝ้าย บึงคล้า โขงเจียม สร้างหมิง ลำแซะ ชำแฮด ลำพลับพลา ดาดโดน น้ำใส สองฮี คลองกุ่ม บึงกาฬ มาบตะโกเอน หลุมเปลือย ฝ่ายบัว เป็นต้น

(2) ประเภทที่สูง มี เกาะ โนน โลก เขา มอ ดอน โพน คุย จอม ภู ผา เนิน หาด ควน เช่น เกาะคา โนนทัน โลกกรวด ดอนตูม โพนทราย โนนสามขา (ศรีสะเกษ) ภูหินร่องกล้า ผานาง จอมทอง คุยเพ็ก เนินก่อ หาดแก้ว เขาไม้แดง มอดินแดง เป็นต้น

(3) ประเภทป่าดง มี เหล่า ดง ป่า พง สง ไพร เช่น เหล่าจิว ดงอีจาน ป่ากุง พุงโพด สงเปลือย ไพวัลย์ เป็นต้น

(4) ประเภทพื้นที่ทำมาหากิน มี ทุ่ง นา ไร่ สวน บาง เช่น นาข่า นาเกลือ สวนหม่อน ไร่สะท้อน บางแค บางกะปิ เป็นต้น

(5) ประเภทลักษณะพื้นดิน มี ลาด แห่ หิน ดอย พนม สนาม เก้ง ทุ่ง เช่น ลาดบัวขาว แห่ใต้ สนามชัย หินตั้ง หินดำ จระเข้หิน ทุ่งยั้ง เก้งเหนือ เป็นต้น

2) บอกลักษณะทางประวัติศาสตร์ อาจเป็นตำนาน นิทานพื้นบ้าน ชื่อบุคคลสถานที่ที่เคยมีความสำคัญ เช่น ออกแตก สองแคว ปราสาทสี่เหลี่ยม บ้านสองคอน

กำแพงแดง ขุนหาญ บ้านตาจวน สามพราน วังบ้านปืน สนามชัย ไร่พะเนียด โพธิ์สามต้น
 เสือเผ่า คันธารราชกูร์คอนเจดีย์ เสือบอง ปะหลาน ไก่เถื่อน เมืองพล เสาธงชัย ก่องข้าวน้อย
 จอหอ ท่าพระ พันเชิง พระธาตุ ช่อแฮ หัวป่าเชียง บ้านแม่หล่ายกาซ้อง บ้านอุปราษ บ้านเชียง
 เขียน บ้านหินตั้ง บ้านแจ็ก บ้านปราสาท ทัพทัน เขาวัง บ้านธาตุ บ้านระเบิด บ้านแขก
 บ้านด่าน ท่าเสด็จ ตลาดหมอซิด จระเข้สามพัน หาดเจ้าสำราญ ดำเนินสะดวก โพธิ์ประทับช้าง
 ชุมพล ขอนตะวัน ปักธงไชย สัตหีบ ทับลาน ถ้ำวัวแดง วารินทร์ชำระบ วานรนิवास
 บางขุนเทียน บางขุนพรหม ประจักษ์ ประจักษ์ ทุ่งไชย บ้านหนองเขื่อนช้าง เป็นต้น

3) บอกลักษณะการทำมาหากิน ซึ่งอาจเป็นชื่ออาหารที่ทำ ผลไม้ พืช
 ผัก ตลอดจนลักษณะการประกอบกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น บ้านขนมจีบ หมากแป้ง
 หมากเจียบ บ้านกล้วย บ้านผักหวาน บ้านบาตร บ้านหม้อ ห้างสัตว์ บ้านม่วง บ่อพลอย
 บ้านตาลกง โนนตาล ด่านเกวียน บ้านสร้างแก้ว บ้านสร้างหมิ่ง บางกะปิ แปดริ้ว บ้านหมี
 สะพานถ่าน ดิทอง ดินสอ เป็นต้น

4) บอกลักษณะธรรมชาติ หมายถึง ลักษณะสภาพธรรมชาติหรือ
 สิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น บกขี้ยาง ร่องน้ำคำ เขาย้อย บ้านไผ่ หนองหญ้าปล้อง
 สามร้อยยอด ท่า-ประจักษ์ บ่อตะกั่ว เขาสมิง ร่องระกำ กระจอก วังบัว ตะพานหิน เป็นต้น

5) บอกลักษณะสิ่งก่อสร้าง หรือบ่งบอกที่ตั้ง ทิศทาง ศาลา กู่ หอ
 ปราสาท โรง ห้องสำนัก ตลาด กุ่ม เช่น หัวขัว หัวโสภ หัวดง หัวนาคำ หัวฝาย หัวหนอง
 ศาลาทอง หอกทองทับม้า กุ่มสังข์ กุ่มใต้ ตลาดม่วง กุ่มน้อย โรงบมี เป็นต้น

6) บอกชื่อพืชและสัตว์หรือเกี่ยวกับสัตว์หรือพืช เช่น บ้านกอก
 บ้านจี่เหล็ก ขามเรียง มะกอก ผักหวาน ผักแว่น ลำโรง มะค่า ไร่ อ้อยช้าง ผักหนอก เปลือย
 เขวา บางม่วง จิว คำแย เสือไก่ นกกระโถก ปลาบู่ หัวเสือ หัวช้าง หัวลิง เป็นต้น

7) บอกลักษณะความเชื่อและค่านิยมชื่อลักษณะนี้จะสื่อความหมายถึง
 ความสามัคคี ความมั่งมี ความสุข ความเจริญ ความมีโชค หรือความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ
 ทั้งปวง ซึ่งถือเป็นมงคลนาม เช่น บ้านร่วมใจ โชคชัย ศรีสว่าง บ้านใหม่ไทยเจริญ อุดมสิน
 บ้านนาดีหนองเจริญ ท่างาม ห้างฉัตร กุมภวาปี แสนสุข หลุมเงิน สว่างแดนดิน เป็นต้น

เสนาหา บุญรักษ์ และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (2542) ได้ศึกษาภูมินาม
 จังหวัดพิษณุโลก ได้แยกประเภทของภูมินามออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้

1. ตั้งนามตามพันธุ์ไม้ เช่น บ้านยางประดา (มีต้นยาง) บ้านต้นหว้า
 (มีต้นหว้า) บ้านดงสมอ (มีต้นสมอ) บ้านไผ่ล้อม (มีต้นไผ่) เป็นต้น
2. ตั้งนามตามลักษณะภูมิประเทศ เช่น บ้านคู้วารี (ส่วนเว้าโค้งเข้า

ไปของฝั่งน้ำ) ดินทอง (ดินมีสีแดง) เป็นต้น

3. ตั้งนามตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม เช่น บ้านน้ำอับ (บริเวณที่ตั้งบ้านมีพื้นที่ต่ำ ฝนตกน้ำขัง มีต้นไม้หนาทึบ มีกลิ่นเหม็นอับ อากาศถ่ายเทไม่สะดวก) บ้านปากลาด (เป็นบึงมีทางลาดยาวลงไปยังลำคลอง) เป็นต้น

4. ตั้งนามตามคำบอกเล่า ตำนาน นิทาน เช่น บ้านพลาชชุมพล (เป็นที่พักของช้างพลาย เมื่อมีการยกทัพผ่านมาก็แหวะ) บ้านตาปะขาวหาย (เมื่อครั้งที่มีการหล่อพระพุทธรชินราชมีชีปะขาวมาช่วยเททองหล่อจนสำเร็จ และเดินลับหายไปในหมู่บ้าน) เป็นต้น

5. ตั้งนามตามประวัติศาสตร์บอกเล่าหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น บ้านโคกช้าง (เคยเป็นที่พักช้างของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช) บ้านกรุงกรัก (เชื่อพระวงศ์กษัตริย์สุโขทัยมาช่องสุ่มไพร่พล) บ้านหมั่นแสวง (ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่ พลฯ วิมล หมั่นแสวง ซึ่งเสียชีวิตในสมรภูมิตบ้านร่มเกล้า) เป็นต้น

6. ตั้งนามตามเหตุการณ์ในขณะแรกตั้งหมู่บ้าน เช่น บ้านช่อง (มีโจรมาช่องสุ่มกำลัง) บ้านทับยายเชียง (บริเวณที่บ้านพังลงมาทับยายเชียงตาย) เป็นต้น

7. ตั้งนามตามบุคคลสำคัญหรือผู้ก่อตั้ง เช่น บ้านศรีเจริญ (นางเจริญเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านเป็นคนแรก) บ้านคลองตาคง (ตาคงเป็นผู้ขุดคลอง) เป็นต้น

8. ตั้งนามตามชื่อสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น บ้านหนองเต่า (มีเต่ามาก) บ้านปลักแรด (มีแรดมาก) บ้านวังปลาตุก (มีปลาตุกมาก) เป็นต้น

9. ตั้งนามตามลักษณะการประกอบอาชีพ เช่น บ้านหนองถ่าน (มีอาชีพเผาถ่าน) เป็นต้น

10. ตั้งนามตามความเชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น บ้านทรัพย์เจริญ (มีทรัพย์สมบัติมากมาย) บ้านไร่พัฒนา (จะมีความเจริญรุ่งเรืองเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม) เป็นต้น

11. ตั้งนามตามอาณาเขตของสถานที่ เช่น บ้านท้ายยาง (บ้านตั้งอยู่ท้ายต้นยาง) บ้านใหม่ใต้ (บ้านตั้งใหม่อยู่ทางทิศใต้) เป็นต้น

12. ตั้งนามตามเสียงของคำเดิมที่เพี้ยนไป เช่น บ้านท่าทอง เดิมชื่อ บ้านลำทอง บ้านปากคลอง เดิมชื่อ บ้านป่าคลอง เป็นต้น

13. ตั้งนามด้วยสาเหตุอื่น ๆ เช่น บ้านหนองเขาควาย (ควายขวิดพื้นดินจนกลายเป็นหนองน้ำ) บ้านวังตาบัว (มีวังน้ำลึกหน้าบ้านตาบัว) เป็นต้น

สรุปได้ว่า การกำหนดภูมินาม ภาษาที่ใช้กำหนดเป็นชื่อสถานที่ สะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ด้านใดก็ตามหนึ่งเสมอ ซึ่งจำเป็นต้องศึกษา

ในรายละเอียดเรื่องความหมายของคำ เรื่องประวัติความเป็นมา ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพ สะท้อนสภาพสังคม และการทำมาหากิน การดำเนินวิถีชีวิตของชนพื้นเมือง ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี และวัฒนธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมินามมีดังนี้

1. งานวิจัยที่ศึกษาประวัติของสถานที่

จินตนา ยอดยิ่ง (2519) ได้ศึกษาประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่จังหวัดแพร่ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อรวบรวมประวัติของชื่อตำบล หมู่บ้าน ในเขตอำเภอเมืองแพร่จังหวัดแพร่ ซึ่งรวบรวมข้อมูลได้ประวัติชื่อตำบล หมู่บ้าน จำนวน 140 ชื่อ จำแนกได้ 6 ประเภท คือ 1. ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ 53 ชื่อ 2. ตั้งชื่อตามพรรณไม้ 28 ชื่อ 3. ตั้งชื่อตามชื่อแม่น้ำ หนอง ห้วย 22 ชื่อ 4. ตั้งชื่อตามตำนาน 19 ชื่อ 5. ตั้งชื่อตามชื่อวัด 19 ชื่อ ชื่อบ้านเดิม 14 ชื่อ ผลการวิจัยสรุปว่า การตั้งชื่อตำบลและหมู่บ้านจะตั้งตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด

พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ (2520) ได้ศึกษาชื่อตำบลและชื่อหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองขอนแก่นจังหวัดขอนแก่น เพื่อรวบรวมประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอดังกล่าว ผลการศึกษาได้ชื่อหมู่บ้าน จำนวน 189 ชื่อ จำแนกได้ 8 ประเภท คือ ตั้งชื่อตามพรรณไม้ 89 ชื่อ ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ 43 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ 17 ชื่อ ตั้งชื่อตามแม่น้ำ ลำคลอง บึง 13 ชื่อ ตั้งชื่อตามตำนานและศาสนา 10 ชื่อ ตั้งชื่อตามแร่ธาตุ 9 ชื่อ ตั้งชื่อตามบุคคลและสิ่งอื่น ๆ อย่างละ 4 ชื่อ ซึ่งได้สรุปผลการศึกษาว่า ตำบลและหมู่บ้านตั้งตามชื่อพันธุ์ไม้มากที่สุด ซึ่งการศึกษาของพูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา ยอดยิ่ง (2519) ที่สรุปได้ว่า การตั้งชื่อตำบลและหมู่บ้านตามพันธุ์ไม้มากที่สุด

อัมมร ชูระเจน (2521) ได้ศึกษาเรื่องประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจุดประสงค์เช่นเดียวกับงานวิจัยของพูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อตำบลและหมู่บ้านมีจำนวน 132 เรื่อง จำแนกได้ 8 ประเภท คือตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ 50 ชื่อ ตั้งชื่อตามตำนาน 40 ชื่อ ตั้งชื่อตามพรรณไม้ 36 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อวัด 8 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ 4 ชื่อ ตั้งชื่อตามแม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ห้วยและ

สิ่งอื่น ๆ อย่างละ 1 ชื่อ ผลการศึกษาสรุปว่าประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอ นครศรีธรรมราชจังหวัดนครศรีธรรมราชจะตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศมากที่สุด

พลจัตวา บิคร (2521) ได้ศึกษาประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้าน ในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดสกลนคร เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานและศึกษา การเปลี่ยนแปลงของชื่อตำบลและหมู่บ้าน จำนวน 83 ชื่อ ชื่อหมู่บ้านที่สอบถามประวัติทั้งหมด จำนวน 96 ชื่อ เป็นชื่อเกี่ยวกับ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง บ่อ 24 ชื่อ เกี่ยวกับลักษณะ ภูมิประเทศ 21 ชื่อ เกี่ยวกับพรรณไม้ 8 ชื่อ เกี่ยวกับสัตว์ 3 ชื่อ เกี่ยวกับภูเขา หิน แร่ 3 ชื่อ การเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนไป 36 ชื่อ ชื่อที่เปลี่ยนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชื่อบ้านเดิมร้อยละ 56.62 ชื่อที่ เปลี่ยนเนื่องจากทางราชการเสนอให้เปลี่ยนร้อยละ 14.45 และชื่อที่เปลี่ยนตามตำนานหรือนิทาน ร้อยละ 1.20

ไพพรรณ อินทนิล (2534) ได้ศึกษาประวัติชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จังหวัด ชลบุรี เพื่อรวบรวมประวัติชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่าใน จังหวัดชลบุรีมีชื่ออำเภอ ตำบล และหมู่บ้านจำนวน 816 ชื่อ สามารถจำแนกได้ 11 ประเภท คือ ตั้งชื่อตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ 438 ชื่อ ตั้งชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ 69 ชื่อ ตั้งชื่อตาม ตำแหน่งที่ตั้ง 60 ชื่อ ตั้งชื่อตามพรรณไม้ท้องถิ่น 56 ชื่อ ตั้งชื่อตามทรัพยากรธรรมชาติ 48 ชื่อ ตั้งชื่อตามตำนาน นิทาน 46 ชื่อ ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างและสถานที่ 33 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อบุคคล 18 ชื่อ ตั้งชื่อตามศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 16 ชื่อ ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ 12 ชื่อ และตั้งชื่ออื่น ๆ 33 ชื่อ นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีชื่อหมู่บ้าน 45 ชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งสาเหตุที่เปลี่ยน เพื่อต้องการความหมายที่เป็นสิริมงคล 8 ชื่อ เข้าใจผิดทำให้เรียกผิด สะกดผิด 16 ชื่อ เกิด การกร่อนเสียงหรือกลายเสียง 13 ชื่อ มีเหตุการณ์ ตำนานเกิดขึ้นใหม่ 7 ชื่อ และต้องการแก้ไข ให้ถูกต้อง 1 ชื่อ

อุดมลักษณ์ จิตต์รักเกียรติ (2534) ได้ศึกษาดำเนินชื่อสถานที่ในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างดำเนินชื่อสถานที่ที่มีดำเนิน 689 ชื่อ และไม่มี ดำเนิน 13 ชื่อ สามารถจำแนกได้ 7 ประเภท คือ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับคน 242 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ 54 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับพรรณไม้ 211 ชื่อ ชื่อที่เกี่ยวข้องกับแร่ธาตุ 14 ชื่อ ชื่อตามการพรรณนา ลักษณะเฉพาะ 43 ชื่อ ชื่อตามลักษณะทำเลที่ตั้ง 100 ชื่อ และชื่อตามลักษณะอื่น ๆ 34 ชื่อ ดำเนินชื่อทุก

ประเภทมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวสทิงพระอย่างเด่นชัด

เสนาหา บุญยรักษ์ และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (2542) ได้ศึกษาภูมินามจังหวัด พิษณุโลกเป็นการศึกษาประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภูเขา แม่น้ำ หมู่บ้าน ตำบล

อำเภอ และจังหวัดในจังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น พงศาวดาร เอกสารราชการ หลักศิลาจารึก และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รู้เรื่องราวของท้องถิ่นนั้น ๆ และผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงที่มาของนามนั้น ๆ ผลการศึกษาได้แยกประเภทของภูมินามออกเป็น 13 ประเภท

จารุรัตน์ คุ่มรักษ์ (2548) ได้ศึกษาวิเคราะห์ภูมินามของหมู่บ้านและตำบลในอำเภอ พุนพินจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 99 ภูมินาม มีประวัติความเป็นมายาวนานและมีการเปลี่ยนแปลงภูมินามไปตามยุคสมัย จึงทำให้ภูมินามของหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงภูมินามครั้งสุดท้ายหรือภูมินามที่ใช้ในปัจจุบันพบว่าได้แสดงความหมายต่าง ๆ 12 ลักษณะ คือ แสดงความ หมายถึงพันธุ์ไม้ท้องถิ่น จำนวน 28 ชื่อ แสดงความหมายถึงลักษณะทางภูมิศาสตร์ จำนวน 26 ชื่อ แสดงความหมายถึงเหตุการณ์ ดำเนิน นิทานในท้องถิ่น จำนวน 9 ชื่อ แสดงความหมายถึงทิศทางและลักษณะของพื้นที่ จำนวน 8 ชื่อ แสดงความหมายถึงบุคคลและนามสกุล จำนวน 6 ชื่อ แสดงความหมายถึงสิ่งก่อสร้าง จำนวน 5 ชื่อ แสดงความหมายถึงทรัพยากรธรรมชาติ จำนวน 4 ชื่อ แสดงความหมายถึงศาสนสถาน จำนวน 3 ชื่อ แสดงความหมายถึงการประกอบอาชีพ จำนวน 3 ชื่อ แสดงความหมายถึงสัตว์ จำนวน 3 ชื่อ แสดงความหมายถึงความเป็นสิริมงคล จำนวน 2 ชื่อ แสดงความหมายถึงสิ่งอื่น ๆ จำนวน 2 ชื่อ

2. งานวิจัยที่ศึกษาความหมายของสถานที่

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2523) เสนอเอกสารการสัมมนาทางภูมิศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 3 เรื่องการศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อภูมิประเทศจังหวัดนครปฐม เพื่อตรวจสอบหาแหล่งที่มาของสถานที่ ว่ามีสาเหตุและประวัติความเป็นมาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อแนวทางให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยตั้งเกณฑ์จำแนกรูปแบบของความเป็นมาของชื่อสถานที่มาจากพื้นฐาน หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใด คณะผู้ศึกษาได้จำแนกชื่อตามที่มาของชื่อ ได้แก่ตามลักษณะภูมิประเทศ พืช สัตว์ คน อาชีพ ทิศทาง รูปร่าง สถานที่ความเป็นมงคล การกระทำ ของใช้ จำนวน ระยะเวลา และประเภทที่จำแนกไม่ได้ วิธีจำแนกใช้การวิเคราะห์ศัพท์และพิจารณาจากประวัติความเป็นมา การวิเคราะห์ศัพท์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชื่อสถานที่ที่มีชื่อสถานที่ส่วนใหญ่ 2 ความหมาย โดยแยกศัพท์ได้เป็น 2 ส่วน คือ เป็นส่วนแรกและส่วนขยาย ชื่อสถานที่ส่วนแรกจะเป็นลักษณะภูมิประเทศมีส่วนขยายเกี่ยวกับพืช เป็นสำคัญ รองลงมาเกี่ยวกับคนและสัตว์ ชื่อที่มีหลายความหมายหรือชื่อที่ประสมกันส่วนมากเป็นการประสมกันระหว่างภูมิประเทศกับพืช ภูมิประเทศกับคน ภูมิประเทศกับสัตว์ และชื่อสถานที่ที่มีความหมายเดิวนั้นเกี่ยวข้องกับภูมิประเทศและพืช โดยสรุปแล้ว ชื่อสถานที่ทั้งหมดจะสัมพันธ์กับภูมิประเทศและพืชมากที่สุด

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2530) ได้ศึกษาชื่อหมู่บ้านอำเภอเมืองสุรินทร์เพื่อให้ทราบความหมายของชื่อหมู่บ้าน และเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างชื่อที่คนรู้จักทั่วไปกับชื่อทางราชการจากการศึกษาพบว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านได้นำมาจากสิ่งแวดล้อม เช่น ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ลักษณะภูมิประเทศ ชื่อคนที่ก่อตั้งหมู่บ้าน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ความแตกต่างระหว่างชื่อพื้นฐานกับชื่อราชการพบว่า ชื่อราชการของหมู่บ้านนั้นรู้จักกันจำกัดในคนที่มีการศึกษาพอสมควรเท่านั้น แต่ชื่อพื้นฐานเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในท้องถิ่น

โถมสุรางค์ ทองปลิว (2534) ได้ศึกษาความหมายของชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดเลย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมาย ศึกษาวิธีการตั้งชื่อการเปลี่ยนแปลงชื่อ และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงชื่อ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อหมู่บ้านและตำบลกับสภาพชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านและตำบลสัมพันธ์กับสภาพชีวิตสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ การประกอบอาชีพ และการเลือกทำเลที่ตั้ง หมู่บ้าน หมู่บ้านส่วนใหญ่ใช้ชื่อเดิม แต่บางหมู่บ้านเปลี่ยนชื่อตามความนิยม เปลี่ยนตามที่มาของชื่อ เปลี่ยนตามลักษณะภูมิประเทศ และเปลี่ยนเนื่องจากความเข้าใจผิด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมานี้พอจะเห็นได้ว่า การวิจัยด้านนี้เป็นการศึกษาความเป็นมาและความหมายของชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มีการจำแนกรายชื่อเป็นหมวดหมู่ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชื่อสถานที่กับสภาพชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งผู้ศึกษาได้อาศัยเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดลักษณะของหนังสือ
2. สร้างและพัฒนาหนังสือ
 - 2.1 การสร้างหนังสือ
 - 2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

1. กำหนดลักษณะของหนังสือ

หนังสือที่สร้างขึ้นคือ หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท เป็นนายเขียน

ประเภทสารคดี

2. สร้างและพัฒนาหนังสือ

รายละเอียดขั้นตอนต่าง ๆ มีดังนี้

2.1 สร้างหนังสือ

2.1.1 ศึกษาหลักสูตร ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือดังนี้

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ ประเภทกลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์ของการอ่าน ใช้หลักการพิจารณาคุณค่าและวรรณกรรมพิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคมและนำไปใช้ในชีวิตจริง

2.1.2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา แนวทางการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รูปแบบงานเขียนสารคดี กำหนดแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดชัยนาททั้ง 53 ตำบล เก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังครูภาษาไทยและครูสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาททั้ง 15 โรงเรียน จากนั้นรวบรวมข้อมูล นำมาจัดประเภทและตั้งเคราะห์

ข้อมูล สืบค้นข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในท้องถิ่น เช่น ผู้อาวุโสในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าอาวาสหรือพระภิกษุ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา เป็นต้น นำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวของแต่ละตำบล กำหนดเนื้อหา แบ่งเนื้อหาเป็น 10 เรื่อง คือ สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท การกำหนดภูมินาม ภูมินามตำบลต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอทั้ง 6 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ กำหนดชื่อเรื่อง โดยแบ่งเป็น 10 เรื่อง และใช้ชื่ออำเภอต่าง ๆ เป็นชื่อเรื่อง กำหนดโครงสร้างเนื้อหา ลักษณะงานเขียนประเภทสารคดี ภูมินามแต่ละตำบลมีการสรุปประเภทภูมินามตอนท้ายเรื่องทุกเรื่อง การใช้ภาษา ใช้ภาษาที่สละสลวยถูกต้องชัดเจนใช้คำศัพท์ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายและเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาพประกอบทั้ง 53 ตำบล มีแผนที่ประกอบทุกอำเภอ ท้ายเรื่องแต่ละเรื่องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2.1.3 กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นงานเขียนประเภทสารคดี มีลักษณะดังนี้

- 1) การออกแบบปก ได้นำเสนอภาพสถานที่ที่สำคัญของแต่ละอำเภอเป็นภาพสี
- 2) ส่วนประกอบของหนังสือประกอบด้วย ปกหน้า ซึ่งสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงเนื้อหา มีชื่อเรื่องบอกเนื้อหาสาระ หน้าคำนำ เพื่อแสดงจุดประสงค์ของผู้เขียน กล่าวขอบคุณผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนที่ร่วมกันประเมินหนังสือและแสดงความคิดเห็น หน้าสารบัญ บรรจุนิพนธ์หัวข้อเรื่องที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ พร้อมทั้งระบุเลขหน้าเพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น 10 เรื่อง แต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายเรื่องหน้าบรรณานุกรม บอกแหล่งค้นคว้าที่มาของข้อมูล เป็นการเสนอแนะให้ผู้อ่านไปค้นคว้าเพิ่มเติมหน้าผู้ให้ข้อมูล เพื่อบอกให้ทราบถึงผู้ให้ข้อมูลในท้องถิ่น
- 3) ขนาดของหนังสือ หนังสือที่มีภาพประกอบเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขนาด 20 X 28 ซม. เพราะเนื่องจากมีภาพประกอบ คำอธิบายภาพ พร้อมทั้งมีเนื้อหาสาระที่นำเสนอมากกว่าเด็กเล็ก จึงมีขนาดรูปเล่มใหญ่พอเหมาะกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน
- 4) ขนาดของตัวอักษร ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้สายตาของเด็กมาก นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นเด็กโต ขนาดตัวอักษร 16 พิกเซล ลักษณะตัวอักษรอาจใช้ตัวดำหนา เพื่อเหมาะสมกับสายตาของผู้อ่าน
- 5) การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีการจัดลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้างของเนื้อหา แบ่งออกเป็น 10 เรื่อง ดังนี้
 - เรื่องที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท
 - เรื่องที่ 2 การกำหนดภูมินาม
 - เรื่องที่ 3 ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท มี 9 ตำบล คือ ตำบลชัยนาท ตำบลในเมือง ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเขทัพระ ตำบลเสือโฮก ตำบลท่าชัย ตำบลหาดอาสา ตำบลนางสีห์ ตำบลธรรมามูล
 - เรื่องที่ 4 ภูมินามอำเภอสรรพยา มี 7 ตำบล คือ ตำบลสรรพยา ตำบลตลุก ตำบลเขาแก้ว ตำบลโพนางคำตัก ตำบลโพนางคำออก ตำบลบางหลวง ตำบลหาด

อาษา

เรื่องที่ 5 ภูมินามอำเภอโนนรมย์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลคุ้มสำเภา ตำบลวัดโคก ตำบลศิลาदान ตำบลท่าฉนวน ตำบลหางน้ำสาคร ตำบลไร่พัฒนา ตำบลอุ่มตะเภา

เรื่องที่ 6 ภูมินามอำเภอวัดสิงห์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลวัดสิงห์ ตำบลมะขามเต่า ตำบลหนองน้อย ตำบลหนองบัว ตำบลหนองขุ่น ตำบลบ่อแร่ ตำบลวังหมัน

เรื่องที่ 7 ภูมินามอำเภอสรรคบุรี มี 8 ตำบล คือ ตำบลแพรกศรีราชา ตำบลเที่ยงแท้ ตำบลดงคอน ตำบลบางซุด ตำบลโพงาม ตำบลคอนกำ ตำบลห้วยกรด ตำบลห้วยกรดพัฒนา

เรื่องที่ 8 ภูมินามอำเภอหันคา มี 8 ตำบล คือ ตำบลหันคา ตำบลบ้านเขียน ตำบลห้วยงู ตำบลวังไก่อเลื้อย ตำบลไพรมกษุณ ตำบลหนองแขง ตำบลเด่นใหญ่ ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์

เรื่องที่ 9 ภูมินามกิ่งอำเภอหนองมะโมง มี 4 ตำบล คือ ตำบลหนองมะโมง ตำบลกุดจอก ตำบลตะพานหิน ตำบลวังตะเคียน

เรื่องที่ 10 ภูมินามกิ่งอำเภอเนินขาม มี 3 ตำบล คือ ตำบลเนินขาม ตำบลสุขเดือนห้า ตำบลกะบกเตี้ย

แต่ละเรื่องเป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อเล็ก ตามลักษณะโครงสร้างของเนื้อหาเพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาไปที่ละเรื่อง และทำความเข้าใจไปตามลำดับไม่สับสน และรักษารูปแบบการเสนอเนื้อหาเป็นลักษณะเดียวกันตลอดทั้งเล่ม

๑) กิจกรรมท้ายเรื่องเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสมรรถภาพทางสมองหรือสติปัญญาของบุคคล ซึ่งมีลำดับของการพัฒนาจากพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถง่าย ๆ ไปหาพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถที่ยุ่ยาก ซับซ้อน แบ่งเป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า แต่ละพฤติกรรมต้องอาศัยซึ่งกันและกัน กิจกรรมท้ายเรื่องที่ใช้ประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาทแต่ละเรื่อง ถือว่าเป็นการวัดผลและประเมินผลผู้เรียน ในสาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สามารถอ่านบทกวีนิพนธ์ประเภทกลอน โคลง กาพย์ บทละคร บทกวีร่วมสมัย และวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี บันทึก

บทความ พงศาวดาร และสามารถเลือกอ่านได้ตรงจุดประสงค์การอ่าน ใช้หลักการพิจารณาคุณค่า และวรรณกรรมพิจารณาคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์ เนื้อหาและคุณค่าทางสังคม และนำไปใช้ในชีวิตจริง

7) ภาพประกอบ เลือกใช้ภาพประกอบเป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริง มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในลักษณะทำให้ภาพเป็นสื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้เข้าใจง่ายขึ้น

8) ขนาดของภาพประกอบ จัดภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา โดยจัดภาพให้อยู่ครึ่งหนึ่งของหน้า ส่วนเนื้อที่ที่เหลือในหน้ามีข้อความอธิบายภาพและส่วนของเนื้อหา

9) จำนวนภาพประกอบ เนื่องจากภาพมีส่วนช่วยเสริมเนื้อหาสาระช่วยดึงดูดความสนใจ ช่วยเสริมสร้างจินตนาการและภาพช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ช่วยให้นักเรียนสนใจ อีกทั้งใช้ประกอบเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้ศึกษารวบรวมนำมาเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพเป็นภาพที่ถ่ายจากสถานที่จริงที่ปรากฏในแต่ละเรื่อง ผู้ศึกษาจึงนำเสนอภาพทุกตำบลที่ปรากฏในเรื่องทั้ง 53 ตำบล เพื่อช่วยให้อ่านได้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 สร้างแบบสอบถาม เพื่อประเมินคุณภาพหนังสือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ

2.1.2 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท และด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ตรวจสอบคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้

ด้านการจัดรูปเล่ม การพิมพ์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.83 โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า การออกแบบปกหนังสือน่าสนใจและมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ขนาดของหนังสือเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การพิมพ์สะกดการันต์ถูกต้อง

ด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 โดยผู้เชี่ยวชาญมี

ความคิดเห็นว่า การแบ่งเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหาแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม หัวข้อเรื่องมีความชัดเจนและเป็นไปตามลำดับของสถานที่สอดคล้องกันตลอดทั้งเล่ม ผู้อ่านเข้าใจง่าย การสืบค้นอ้างอิงค้นคว้าได้ง่าย เนื้อหาน่าสนใจเหมาะสมกับวัยและเพียงพอกับวัตถุประสงค์ของหนังสือ คือ มุ่งประเด็นที่ภูมิภาค ทําให้รู้เรื่องตำนาน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจรักท้องถิ่น มีการให้ความรู้เบื้องต้นในลักษณะของนิยาม และประเภทของการเรียกชื่อภูมิภาค ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องหลัก ทําให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและมีความสนใจมากขึ้น เมื่อจบเนื้อหาแต่ละตอนจะสรุปประเภทของภูมิภาคไว้ ท้ายบทส่งเสริมให้ผู้อ่านได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย ฝึกให้มีการสรุปความ วิเคราะห์ และเสนอความคิดเห็นนอกเหนือจากวัดความรู้ที่สูงกว่าการจำ เป็นการเพิ่มศักยภาพในการอ่านได้เป็นอย่างดี

ด้านภาพประกอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีภาพประกอบ แผนที่ที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ภาพประกอบบางภาพมีข้อจำกัดเรื่องสถานที่ การใช้ป้ายหรือสัญลักษณ์ท้องถิ่นมาเป็นภาพประกอบก็สามารถสื่อความหมายกับผู้อ่านได้

ด้านการใช้ภาษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่าย สละสลวยน่าอ่านและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน

สรุปผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 โดยมีความคิดเห็นว่ามีหนังสือมีองค์ประกอบครบถ้วนตามลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การจัดลำดับเนื้อหาพอเหมาะ เนื้อเรื่องมีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยผู้อ่าน มีภาพประกอบช่วยเสริมเนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพประกอบมีสีสันสวยงามและชัดเจน มีความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ การใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือการออกแบบปกหนังสือที่น่าสนใจ โดยให้เหตุผลว่า ยังไม่เห็นเล่มจริง ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้อ่าน โดยให้เหตุผลว่า ยังไม่เห็นเล่มจริง ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือการพิมพ์ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง โดยให้เหตุผลว่า โปรดตรวจดูอีกครั้ง

2.1.3 ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เรียน

ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 โดยผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการออกแบบปกน่าสนใจ ขนาดของหนังสือและตัวอักษรมีความเหมาะสม

ด้านเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.97 โดยผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ให้ความรู้เรื่องสถานที่ น่าอ่านน่าสนใจ ทำให้รู้เกี่ยวกับความเป็นมาของภูมิณฑลต่าง ๆ การเรียบเรียงเรื่องชวนติดตาม กิจกรรมท้ายเรื่องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา เนื้อหาอ่านแล้วเกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อยากไปเที่ยวสถานที่จริงและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเล่าให้ผู้อื่นฟังได้

ด้านการใช้ภาษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 โดยผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ใช้ภาษาเข้าใจง่าย อ่านแล้วสนุก การใช้ถ้อยคำสละสลวย ซึ่งเมื่ออ่านแล้วทำให้สามารถยึดเป็นต้นแบบในการเขียนหนังสือ

ด้านภาพประกอบ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.96 โดยผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบทำให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ภาพประกอบทำให้น่าอ่านมากขึ้น ภาพทุกภาพเป็นภาพที่อยู่ในจังหวัดชัยนาทจริง ๆ ภาพประกอบส่วนใหญ่ตรงกับคำบรรยายเนื้อเรื่อง มีเพียงบางภาพซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่ตรงกับเนื้อเรื่อง แต่ก็เข้าใจว่าสมัยนี้คงจะไม่มีร่องรอยของการมาเป็นตำบลและการเรียกภูมินาม แต่ผู้เขียนสามารถหาภาพที่ใกล้เคียงมาได้

ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 1 โดยผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของภูมิณฑลต่าง ๆ ในจังหวัดชัยนาท ทำให้เกิดความรักความภาคภูมิใจ และรู้ว่าในจังหวัดชัยนาทมีสถานที่ใดบ้างที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และสามารถนำความรู้เรื่องภูมินามไปประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาและวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย ความรู้ที่ได้รับยังสามารถนำไปเผยแพร่แก่ผู้อื่น เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วทำให้มีความสนใจต้องการศึกษาภูมินามของท้องถิ่นอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น สร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน

สรุปผลการประเมินจากผู้เรียน 10 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.98 โดยมีความคิดเห็นว่า หนังสือมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ว่าต้องการให้นักเรียนเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมการอ่าน เนื้อเรื่องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาพประกอบช่วยเสริมเนื้อหาสาระ ภาพแสดงรูปลักษณะของสถานที่ทำให้เข้าใจเนื้อหาสาระไม่ผิดพลาด ภาษาเข้าใจง่าย มีคำศัพท์ที่เข้าใจความหมายง่าย โดยมีผู้เรียน 1 คน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือขนาดหนังสือมีความเหมาะสม ผู้เรียนอีก 1 คน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือภาพให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา ผู้เรียนอีก 1 คน ประเมินว่า ไม่แน่ใจ คือภาพประกอบมีความชัดเจนน่าสนใจ ผู้เรียนมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับจังหวัดชัยนาทและอำเภอต่าง ๆ เกิดความภาคภูมิใจความรักท้องถิ่น เนื้อหาหนังสือน่าติดตามอ่านแล้วสนุก เพลิดเพลิน อ่านแล้วคิดจะทำให้ออกไป

ที่ชวนสถานที่จริง ภาพประกอบเป็นภาพของสถานที่จริง ช่วยให้หนังสือน่าอ่านยิ่งขึ้น ภาพมีความสอดคล้องกับคำอธิบาย ถึงแม้ว่าภาพบางคำบางจะไม่เหมือนเรื่องราวที่เล่า แต่ผู้เขียนก็ยังสามารถหาภาพที่ใกล้เคียงมาได้ เมื่อได้อ่านแล้วทำให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ทำให้อุบายศึกษาเรื่องจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติม อีกทั้งยังสามารถนำเรื่องราวที่ได้อ่านไปเล่าให้คนอื่นฟัง ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่ามาก และยังเป็นหนังสือที่เป็นต้นแบบการเขียนหนังสือ ใช้ถ้อยคำได้สละสลวย สมควรที่จะใช้เป็นแบบเรียนและสามารถนำไปใช้ประกอบวิชาสังคมศึกษาและวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย

2.1.4 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในด้านการ

พิสูจน์อักษร

บทที่ 2
หนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท

โดย
นางสาวสุรัตนา พันธุ์บพิธ
เลขประจำตัว 2472100292
ประกอบการศึกษาชุดวิชา 20797 การศึกษาค้นคว้าอิสระ
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

คำนำ

หนังสืออ่านเพิ่มเติมฉบับนี้เป็นการเรียบเรียงกฎหมายตำบลในจังหวัดชัยนาท โดยแบ่งภูมินามตามการปกครองออกเป็น 6 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ 53 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอวัดสิงห์ อำเภอมโนรมย์ อำเภอสรรพยา อำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา กิ่งอำเภอหนองมะโมง กิ่งอำเภอเนินขาม ด้วยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้รู้ท้องถิ่น พร้อมทั้งสรุปภูมินามตามประเภทของภูมินามนั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของจังหวัดชัยนาท

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์วรรณ บัวเกิด อาจารย์ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่กรุณาให้คำปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงเรียนชัยนาทพิทยาคม นางพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง ครูชำนาญการพิเศษ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดชัยนาท นางเครือรัตน์ จันทร์เพ็ง ครูชำนาญการพิเศษ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ จังหวัดชัยนาท ประจำปีการศึกษา 2549 ที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือเล่มนี้ จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สุรัตนา พันธุ์พิช

สารบัญ

	หน้า
เรื่องที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท	1
เรื่องที่ 2 การกำหนดภูมินาม	11
เรื่องที่ 3 ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท	17
ตำบลชัยนาท	20
ตำบลในเมือง	21
ตำบลบ้านกล้วย	22
ตำบลเขาท่าพระ	23
ตำบลเสือโฮก	24
ตำบลท่าชัย	25
ตำบลหาดท่าเสา	26
ตำบลนางลือ	27
ตำบลธรรมามูล	28
เรื่องที่ 4 ภูมินามอำเภอสรรพยา	30
ตำบลสรรพยา	33
ตำบลตุ๊ก	34
ตำบลเขาแก้ว	35
ตำบลโพนางคำตก	36
ตำบลโพนางคำออก	37
ตำบลบางหลวง	38
ตำบลหาดอาษา	39
เรื่องที่ 5 ภูมินามอำเภอมโนรมย์	41
ตำบลคู้้งสำเภา	44
ตำบลวัดโคก	45
ตำบลศิลาदान	46
ตำบลท่าฉนวน	47
ตำบลหางน้ำสาคร	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตำบลไร่พัฒนา	49
ตำบลอุตะเถา	50
เรื่องที่ 6 ภูมินามอำเภอวัดสิงห์	52
ตำบลวัดสิงห์	55
ตำบลมะขามเต่า	56
ตำบลหนองน้อย	57
ตำบลหนองบัว	58
ตำบลหนองขุ่น	59
ตำบลบ่อแร่	60
ตำบลวังหมัน	61
เรื่องที่ 7 ภูมินามอำเภอสรรคบุรี	63
ตำบลแพรกศรีราชา	66
ตำบลเที่ยงแท้	67
ตำบลดงคอน	68
ตำบลบางซุด	69
ตำบลโพงาม	70
ตำบลคอนกำ	71
ตำบลห้วยกรด	72
ตำบลห้วยกรดพัฒนา	73
เรื่องที่ 8 ภูมินามอำเภอหันคา	75
ตำบลหันคา	78
ตำบลบ้านเข็ญ	79
ตำบลห้วยงู	80
ตำบลวังไก่อื่น	81
ตำบลไพรงกุง	82
ตำบลหนองแซง	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตำบลเด่นใหญ่	84
ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์	85
เรื่องที่ 9 ภูมินามกึ่งอำเภอหนองมะโมง	87
ตำบลหนองมะโมง	90
ตำบลกุคจอก	91
ตำบลตะพานหิน	92
ตำบลวังตะเคียน	93
เรื่องที่ 10 ภูมินามกึ่งอำเภอนินขาม	95
ตำบลนินขาม	98
ตำบลสุขเดือนห้า	99
ตำบลกะบกเตี้ย	100
บรรณานุกรม	102
คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล	103
ผู้ให้ข้อมูล	104

จุดประสงค์ในการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม
เรื่องกฎหมายตำบลในจังหวัดชัยนาท

1. บอกสภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาทในด้านความเป็นมา ที่ตั้ง การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชากร เชื้อชาติ และวัฒนธรรมได้
2. บอกวิธีการกำหนดกฎหมายได้
3. สรุปเรื่องราวเกี่ยวกับกฎหมายที่อ่านได้
4. อธิบายความเป็นมาของสถานที่ในจังหวัดชัยนาทได้
5. วิเคราะห์สภาพของท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาทตามชื่อที่เรียกได้
6. ระบุชื่อสถานที่ในจังหวัดชัยนาทตามลักษณะเฉพาะได้
7. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมาของสถานที่ในจังหวัดชัยนาทได้
8. สืบค้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมายในจังหวัดชัยนาทได้
9. มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นจังหวัดชัยนาทของตนเอง

เรื่องที่ 1

สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท

ความเป็นมาของชัยนาท

เมืองชัยนาทมีประวัติศาสตร์สืบเนื่องยาวนานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

สมัยทวารวดี

เมืองทวารวดีที่มีร่องรอยปรากฏในเขตจังหวัดชัยนาท ได้แก่ เขตบ้านเขาขยาย ซึ่งอยู่ในตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมือง บ้านโพงาม ในตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา เมืองนางเหล็ก เมืองนครน้อย ในตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ เมืองอุตะเถา ซึ่งอยู่ตำบลอุตะเถา อำเภอมโนรมย์ บ้านหนองบัว ในตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี บ้านดงคอน ในตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี เป็นต้น เมืองทวารวดีในเขตจังหวัดชัยนาทส่วนใหญ่เป็นชุมชนหรือเมืองขนาดเล็ก มีเมืองอุตะเถาและเมืองดงคอนที่เป็นเมืองขนาดใหญ่

สมัยลพบุรี

แหล่งอารยธรรมเขมรสมัยลพบุรีพบหลายพื้นที่ในเขตเมืองเก่าสรรคบุรีและชัยนาท โบราณวัตถุที่มีอายุอยู่ในสมัยลพบุรี ซึ่งได้รับอิทธิพลศิลปะเขมรในเขตเมืองชัยนาทเก่า เช่น พระพุทธรูปปางนาคปรก ทำด้วยศิลาทรายหลายองค์ บางองค์พบบริเวณพระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระ-บรมธาตุวรวิหาร ซึ่งเดิมองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ณ วัดพระบรมธาตุวรวิหาร เป็นศิลปะกรรมเขมรมาก่อน ซึ่งเมืองชัยนาทเคยตกอยู่ใต้อิทธิพลอารยธรรมเขมรน่าจะครอบคลุมถึงเมืองสรรคบุรี นอกจากนั้นยังพบหินบดยาศิลาทรายที่เมืองอุตะเถา เมืองดงคอน มีลักษณะเป็นศิลปะกรรมสมัยลพบุรี

สมัยสุโขทัย

พื้นที่เมืองชัยนาทมีเมืองสำคัญอยู่ 2 เมือง คือ เมืองชัยนาท และเมืองสรรค์หรือเมืองแพรง เมืองชัยนาทสร้างขึ้นในสมัยพระเจ้าเลอไทย กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ใช้เป็นเมืองหน้าด่าน

ส่วนเมืองสรรค์นั้นในสมัยสุโขทัยเรียกว่าเมืองแพรง เมืองชัยนาทและเมืองสรรค์หรือเมืองแพรงอยู่ใต้อิทธิพลของกรุงสุโขทัย การปกครองบ้านเมืองเป็นแบบสุโขทัยนับถือสถาบันครอบครัวเป็นหลักใหญ่ พ่อเมืองปกครองเมืองแบบพ่อปกครองลูก ผลผลิตที่ได้เป็นสิทธิของครอบครัวถ้าเหลือกินเหลือใช้ก็แลกเปลี่ยนกัน ด้านภาษีอากรต้องมีส่วนหนึ่งที่ส่งส่วยให้กรุงสุโขทัย

สมัยอยุธยา

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาที่เกี่ยวกับเมืองชัยนาทและเมืองสรรค์ เกิดขึ้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีราชธิราช พระองค์เป็นศัตรูกับเจ้าพระยามหาเสนาบดี เจ้าพระยาเสนาบดีจึงได้ไปเชิญเจ้านครอินทร์มาจากเมืองสุพรรณบุรีให้มาช่วยทำให้สมเด็จพระรามาธิบดีราชธิราชเห็นว่าพระองค์ทางปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็นเป็นสุขไม่ได้ จึงทรงสละราชสมบัติให้พระเจ้านครอินทร์ พระเจ้านครอินทร์ได้ครองกรุงศรีอยุธยา ทรงพระนามว่า สมเด็จพระนครินทราชาธิราช พระองค์ทรงครองราชย์ได้ไม่นานกรุงสุโขทัยเกิดจลาจล พระองค์ก็ยกกองทัพไปปราบและเพื่อความสงบสุขของหัวเมืองฝ่ายเหนือ และได้ส่งพระโอรสทั้ง 3 พระองค์ไปปกครอง โดยโปรดให้เจ้าอ้ายพระยาครองเมืองสุพรรณบุรี เจ้ายี่พระยาครองเมืองสรรค์ เจ้าสามพระยาครองเมืองชัยนาท ต่อมาพระนครินทราชาธิราชสวรรคต เจ้าอ้ายพระยาและเจ้ายี่พระยาได้ยกกองทัพไปแย่งชิงราชสมบัติกัน ทรงกระทำยุทธหัตถีและได้สิ้นพระชนม์ทั้งสองพระองค์ เจ้าสามพระยายกกองทัพไปที่หลัง จึงได้ราชสมบัติครองกรุงศรีอยุธยาสืบมา ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2

เมืองที่มีความสำคัญอีกเมืองหนึ่งไม่ยิ่งหย่อนกว่าเมืองชัยนาทและเมืองสรรคบุรี คือ เมืองมโนรมย์ ซึ่งเป็นเมืองที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์

กำเนิดเมืองมโนรมย์ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ได้ทราบข่าวว่ามีช่างเผือกอยู่ที่บริเวณป่าแขวงศรีสวัสดิ์ พระองค์ได้มีรับสั่งให้ขุนศรีสิทธิธรรม ซึ่งเป็นปลัดโขนง ช่างไปคล้องช้าง ขุนศรีสิทธิธรรมคล้องช้างได้สำเร็จเป็นที่พอพระราชหฤทัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมาก พระองค์ประทานรางวัลให้ขุนศรีสิทธิธรรมตามที่ขอ ขุนศรีสิทธิธรรมอยากเป็นเจ้าเมือง สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงประทานเมืองใหม่ให้ปกครองซึ่งมีอาณาเขตเท่าเสียงช้างร้อง และพระราชทานชื่อเมืองใหม่ว่า เมืองมโนรมย์ เนื่องจากขุนศรีสิทธิธรรมมีถิ่นกำเนิดที่บ้านท่าฉนวน แขวงเมืองชัยนาท เมื่อได้มาปกครองเมืองที่เป็นถิ่นกำเนิด ขุนศรีสิทธิธรรมก็ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ชาวเมืองด้วยการลงมือทำนาทำไร่โดยใช้ช้างไถนาแทนวัวควาย เพราะท่านมีช้างจำนวนมาก และมีความสามารถในการฝึกช้างใช้งาน ขุนศรีสิทธิธรรมเป็นผู้ยึดมั่นในหลักพระพุทธศาสนา เมื่อท่านสิ้นชีพได้ยกจวนของท่านให้สร้างวัด ได้ชื่อว่า วัดศรีสิทธิธรรม (วัดจวน) ส่วนบ้านไผ่พักช้างก็สร้างวัดชื่อว่า วัดไผ่พักช้าง โรงฝึกช้างกลายเป็นวัดชื่อ วัดโรงช้าง เมืองมโนรมย์เมื่อสิ้นขุนศรีสิทธิธรรมก็มีเจ้าเมืองสืบต่อมาอีกหลายคน

เมืองมโนรมย์เป็นเมืองเล็กที่ถูกขนาบด้วยเมืองพระบาง (นครสวรรค์) เมืองอุทัยธานีและเมืองชัยนาท จึงไม่มีบทบาทสำคัญอะไรมากนัก แต่ก็รักษาสภาพของเมืองมาจนมีการเปลี่ยนแปลง

การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้กลายเป็นอำเภอหนึ่งของ
จังหวัดชัยนาท

3

ในตอนปลายอยุธยา พม่าได้ยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ขุนสรรรค์ได้รวบรวมผู้คนหนี
เข้าศึกไปสมทบกับชาวค่ายบางระจัน สมัยนั้นบางระจันขึ้นกับแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ ขุนสรรรค์
เป็นผู้มีความสามารถในการใช้อาวุธปืนยาวได้ร่วมรบกับชาวค่ายบางระจันอย่างองอาจกล้าหาญ
และในที่สุดได้เสียชีวิตกลางสนามรบสมศักดิ์ศรีวีรบุรุษผู้กล้าเมืองสรรรค์ ก่อนที่ค่ายบางระจัน
จะแตก

เมืองสรรรค์หรือเมืองแพรก จากประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า ได้แก่เมืองไตรตรึงส์ อันเป็น
เมืองที่ปฐมกษัตริย์ที่สร้างกรุงศรีอยุธยาหรือพระเจ้าอู่ทองเคยประทับมาก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยา
ดังมีนิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับเมืองไตรตรึงส์ กล่าวว่

พระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งครอบครองเมืองเข็ญราย ต่อมาถูกพวกมอญเมืองสะเทิมมา
รุกราน จึงอพยพผู้คนหนีเข้าศึกมาทางแม่น้ำพิงค์ มาเห็นเมืองแปปร้างอยู่ทางตะวันตก ข้างใต้
เมืองกำแพงเพชร จึงสร้างเมืองไตรตรึงส์ขึ้นเป็นราชธานี ณ ที่นั้น แล้วครองราชย์สืบวงศ์มา
จนถึง

รัชกาล พระเจ้าไตรตรึงส์องค์ที่ 3 มีชายยากจนใจคนหนึ่งรูปร่างเป็นปมไปทั่วตัวจนเรียกกัน
ว่าแสนปม ทำไร่เลี้ยงชีพอยู่ชานเมือง นายแสนปมนี้ชอบปีศาจวระดมะเทือในไร่อยู่เสมอ ครั้น
มะเทือออกลูกก็มีผู้นำไปให้ราชาเจ้าเมืองไตรตรึงส์เสวย เมื่อเสวยมะเทือนั้นพระราชาที่ตั้งท้อง
ขึ้นมา แล้วทรงคลอดบุตรเป็นชาย เมื่อพระกุมารเติบโตขึ้นพระเจ้าไตรตรึงส์จะหาตัวคนที่เป็น
บิดาพระกุมาร จึงรับสั่งให้บรรดาชายชานเมืองไตรตรึงส์หาของมาถวายหลานชาย ถ้าพระกุมาร
เป็นบุตรของผู้ใดก็ขอให้ทรงรับของจากชายผู้นั้น นายแสนปมนำก้อนข้าวเย็นไปถวายพระกุมาร
นั้นทรงรับและนำมาเสวย พระเจ้าไตรตรึงส์ทรงอับอายจึงไล่พระราชาและพระกุมารออกจากเมือง
พระอินทร์ได้แปลงร่างเป็นลิงนำกลองมามอบให้นายแสนปมใบหนึ่ง ถ้าปรารถนาสิ่งใดก็ให้ตี
กลองนั้นได้ 3 ครั้ง นายแสนปมตีกลองครั้งแรกให้ปมตามตัวหายไป ครั้งที่ 2 ปรารถนาจะ
ให้มีบ้านเรือนสำหรับครอบครอง และครั้งที่ 3 ก็เนรมิตเปลทองทำให้พระกุมารและนายแสน
ปมได้ตั้งตัวเป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่า พระเจ้าศิริชัยเข็ญแสนครองเมืองเทพนครที่ทรงเนรมิตขึ้น
และพระโอรสนั้นก็ทรงพระนามว่า พระเจ้าอู่ทอง เนื่องจากทรงบรรทมในเปลทองคำ ต่อมา
พระเจ้าอู่ทองนี้ทรงย้ายราชธานีจาก เมืองเทพนครมาตั้งที่พระนครศรีอยุธยา นับเป็นปฐมกษัตริย์
ของกรุง

ศรีอยุธยาทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1

สมัยธนบุรี

เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว เมืองชัยนาทและเมืองสรรค์ได้รับผลกระทบจากสงครามไปด้วย เมืองสรรค์ และเมืองมโนรมย์คงจะด้อยความสำคัญลงอย่างมาก จึงไม่มีการกล่าวถึง

4

บทบาทในสงคราม สถานะของเมืองชัยนาทในสมัยธนบุรีเป็นเมืองที่มีชัยภูมิทางการรบเพราะใช้เป็นที่ตั้งรับศึกได้มั่นคง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเลือกเป็นชัยภูมิในการตั้งรับทัพพม่าทางเหนือ เมืองชัยนาทในสมัยธนบุรีจึงขาดความสงบร่มเย็น เพราะอยู่ในภาวะสงคราม การทำมาหากินจึงทำได้น้อย การพระศาสนาได้ถือปฏิบัติตามแบบอย่างกรุงธนบุรีที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง-ธรรมวินัยและการปฏิบัติควบคู่กันไป

สมัยรัตนโกสินทร์

สมัยรัตนโกสินทร์เมืองชัยนาทยังคงมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และได้พัฒนาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนเมืองมโนรมย์และเมืองสรรค์ลดฐานะเป็นเมืองเล็ก ๆ เมืองชัยนาทสมัยรัตนโกสินทร์แบ่งช่วงตามลำดับดังนี้

เมืองชัยนาทสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะลดบทบาทความสำคัญลงมาก เพราะบอบช้ำมาจากสงครามสมัยอยุธยาและต่อเนื่องมาจากธนบุรี กลุ่มชนเมืองชัยนาทสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีการกวาดต้อนครัวชาวลาวและเขมรเข้ามาอาศัยมากมาย เช่น ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอด

ฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้กวาดต้อนชาวลาวกลุ่มเชื้อสายลาวเวียง (เวียงจันทน์) ครั้งแรกตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลบ้านโค้ง ปัจจุบันคือ ตำบลพลับพลาชัย อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี และอพยพมาอยู่ที่บ้านหนองแห้ว กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท เป็นเวลาหลายสิบปี ก่อนที่จะมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลเนินขามในปัจจุบันและได้แยกย้ายไปอยู่ที่ตำบลกะบกเตี้ย ตำบลสุขเดือนห้า

กิ่งอำเภอเนินขาม และที่ตำบลสะพานหิน กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท ในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กลุ่มเชื้อสายลาวคั่งมาจากเมืองหลวงพระบาง ได้อพยพครั้งแรกมาอยู่ที่บ้านหนองดินแดง บ้านโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ต่อมาได้อพยพมาอยู่ที่เขา

กระจิว จังหวัดกาญจนบุรี และอพยพโยกย้ายมาอยู่ในเขตพื้นที่เมืองชัยนาท ที่ตำบลกุดจอก ปัจจุบันอยู่เขตกิ่งอำเภอหนองมะโมง และแยกย้ายไปอยู่ตำบลหนองมะโมง ตำบลวังตะเคียน ตำบลสะพานหิน กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท นอกจากนี้ยังมีเชื้อสายลาวคั่งที่บ้านหนองพังนาค ตำบลเสือโฮก อำเภอเมืองชัยนาท เมืองชัยนาทสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมี

บทบาทไม่มากนักทั้งด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ แต่ยังคงฐานะเมืองอยู่ ต่อมาได้มีการโยกย้ายเมืองโดยได้ย้ายมาตั้งใหม่บริเวณหัวแหลมเหนือวัดพระยาดากซึ่งเป็นที่อยู่อุดมสมบูรณ์กว่า ปัจจุบันได้แก่บริเวณหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

เมืองชัยนาทสมัยแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้จัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นทั่วประเทศ โดยใช้วัดเป็นสถานศึกษาและใช้เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะอำเภอเป็นผู้สอน การจัดการศึกษาในจังหวัดชัยนาทได้จัดตั้งโรงเรียนประชาบาลแห่งแรกของสรรคบุรีที่วัดมเห-ยงค์ โดยมีพระครูสังฆการวินิต (हरु่น) เจ้าคณะอำเภอสรรคบุรีเป็นผู้สอน นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาย ต่อมาการจัดการศึกษาประชาบาลได้ขยายตัวที่จังหวัดชัยนาทในระยะเวลาต่อมา

5

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่โดยรวมหัวเมืองเป็นมณฑลเทศาภิบาล และได้ยุบรวมหัวเมืองทางริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนเหนือขึ้นไปจนถึงแม่น้ำป่าสัก ได้แก่ เมืองชัยนาท เมืองสรรคบุรี เมืองมโนรมย์ เมืองอุทัยธานี เมืองพยุหะคีรี เมืองนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชร เมืองตาก รวม 8 หัวเมือง ขึ้นเป็นมณฑลนครสวรรค์ ในครั้งนั้นเมืองมโนรมย์มีที่ว่าการอยู่ที่บ้านหาดมะตูม ตำบลศิลาदान ปกครองเขตแม่น้ำสะแกกรัง 3 ตำบล คือ ตำบลหาดทะนง ตำบลเกาะเขาโพ และตำบลท่าซุง (ปัจจุบันอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี) และเมืองสรรคบุรีได้เป็นอำเภอหนึ่งขึ้นกับเมืองชัยนาท เรียกว่าอำเภอเมืองมโนรมย์ และอำเภอเมืองสรรคบุรีตั้งอยู่ที่ตำบลเที่ยงแท้ ตรงฝั่งตะวันตกด้านเหนือสะพานข้ามแม่น้ำน้อย ส่วนอำเภอเมืองชัยนาทขณะนั้นเรียกว่าอำเภอบ้านกล้วย ตั้งอยู่ที่หัวแหลมบริเวณที่เรียกว่า แหลมตาอินโชติ ต่อมาจัดตั้งอำเภอสรรพยา นายอำเภอคนแรก คือ ขุนศรีสิทธิกรรรม และในระยะเวลานี้ได้จัดตั้งอำเภอบ้านเขยขึ้นด้วย โดยเปลี่ยนชื่อจากบ้านสาวชุมหนุ่มหลงส่วนในท้องที่อำเภอสรรคบุรีเดิมซึ่งมีเศรษฐกิจดี อุดมสมบูรณ์ และเป็นตำบลใหญ่มีหลวงพิบูลบุรคามเป็นนายอำเภอคนแรก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์เสด็จประพาสชัยนาทถึง 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 เสด็จประทับแรมที่บ้านสรรพยา เสด็จเมืองชัยนาท พระราชทานพระแสงราชศัสตราประจำเมืองชัยนาท เสด็จวัดพระบรมธาตุวรวิหาร เมืองสรรคบุรีเก่าวัดมหาธาตุ ทอดพระเนตรโบราณสถานโบราณวัตถุที่สำคัญที่เมืองสรรคบุรี และเสด็จกลับไปพักแรมที่ว่าการเมืองชัยนาท เสด็จวัดเขารธรรมามูล ฯ บ้านท่าฉนวน ครั้งที่ 2 เสด็จบ้านสรรพยา วัดพระบรมธาตุวรวิหาร วัดธรรมามูล ฯ เสด็จตลาดอุทัยธานี อำเภอมโนรมย์ ครั้งที่ 3 เสด็จประทับแรมที่วัด

หัวหาด อำเภอมโนรมย์ ด้วยเป็นทำเลที่ประทับร่มรื่น มีหาดทรายกว้างไกลต้นพิกุลร่มครึ้มดี ทรงประธานนามว่า บ้านท่าหาดพิบูลงาม แต่ไม่คิดปากชาวบ้าน จึงเหลือเพียงแต่ วัดพิบูลงาม ส่วนคำว่าบ้านท่าหาดในที่สุดก็กลายเป็นบ้านหัวหาดไป เสด็จตามลำน้ำมะขามเฒ่า ผ่านอำเภอวัดสิงห์ เสด็จผ่านวัดคลองหนองปลาไหลมีวัดสร้างใหม่สะอาดดี จึงทรงประธานชื่อวัดว่า วัดใหม่ ศรีทธาราชกูร์ ประทับแรมที่วัดหนองแรด ตำบลคลองจันทร์ (ปัจจุบันคือ ตำบลหนองน้อย) อำเภอ

วัดสิงห์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะเสวยยอดหวายโป่ง 6 ชาวบ้านนำมาถวาย พร้อมด้วยหยวกกล้วยต้ม น้ำพริกและปลาไร้ใส่สำหรับถวาย พระองค์ทรงเสวยเป็นที่เจริญพระกระยาหาร ครั้นชมชาวบ้านว่าทำอาหารได้ดีองพระราชหฤทัย จึงให้เรียกวัดนี้ว่า วัดเสวย แต่ชาวบ้านเดิมคำว่าทรงไปด้วยว่า บ้านทรงเสวยหรือวัดทรงเสวยแต่นั้นมา ในสมัยสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนคำว่าเมืองเป็นจังหวัด เมืองชัยนาทจึงเป็นจังหวัดชัยนาทแต่นั้นเป็นต้นมา อำเภอเมืองมโนรมย์และอำเภอเมืองสรรคบุรี เปลี่ยนเป็นอำเภอมโนรมย์และอำเภอสรรคบุรีด้วย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวย้ายที่ว่าการอำเภอบ้านเข็ญอยู่ติดแม่น้ำท่าจีน

จังหวัดชัยนาทสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน

หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกเลิกการปกครองมณฑลมาเป็นจังหวัด จังหวัดชัยนาทจึงแยกตัวมาจากมณฑลนครสวรรค์ มาเป็นจังหวัดจนถึงทุกวันนี้ จังหวัดชัยนาทแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอคือ อำเภอบ้านกล้วย อำเภอสรรคบุรี อำเภอมโนรมย์ อำเภอหันคา อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา เปลี่ยนพื้นที่ที่ตั้งอำเภอสรรคบุรีจากตำบลหน้าพระลานเป็นตำบลแพรกศรีราชา เปลี่ยนชื่อตำบลบ้านกล้วยเป็นอำเภอเมืองชัยนาท

มีการแบ่งเขตการปกครองโดยยึดแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นหลัก พื้นที่ตำบลหาดทะนง ตำบลเกาะท่าโพ ตำบลท่าซุง ในพื้นที่อำเภอมโนรมย์ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำสะแกกรังย้ายไปตั้งกับเขตการปกครองจังหวัดอุทัยธานี จัดแบ่งพื้นที่อำเภอวัดสิงห์ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอหนอง

มะโมง แบ่งเขตพื้นที่อำเภอหันคา เป็นกิ่งอำเภอเนินขาม

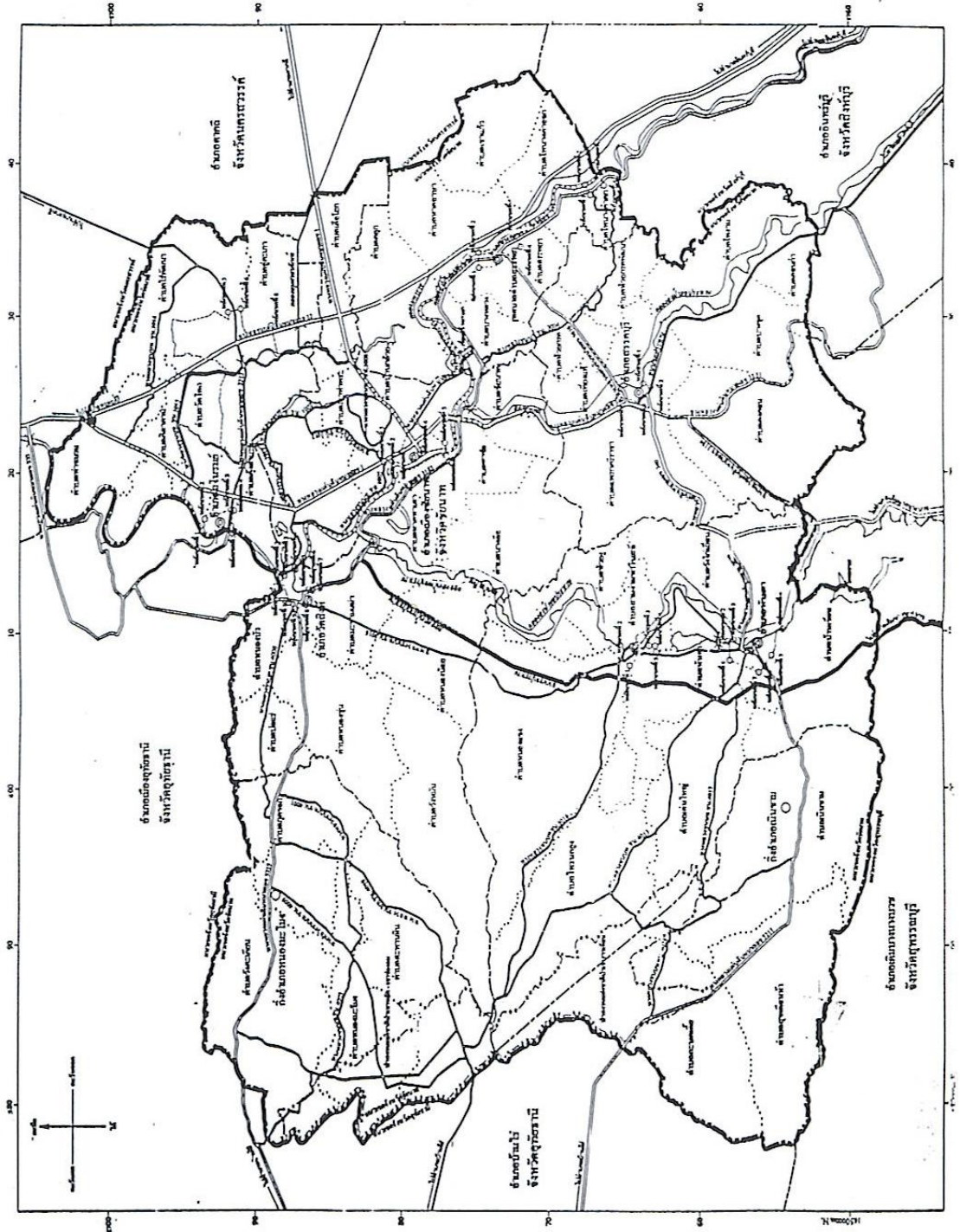
ที่ตั้งของชัยนาท

จังหวัดชัยนาทเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และชัยนาท ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของ

แม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง บนเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ และเส้นแวง
ที่ 100 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ
195 กิโลเมตรมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

แผนที่จังหวัดชยนาท

การปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดชัยนาทแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอและ 2 กิ่งอำเภอ 53 ตำบล

1. อำเภอเมืองชัยนาท
2. อำเภอวัดสิงห์
3. อำเภอมโนรมย์
4. อำเภอสรรพยา
5. อำเภอสรรคบุรี
6. อำเภอหันคา
7. กิ่งอำเภอหนองมะโมง
8. กิ่งอำเภอเนินขาม

จังหวัดชัยนาทมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 2 คน แบ่งเขตการเลือกตั้งเป็น 2 เขต
เขต 1 ประกอบด้วย อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอมโนรมย์ อำเภอสรรพยา อำเภอวัด
สิงห์

(4 ตำบล) คือ ตำบลหนองบัว ตำบลมะขามเต่า ตำบลหนองน้อย
และเทศบาล

ตำบลวัดสิงห์

เขต 2 ประกอบด้วย อำเภอสรรคบุรี อำเภอหันคา กิ่งอำเภอหนองมะโมง กิ่งอำเภอ
เนิน-

ขาม อำเภอวัดสิงห์ (3 ตำบล) คือ ตำบลหนองขุ่น ตำบลบ่อแร่
ตำบลวังหมัน

ประชากรและเชื้อชาติ

จังหวัดชัยนาทมีประชากร จำนวน 349,518 คน แยกเป็นชาย 169,763 คน
เป็นหญิง 179,755 คน (การปกครองจังหวัด 1 ก.ค. 2546)

เชื้อชาติของประชากร

ประชากรจังหวัดชัยนาทมีหลายเชื้อชาติ ประชากรที่อาศัยอยู่แต่เดิม ได้แก่

1. กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวเวียง (เวียงจันทร์) ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ ตำบลเนินขาม
ตำบล

สุขเดือนห้า ตำบลกะบกเตี้ย ซึ่งอยู่ในกิ่งอำเภอเนินขาม อำเภอหันคา ตำบลตะพานหิน กิ่ง
อำเภอหนองมะโมง

2. กลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวคั่ง (ครั้ง) กิ่งอำเภอหนองมะโมง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบล

กุด-

จอก ตำบลหนองมะโมง ตำบลวังตะเคียน ตำบลสะพานหิน กิ่งอำเภอหนองมะโมง อำเภอ
วัด-สิงห์ บ้านหนองพังกา ตำบลเสื่อโฮก อำเภอเมือง

3. กลุ่มคนไทยเชื้อสายไทดำ ลาวทรงดำ หรือลาวโซ่ง บ้านคอนกระโดน ตำบลวัง

ไก่อ-

เถื่อน อำเภอหันคา

9

4. กลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร บ้านทุ่งโพธิ์ ตำบลกะบกเตี้ย กิ่งอำเภอเนินขาม

วัฒนธรรมของชาวชัยนาท

จังหวัดชัยนาทมีกลุ่มคนหลายเชื้อชาติ หลายภาษาอยู่ร่วมกัน เช่น กลุ่มคนไทยเชื้อสาย
จีน ลาว อินเดีย และเขมร วัฒนธรรมจึงผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรมลาว เขมร จีน
อินเดีย สภาพชีวิตความเป็นอยู่จึงคล้ายคลึงกัน จังหวัดชัยนาทเป็นที่ราบลุ่ม อาชีพเกษตรกรรม
เป็นอาชีพหลักของจังหวัด วัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม โดยมีแบบแผน
ทางพิธีกรรมยึดถือพุทธศาสนา เช่น มีความเชื่อเรื่องกรรม เพื่อสร้างความมั่นใจ ให้กำลังใจ
และเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวสภาพจิตใจ เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่น

วัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดในสมัยโบราณ และยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

1. การเรียกขวัญแม่โพสพเข้าข่วงข้าวเปลือก

2. คติ ความเชื่อ อำนาจภูตผี สิ่งลี้ลับในธรรมชาติ ของชุมชนไทยเชื้อสาย
ลาว

คั่ง (ครั้ง) ตำบลกุดจอก กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

3. พิธีบูชาเช่นสรวงแม่ธรณีและแม่โพสพ ของชุมชนบ้านกุดจอก กิ่งอำเภอ
หนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

4. คติ ความเชื่อ เรื่อง ตะเกียงเจ้าพายุของชุมชนไทยเชื้อสายลาวเนินขาม
กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

5. ประเพณีจับสาวของชุมชนไทยเชื้อสายลาวเนินขาม กิ่งอำเภอเนินขาม

และ

ชุมชนไทยเชื้อสายลาว กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

6. การทำขวัญข้าวแม่โพสพ

7. พิธียกธงชนะมารของชุมชนหนองพังนาค ตำบลเสื่อโฮก อำเภอเมือง
ชัยนาท
จังหวัดชัยนาท
8. พิธีทำบุญกลางหมู่บ้านของชุมชนหนองพังนาค ตำบลเสื่อโฮก อำเภอ
เมือง
จังหวัดชัยนาท
9. พิธีทำบุญกลางทุ่งนาของชุมชนหนองพังนาค ตำบลเสื่อโฮก อำเภอเมือง
จังหวัดชัยนาท
10. พิธีทำบุญข้าวหลามบูชาศาลของชุมชนบ้านห้วยกรด ห้วยกรดพัฒนา
อำเภอ
สรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

10

กิจกรรมที่ 1

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท

1. ร่องรอยที่ปรากฏในจังหวัดชัยนาทสมัยทวารวดี ได้แก่สถานที่ใดบ้าง
2. ในสมัยอยุธยา สมเด็จพระนครินทราราช มีพระโอรส 3 พระองค์ และได้ส่งพระโอรส
องค์
ใดมาปกครองเมืองชัยนาท พระโอรสพระองค์นั้นทรงพระนามว่าอะไร
3. ในสมัยอยุธยาเมืองเมืองใดมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปจากเมืองชัยนาท
4. ในสมัยรัตนโกสินทร์พระมหากษัตริย์พระองค์ใดที่เสด็จประพาสชัยนาทบ่อยครั้งที่สุด
5. ชัยนาทแบ่งการปกครองเป็นกี่อำเภอ (รวมถึงอำเภอ) อำเภอใดบ้าง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น
แล้ว

นำมาเขียนแผนภูมิแสดงความเป็นมาดังกล่าว

เรื่องที่ 2

การกำหนดภูมินาม

ความหมายของภูมินาม

ภูมินามเป็นชื่อบ้านนามเมือง สถานที่สำคัญและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ถนน สะพาน แม่น้ำ ลำคลอง ถ้ำ น้ำตก ฯลฯ ซึ่งนามดังกล่าวได้รับการเรียกขานมานานนับสิบนับร้อยปี “ภูมินาม” ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ประวัติศาสตร์ สภาพสังคม ศาสนา และวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมต่าง ๆ

ภาษาภูมินาม

ภูมินาม เป็นถ้อยคำ เพื่อใช้เรียกพื้นที่หรือ สิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่สมัยโบราณ คนไทยนิยมใช้ภาษาในการตั้งชื่อต่าง ๆ ที่มุ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ยุคสมัย สังคม ค่านิยม ความเชื่อและแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งชื่อหรือถ้อยคำภาษาดังกล่าวน่าจะเป็นลักษณะวัฒนธรรมอันเป็นภาพรวมของท้องถิ่นได้

ภาษาภูมินาม อาจจำแนกได้หลายลักษณะดังนี้

สถานที่และท้องถิ่น ในประเทศไทยมักจะกำหนดชื่อตามลักษณะเฉพาะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คตินิยม ความเชื่อและสภาพสังคมวัฒนธรรมที่แวดล้อมอยู่ ส่วนมากเป็นคำไทยแท้

การตั้งชื่อของสถานที่มักจะบอกความหมายเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง เช่น ปทุมธานี (เมืองที่มีประเพณีตัดบาตรด้วยดอกบัว) เป็นต้น ชื่อสถานที่ที่มีคำว่า โลก เนิน โนน ดอน ล้วนแต่หมายถึงที่สูงทั้งสิ้น บางทีก็บอกถึงแหล่งที่สถานที่นั้น ๆ อยู่ใกล้ เช่น แม่กลอง (เป็นชื่อเรียกจังหวัดสมุทรสาคร เรียกตามชื่อแม่น้ำที่ไหลผ่านจังหวัดนี้) พังนคร(เมืองที่อยู่ใกล้แม่น้ำปิง) หรือลักษณะของสถานที่นั้น ๆ เช่น เขาพิงกัน ถ้ำลอด น้ำตกเอราวัณ เป็นต้น

ลักษณะชื่อที่ปรากฏ อาจจำแนกได้เป็น 7 ประเภท คือ

1) บอกลักษณะทางภูมิศาสตร์ ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร อาจจำแนกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

(1) ประเภทแหล่งน้ำ มี หนอง ท่า บ่อ พุ โป่ง ลัด อ้อม สบ แพรก
แคว ซับ

แก่ง โจน กุด สระ โสภ ห้วย เลิง เขื่อน ภู หลุบ บุ่ง โขง สร้าง ลำ ตาด หล่ม
กว๊าน ตระพัง

พาน ละหาน สุ่น อ่าง ตะกุด ละเลิง พัง ชำ (คำ) ผาย มาบ คลอง บึง น้ำสอง (ร่อง น้ำเล็ก ๆ)

วัง เช่น บ้านหนองจอก บ้านหนองยาง บ้านหนองตะขบ บ้านหนองแก บ้านหนองระแหง บ้านท่าแร่ บ้านท่าเรือทอง บ้านท่าน้ำอ้อย บ้านท่าระบาด บ้านท่าฉนวน บ้านบ่อแร่ บ้านบ่อ¹² พระบ้านบ่อกระโดน บ้านบ่อมะกอก บ้านพุ บ้านซับปลากระป๋อง บ้านกุดจอก บ้านสระเนิน พระราม บ้านสระไม้แดง บ้านห้วยซุง บ้านห้วยรอบ บ้านห้วยสอง บ้านละหานบัว บ้าน คลองคต บ้านบ้านคลองเกษม บ้านคลองปลาไหล บ้านคลองใหญ่ บ้านคลองมอญ บ้านบึงจำ ลัง บ้านวังค้อไห บ้านวังเดือนห้า บ้านวังยาง บ้านวังไผ่ บ้านวังจิก บ้านวังยาว เป็นต้น

(2) ประเภทที่สูง มี เกาะ โนน โลก เขา มอ ดอน โพน คุย จอม ภู ผา เนิน

หาด ควน เช่น บ้านโลกหมู บ้านโลกสุข บ้านโลกหม้อ บ้านเขาราวเทียนทอง บ้านเขาแก้ว บ้าน เขาบ้านคำ บ้านเขาท่าพระ บ้านดอนมะเกลือ บ้านดอนกำ บ้านดอนคู้ บ้านดอนตาล บ้านดอน กระดาษ บ้านเนินถ่าน บ้านเนินไผ่ บ้านเนินมะกอก บ้านหาดกองสีน บ้านหาดอาษา เป็นต้น

(3) ประเภทป่าดง มี เหล่า ดง ป่า พง สง ไพร เช่น บ้านดงกลอย บ้าน ดงปอ

บ้านดงคอน บ้านดงเพชรรัตน์ บ้านดงไร่ บ้านป่าปริง บ้านป่าสะแก บ้านไพรนกงู เป็นต้น

(4) ประเภทพื้นที่ทำมาหากิน มี ทุ่ง นา ไร่ สวน บาง เช่น บ้านทุ่งโพธิ์ บ้านทุ่งกระถิน บ้านทุ่งละหาน บ้านทุ่งกว้าง บ้านทุ่งเหหัว บ้านนาจันทอง บ้านไร่พัฒนา บ้านไร่ห้วยกระบอก บ้านสวนลาว บ้านบางน้ำโจน บ้านบางกระเหลียง บ้านบางยายอ้น บ้าน บางแม่หม้าย

บ้านบางน้ำพระ บ้านบางกระบวย บ้านบางกระเบื้อง เป็นต้น

(5) ประเภทลักษณะพื้นดิน มี ลาด แห่ หิน ดอย พนม สนาม ดิน เก้ง ทุ่ง เช่น

บ้านลาด บ้านทุ่ง เป็นต้น

2) บอกลักษณะทางประวัติศาสตร์ อาจเป็นตำนาน นิทานพื้นบ้าน ชื่อบุคคล สถานที่ที่

เคยมีความสำคัญ เช่น บ้านอุตะเถา บ้านนางลือ บ้านธรรมามูล บ้านไผ่พักช้าง บ้านนมโท บ้านหมื่นเทพ บ้านเขี่ยน บ้านทับนา บ้านแหลมทอง บ้านหอรพะฉัง บ้านทันจัน บ้านสำนัก จัน

บ้านเที่ยงแท้ บ้านคิ่งสำเภา เป็นต้น

3) บอกลักษณะการทำมาหากิน ซึ่งอาจเป็นชื่ออาหารที่ทำ ผลไม้ พืชผัก ตลอดจนลักษณะการประกอบกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น บ้านกล้วย บ้านทับจีเหล็ก บ้านพราน บ้านกระทง เป็นต้น

4) บอกลักษณะธรรมชาติ หมายถึง ลักษณะสภาพธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น บ้านหางกรวด บ้านลัดเสนา บ้านหลังดอน บ้านตลุก บ้านท้องคุ้ง บ้านบ่อ บ้านโป่งแค บ้านโป่งมั่ง บ้านร่องไผ่ขวาง บ้านร่องรวก บ้านร่องแห้ว บ้านปากคลอง บ้านหางน้ำสาคร บ้านร่องใหญ่ เป็นต้น

5) บอกลักษณะสิ่งก่อสร้าง หรือบ่งบอกที่ตั้ง ทิศทาง มี ศาลา กู่ หอ ปราสาท โรงห้อง สำนัก ตลาด คู่ม หั่ว เช่น บ้านหั่วรอ บ้านหั่วแหลม บ้านหั่วสะพาน บ้านหั่วเด่น บ้านหั่วเกาะ บ้านหั่วถนน บ้านวัดป่า บ้านวัดปลั่ง บ้านวัดใหม่ บ้านวัดโคก บ้านเหนือ บ้านกลาง บ้านใต้ บ้านนอก บ้านใหญ่ บ้านเก่า บ้านใหม่ บ้านน้อย บ้านกำแพง เป็นต้น¹³

6) บอกชื่อพืชและสัตว์หรือเกี่ยวกับสัตว์หรือพืช เช่น บ้านจิว บ้านยางคันเดียว บ้าน

สะตือสิงห์ บ้านโพศรี บ้านโพงาม บ้านมะขามโพรง บ้านม่วงงาม บ้านกะบกเตี้ย บ้านแค บ้านโพทอง บ้านเสือโฮก บ้านแพะทอง บ้านปึกเป่า บ้านควาย บ้านถ้ำเข้ เป็นต้น

7) บอกลักษณะความเชื่อและค่านิยมชื่อลักษณะนี้จะมีความหมายถึงความสามัคคี ความมั่งมี ความสุข ความเจริญ ความมีโชค หรือความปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บทั้งปวง ซึ่งถือเป็นมงคลนาม เช่น บ้านสุขารมย์ บ้านท่าโบสถ์ บ้านหอมกระจุก บ้านไท บ้านพระขาว บ้านเที่ยงธรรม บ้านสุขเดือนห้า ชุมชนจันทร์เจริญ ชุมชนจวนวิไล ชุมชนอุ้มทอง ชุมชนท่าศาลา เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าภาษาที่ใช้กำหนดเป็นชื่อสถานที่ดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมไม่ด้านใดก็ด้านหนึ่งเสมอ จำเป็นจะต้องศึกษาในรายละเอียดทั้งเรื่องความหมายของคำ เรื่องประวัติความเป็นมา ลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมและการทำมาหากิน การดำเนินวิถีชีวิตของชนพื้นถิ่น รวมทั้งดูจะมีความเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และวัฒนธรรม เสมอ

ประเภทของภูมินาม

การศึกษาภูมินาม ศึกษาจากลักษณะชื่อที่ปรากฏ โดยนำมาแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 13 ประเภท เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะภูมินามของแต่ละสถานที่ ทำให้การจัดประเภทภูมินามแต่ละสถานที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ภูมินามแยกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 13 ประเภท ดังนี้

1. ตั้งนามตามพันธุ์ไม้ เช่น ตำบลมะขามเต่า (มีต้นมะขาม) ตำบลหนองบัว (มีดอกบัว)

ตำบลเนินขาม (มีต้นมะขาม) ตำบลกะบกเตี้ย (มีต้นกะบก) เป็นต้น

2. ตั้งนามตามลักษณะภูมิประเทศ เช่น ตำบลวังไก่อ่อน (มีวังน้ำมีไก่อ่มาก) ตำบลไพรนกยูง (ป่ามีนกยูงมาก) ตำบลเด่นใหญ่ (ดินเป็นเด่นขนาดใหญ่) ตำบลหนองมะโมง (หนองน้ำมีมะโมงขึ้นอยู่) ตำบลกุคจอก (เป็นแหล่งน้ำมีดอกจอกขึ้นอยู่) ตำบลวังตะเคียน (หนองน้ำมีต้นตะเคียนขึ้นอยู่) เป็นต้น

3. ตั้งนามตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม เช่น ตำบลในเมือง (เป็นส่วนของสถาน

ที่ราชการที่อยู่กลางใจเมือง) ตำบลหาดท่าเสา (เป็นหาดทรายที่ยื่นลงไปแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นที่ขนถ่ายไม้ขนาดใหญ่ไปขาย) ตำบลบางหลวง (เป็นบึงที่มีดอกบัวหลวงขึ้นมาก) ตำบลศิลาदान (เป็นส่วนที่ได้น้ำบริเวณนี้เมื่อน้ำแห้งมีก้อนหินเต็มไปหมด) ตำบลหนองน้อย (มีหนองน้ำที่มีน้ำน้อยมาก) เป็นต้น

4. ตั้งนามตามคำบอกเล่า ตำนาน นิทาน เช่น ตำบลเขาท่าพระ (เป็นที่ที่พระพุทธรูป 14

แฉะมาปักกลดอยู่) ตำบลนางสี (เคยมีหญิงสาวที่สวยงามอาศัยอยู่) ตำบลธรรมามูล (มีพระพุทธรูปลอยน้ำมาไหลบริเวณนี้) ตำบลสรรพยา (เรื่องเล่าเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์) ตำบลเขาแก้ว (ชาวบ้านขนแก้วแหวนเงินทองหนีพม่าไปอยู่บนภูเขา) ตำบลโพนางคำตัก (นางไม่มีรูปกายสีดามาปรากฏกายให้คนเห็น) ตำบลกิ่งสำเภา (ตำนานความรักของหนุ่มชาวจีนและสาวชาวไทย) ตำบลหันคา (เหตุการณ์ในสมัยพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จโดยเรือสุพรรณหงส์มาตามลำน้ำท่าจีน พระองค์ทรงพระประชวรแล้วหันเรือกลับทำให้หัวเรือติดคั้งทั้งสองข้าง) ตำบลหัวขู (มีเรื่องเล่าเรื่องงูเหวดคา) ตำบลสะพานหิน (การอพยพผู้คนหนีโรคระบาดและเดินทางทางโดยผ่านหินที่ปูลาด) เป็นต้น

5. ตั้งนามตามประวัติศาสตร์บอกเล่าหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น ตำบลชัยนาท (เคย

เป็นที่ตั้งของเมืองชัยนาทในอดีต) ตำบลอุตะเถา (เป็นที่ตั้งของเมืองอุตะเถา) ตำบลแพรศรี
ราชา (แต่เดิมเป็นที่ตั้งของเมืองแพรศรีราชาในสมัยอยุธยา) เป็นต้น

6. ตั้งนามตามเหตุการณ์ในขณะแรกตั้งหมู่บ้าน เช่น ตำบลบ้านกล้วย (ในอดีตมีกล้วย
ขายมาก) ตำบลเสื่อโฮก (บริเวณนี้แต่ก่อนมีเสื่อมาก) ตำบลหาดอาษา (ชาวบ้านมีน้ำใจอาสาช่วย
เรือที่ติดสันดอน) ตำบลโคกแจ้ง (ตั้งชื่อตามวัด) ตำบลท่าฉนวน (ชื่อของท่าเรือ) ตำบลหางน้ำ
สาคร (ตั้งชื่อตามวัดและความสมบูรณ์ของพื้นที่) ตำบลหนองขุ่น (น้ำน้อยมากจนขุ่นเนื่องจากมีคน
มาใช้น้ำมาก) ตำบลบ่อแร่ (แต่เดิมในอดีตมีแร่มาก) ตำบลดงคอน (ชาวบ้านพากันหาบคอน
ลึงของ) ตำบลบางซุด (ความร่วมมือร่วมใจกันขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ) ตำบลห้วยกรด (พระ
มาปักกถบริเวณห้วยและลี้มกรดไว้) ตำบลหนองแขง (เสื่อมาวางแขงกันบริเวณนี้ เป็นต้น

7. ตั้งนามตามบุคคลสำคัญหรือผู้ก่อตั้ง เช่น ตำบลเที่ยงแท้ (ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติ
ให้กับ

กำนันของหมู่บ้าน) เป็นต้น

8. ตั้งนามตามชื่อสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น บ้านหนองอีตุก (มีปลาตุกมาก) บ้าน
หนองหอย (มีหอยมาก) บ้านหนองเต่าดำ (มีเต่าดำมาก) บ้านหนองเสื่อป้อ (มีเสื่อมาก)
 เป็นต้น

9. ตั้งนามตามลักษณะการประกอบอาชีพ เช่น ตำบลไร่พัฒนา (ประกอบอาชีพทำไร่)
 เป็นต้น

10. ตั้งนามตามความเชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น ตำบลห้วยกรดพัฒนา (แยก
จาก
ตำบลห้วยกรดและมีการพัฒนาให้เจริญขึ้นกว่าเดิม) ตำบลสุขเดือนห้า (เปลี่ยนชื่อจากโสภณ
ห้า) เป็นต้น

11. ตั้งนามตามอาณาเขตของสถานที่ เช่น บ้านยางคันเดียว (บ้านตั้งอยู่ที่มีต้นยาง
ขนาด
ใหญ่ขึ้นอยู่ต้นเดียว) บ้านท้องคุ้ง (อยู่บริเวณคุ้งแม่น้ำ) เป็นต้น

15

12. ตั้งนามตามเสียงของคำที่เพี้ยนไป เช่น ตำบลวัดสิงห์ (เดิมเรียกวัดเส็ง) ตำบล
ดอนกำ (เดิมเรียก ดรรระกำ) เป็นต้น

13. ตั้งนามด้วยสาเหตุอื่น ๆ เช่น ตำบลท่าชัย (ตั้งชื่อตามจังหวัดและเพื่อความเป็น
สิริมงคล) ตำบลตลุก (ตามชื่อวัด) ตำบลโพนางดำออก (ตั้งชื่อให้คู่กับตำบลที่อยู่ทางทิศ
ตะวันตก) เป็นต้น

กิจกรรมที่ 2

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง การกำหนดคุณินาม

1. ชื่อหมู่บ้าน ชื่อตำบล ชื่ออำเภอ ชื่อจังหวัด ที่เรียกกันสืบต่อมาเรียกว่าอะไร

2. คำบลที่มีคำว่า “หนอง” นำหน้า คำบลนี้ต้องการบอกถึงอะไร
3. ชื่อหมู่บ้านใดในตำบลของนักเรียน มีชื่อเรียกบอกลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสูง
4. ชื่อหมู่บ้านใดในตำบลของนักเรียน มีชื่อเรียกบอกลักษณะเป็นป่าดง
5. ชื่อหมู่บ้านใดในท้องถิ่นของนักเรียนที่มีเรื่องเล่า ให้เล่าเรื่องดังกล่าวโดยย่อ

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเขียนประวัติหมู่บ้านของนักเรียนเป็นบทพูดเล่าเรื่อง เพื่อเตรียมการพูดเล่าเรื่องให้เพื่อน ๆ ฟัง

เรื่องที่ 3

ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมืองชัยนาทตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศตะวันออก บริเวณศาลากลางจังหวัดชัยนาท ห่างไปทางทิศเหนือประมาณ 100 เมตร อยู่ในเขตเทศบาลเมืองชัยนาทได้จัดตั้งเป็นอำเภอในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ราวรัชกาลที่ 5 เดิมชื่อว่า อำเภอบ้านกล้วย ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “อำเภอเมืองชัยนาท” และใช้เรียกมาจนถึงปัจจุบันนี้

พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองชัยนาทตามหลักฐานที่มีการสืบค้นพบว่า ได้มีผู้คนเข้ามาอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยมาแล้ว จะเห็นได้จากในสมัยกรุงสุโขทัย ประมาณ พ.ศ. 1890 ได้กล่าวถึงชื่อเมือง “ชัยนาทบุรี” ว่าเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย หลังจากสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงได้เปลี่ยนมาขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยาในฐานะเมืองบริวาร จนกระทั่งสิ้นกรุงศรีอยุธยา เมื่อเมืองหลวงย้ายจากกรุงศรีอยุธยาไปอยู่กรุงธนบุรี เมืองชัยนาทยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะเมืองหน้าด่านอยู่ ในช่วงปี พ.ศ. 2319 พระเจ้ากรุงธนบุรีได้ยกกองทัพขึ้นมาจับได้พม่า ซึ่งกำลังรบติดพันกับไทยที่นครสวรรค์ เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จมาถึงเมืองชัยนาท พม่าได้ข่าวก็ตกใจเพราะเกรงกลัวพระบารมี กระทั่งยอมละทิ้งค่ายหนีไปทางอุทัยธานี พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงยกทัพตามไปรบจนราบคาบที่บริเวณบ้านเดิมบางนางบวชหรืออำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองชัยนาท เป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีนและแม่น้ำน้อย จึงเป็นพื้นที่เหมาะในการทำการเกษตร โดยเฉพาะในการทำนา นอกจากนี้ยังมีภูเขานขนาดเล็ก ได้แก่ เขาพลอง เขาธรรมามูล เขาบ้านกล้า เขาขยาย เขากระดี่ เขาดิน เขาพระนอน และเขาท่าพระ ซึ่งเป็นแหล่งดินลูกรังที่ใช้ในการทำถนนได้ดี

อาณาเขต

อำเภอเมืองชัยนาทมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

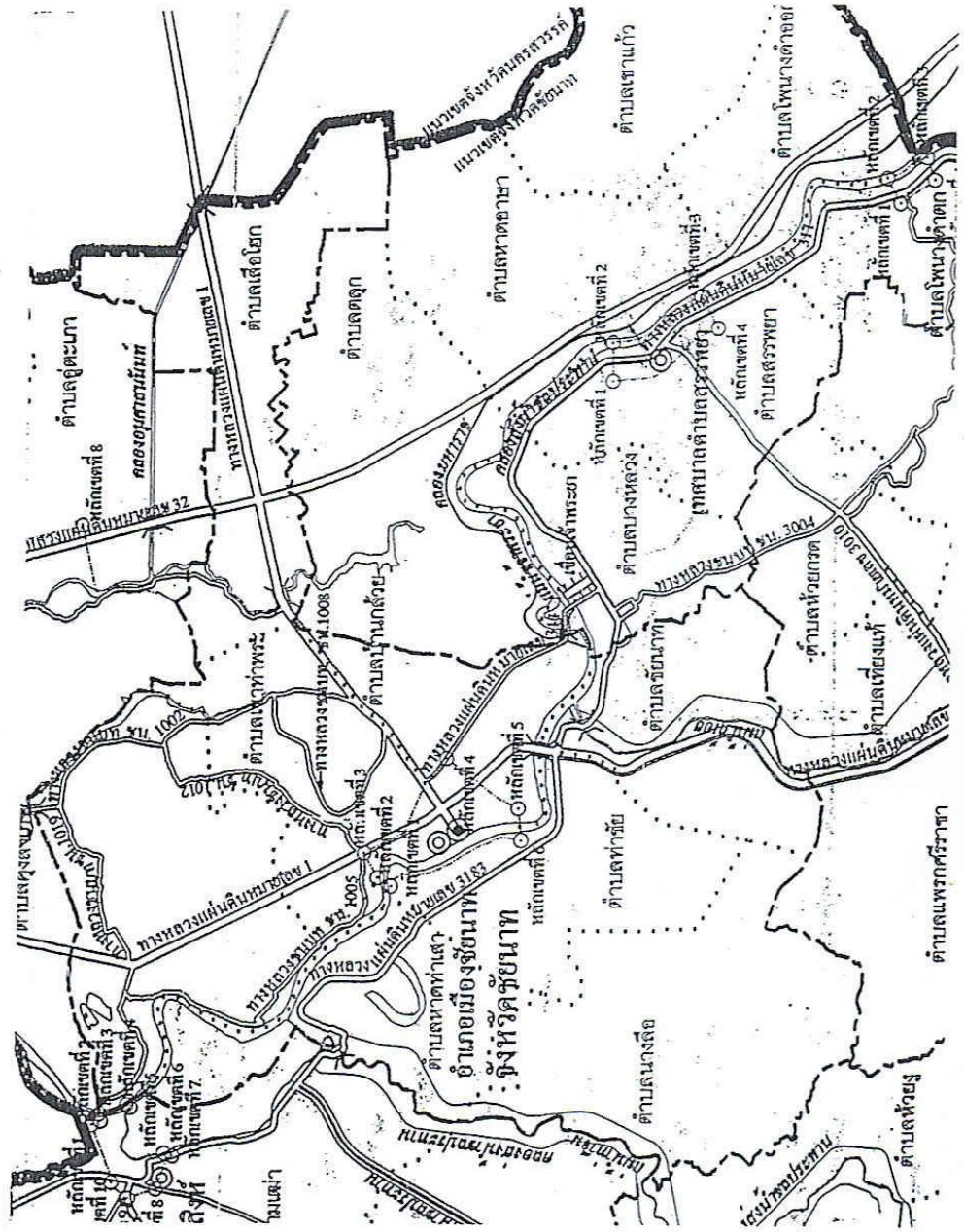
ทิศเหนือ	ติดต่อ	อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอตากดี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

อำเภอเมืองชัยนาท มี 9 ตำบล คือ

1. ตำบลชัยนาท
2. ตำบลในเมือง
3. ตำบลบ้านกล้วย
4. ตำบลเขาท่าพระ
5. ตำบลเสือโฮก
6. ตำบลท่าชัย
7. ตำบลหาดท่าเสา
8. ตำบลนางลือ
9. ตำบลธรรมามูล

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทางภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของอำเภอเมืองชัยนาท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอเมืองชัยนาท

ตำบลชัยนาท

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุโขทัย

ชัยนาท เป็นตำบลที่มีชื่อเหมือนกับชื่อของจังหวัด เนื่องจากตำบลนี้เป็นที่ตั้งของเมืองชัยนาทแต่เดิม ซึ่งอยู่ทางฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันคือวัดพระบรมธาตุวรวิหาร หลังจากสร้างเขื่อนเจ้าพระยาแล้ว ได้มีการขุดปากคลองแม่น้ำน้อยใหม่ให้ตรงขึ้น โดยขุดผ่านกลางเมืองชัยนาท จึงทำให้เมืองชัยนาทถูกทำลายสภาพทางธรรมชาติลงอย่างมาก คันกำแพงเมือง คันดินด้านทิศใต้ถูกทำลายลง ในขณะที่ขุดคลองพบแท่งศิลาเป็นหินชนวนสีเหลี่ยมฝังดินอยู่ จึงนำขึ้นมาไว้ริมคลอง ใกล้ประตูเปิดน้ำ นอกจากนั้นยังพบเสาไม้เหลากลม หัวกลมคล้ายยอดเสาหลักเมือง มีขนาดใกล้เคียงกับเสาหลักเมืองในปัจจุบัน เมื่อขุดขึ้นมาไม่มีใครสนใจ เข้าใจว่าน่าจะจมอยู่ใต้ดินบริเวณคันคลอง เมื่อมีการค้นคว้าเรื่องประวัติเมืองชัยนาท ก็หาไม่พบแล้ว พบแต่เสาศิลาหินชนวนเนื่องจากมีขนาดใหญ่และหนัก ปัจจุบันเก็บรักษาไว้หน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ชัยนาทมนู ต่อมาเมืองชัยนาทได้ย้ายมาอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งมีชัยภูมิที่ดีกว่าเมืองชัยนาทเก่าจึงกลายเป็นตำบลชัยนาท สันนิษฐานว่าเพื่อเป็นที่ระลึกว่าแต่เดิมเมืองชัยนาทเคยตั้งอยู่ที่ตำบลนี้มาก่อน ที่จะย้ายไปตั้งอยู่ที่ตำบลในเมืองในปัจจุบัน

ภูมินามตำบลชัยนาท เป็นการตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์

ตำบลในเมือง

ศาลหลักเมือง

ในเมือง เป็นชื่อตำบลที่ตั้งขึ้นใหม่อยู่ใจกลางเมืองชัยนาทในปัจจุบัน คำว่า ในเมือง คือ บริเวณที่อยู่ส่วนในของเมืองชัยนาท และอยู่กลางเมืองชัยนาท เป็นที่ตั้งของสถานที่ที่เป็นหน่วยงานของราชการที่สำคัญ ๆ เช่น ศาลากลางจังหวัดชัยนาท ศาลหลักเมือง เขื่อนเรียงหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท อำเภอเมืองชัยนาท ศาลจังหวัดชัยนาท สำนักงานกาชาดจังหวัดชัยนาท สถานีตำรวจภูธรจังหวัดชัยนาท เป็นต้น พื้นที่ตำบลในเมืองไม่กว้างขวางมากนัก ภูมินามตำบลในเมือง เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม

22

ตำบลบ้านกล้วย

เทศบาลตำบลบ้านกล้วย

บ้านกล้วย ชื่อตำบลที่มีความเป็นมาว่า ในสมัยก่อน มีตายเป็นอยู่ครอบครัวหนึ่งมีอาชีพหลักคือ รับจ้างปลูกบ้าน อาชีพเสริมคือ ปลูกกล้วย ตายายจะนำกล้วยไปขายตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทำอย่างนี้อยู่เป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งมีเรือสินค้าแล่นผ่านมา และได้มาจอดที่บ้านสองตายาย ตายายเป็นคนมีน้ำใจโอบอ้อมอารีต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี โดยนำน้ำท่าและกล้วยมาเลี้ยงดูเป็นอย่างดีซึ่งขณะนั้นเป็นเวลามืดค่ำ ตายายชวนชาวเรือพักค้างคืนที่บ้านของตน ชาวเรือสินค้าก็ไม่ขัดศรัทธาพากันค้างคืนที่บ้านตายาย ด้วยน้ำใจของตายายอีกทั้งสภาพความเป็นอยู่ของตายายที่ค่อนข้างยากจน ชาวเรือสงสารจึงได้ช่วยซื้อกล้วยไป 2 เหว เพื่อนำไปขาย เมื่อขายหมดแล้วแก่เจ้าของเรือสินค้าจึงได้ใช้ให้ลูกจ้างมาซื้อกล้วยตายายไปขายอีก นับแต่นั้นเป็นต้นมาเรือสินค้าได้มาซื้อกล้วยไปขายเป็นประจำ ต่อมาพวกพ่อค้าได้เรียกบ้านตายายนั้นว่า “บ้านกล้วย” จนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันบ้านของตายายได้เป็นที่ตั้งของวัดบ้านกล้วย หรือ วัดศรีวิชัย

ภูมินามตำบลบ้านกล้วย เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลเขาท่าพระ

วัดเขาท่าพระ

เขาท่าพระ ชื่อตำบลที่มีชื่อบ่งบอกว่าต้องอยู่ในที่สูง คือ คำว่า เขา หมายถึง ภูเขา ตำบลนี้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 มีกำนันปกครองคนแรก คือ ขุนภักดี กองสินสถาน สภาภูมิประเทศ และบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นเนินเขาเล็ก ๆ บนเนินเขามีเจดีย์เก่าแก่มากมายอยู่บนไหล่เขา สร้างมาแต่เมื่อไรไม่ปรากฏ แต่เจดีย์ทุกองค์มีลักษณะสวยงามมาก ยิ่งขึ้นไปอยู่บนไหล่เขายังโดดเด่น มีเจดีย์เต็มไปหมดลดหลั่นลงไปตามไหล่เขา ต่อมาเมื่อพระครูคงส์เดินมาปักกลดบนไหล่เขา ชาวบ้านเกิดความศรัทธาจึงสร้างวัดขึ้น เรียกว่า วัดเขาท่าพระ ดังนั้นเมื่อตั้งเป็นตำบลจึงตั้งชื่อตามชื่อวัดว่า “ตำบลเขาท่าพระ”

ภูมินามตำบลเขาท่าพระ เป็นการตั้งชื่อตามคำบอกเล่า

24

ตำบลเสือโฮก

เสือโฮก ตำบลนี้เมื่อได้ยินชื่อแล้ว หลายคนคงคิดว่าเป็นดินแดนที่อยู่ห่างไกลความเจริญมากและน่าหวาดกลัวเพราะคงเต็มไปด้วยเสือลายพาดกลอนตัวใหญ่ ซึ่งนั่นคือความเป็นมาของตำบลเสือโฮก แต่เดิมสถานที่แห่งนี้เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานาชนิดโดยเฉพาะเสือมีเป็น

จำนวนมาก อยู่ต่อมามีคนบุกรุกป่าเพื่อถากถางสร้างบ้านเรือนและที่ทำมาหากิน แต่เนื่องจากบริเวณนี้มีเสือมากทำให้ผู้คนพากันหวาดกลัว จึงได้จ้างนายพรานมาล่าเสือ นายพรานได้ทำร้ายเสือ เสือเมื่อถูกนายพรานทำร้ายก็คืนทุนทรายเป็นความเจ็บปวด จึงส่งเสียงร้อง “โฮก” ออกมา นายพรานได้นำเสือเป็นจำนวนมาก ทำให้เสือหมดไปจากป่าแห่งนั้น ต่อมาจึงเรียกพื้นที่แห่งนั้นว่าหมู่บ้านเสือโฮก เมื่อมีจำนวนบ้านเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ จึงตั้งเป็นตำบล เรียกว่า “ตำบลเสือโฮก”

ภูมินามตำบลเสือโฮก เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

25

ตำบลท่าชัย

ท่าเรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาตำบลท่าชัย

ท่าชัย ตำบลที่แต่เดิมมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ท่าไม้ แต่ปัจจุบันท่าไม้ กลายมาเป็นชื่อของหมู่บ้านในตำบลท่าชัย และเปลี่ยนชื่อจากท่าไม้เป็นท่าชัย ท่าชัยหรือท่าไม้ในอดีตแต่เดิมเป็นป่ามีต้นไม้จำนวนมาก จะมีการตัดไม้จากป่า โดยอาศัยช้างลากซุง และนำไม้มาไว้ที่บ้านท่าไม้ เพื่อนำไม้ล่องไปขายที่จังหวัดอื่น บริเวณบ้านท่าชัยหรือท่าไม้ในอดีตอยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีความสะดวกในการล่องไม้ไปขาย และที่บ้านท่าชัยหรือท่าไม้ในอดีตมีท่าเรือข้าม

ไปยังฝั่งตรงข้ามคือบริเวณศาลากลางจังหวัดชัยนาท ต่อมาเมื่อแต่งตั้งเป็นตำบลก็เปลี่ยนชื่อจากท่า
ไม้เป็นท่าชัย สันนิษฐานว่า คำว่า “ชัย” น่าจะตั้งชื่อตามชื่อของจังหวัด เพราะมีท่าเรือข้ามฝั่ง
ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัด และคำว่า “ชัย” เป็นสิริมงคล ซึ่งแปลว่า ชัยชนะ ตามชื่อของ
จังหวัดชัยนาท ซึ่งแปลว่า เสียงบันลือแห่งชัยชนะ

ภูมินามตำบลท่าชัย เป็นการตั้งชื่อตามสาเหตุอื่น คือ ตั้งชื่อตามชื่อจังหวัดและเพื่อความ
เป็นสิริมงคล

26

ตำบลหาดท่าเสา

ท่าเสา ตำบลนี้เขตติดต่อกับตำบลท่าชัย โดยมีพื้นที่ติดกับฝั่งตะวันตกแม่น้ำเจ้าพระยา
เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำ บริเวณที่หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่เป็นท้องคู้ง (ส่วนโค้งของแม่น้ำ) ของ
แม่น้ำเจ้าพระยา ชาวบ้านพากันเรียกว่า หมู่บ้านท้องคู้ง ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นบ้านหาดท่าเสา และ
มีชายหาดทอดยาวลงไปใแม่น้ำเป็นแนวยาวไปตลอดหมู่บ้านในสมัยก่อนบริเวณนี้เต็มไปด้วย

ป่าไม้เบญจพรรณมากมาย ชาวบ้านจะมาตัดไม้ขนาดความยาวหลา ขนาดสามศอก และป่านี้มีไม้ขนาดใหญ่ที่สามารถทำเสาเรือนได้ ฉะนั้นจึงต้องมีช่างมาลากซุงลงไปที่หาดทรายเพื่อผูกเป็นแพ ล่องไปขายยังจังหวัดอื่น ต่อมาบ้านหาดท่าเสากลายเป็นตำบลหาดท่าเสา

ภูมินามตำบลหาดท่าเสา เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม

27

ตำบลนางลือ

นางลือ ตำบลนี้เป็นชื่อตำบลที่คนในอดีต โดยเฉพาะชายหนุ่มพากันเดินทางไปหมู่บ้านแห่งนี้ สาเหตุสืบเนื่องมาจาก ที่หมู่บ้านแห่งนี้มีผู้หญิงคนหนึ่งมีหน้าตาที่สวยสดงดงามมาก อีกทั้งยังเพียบพร้อมไปด้วยกิริยามารยาทเป็นที่เลื่องลือไปทั่วทุกแห่งหนทุกหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียงจึงมีชายหนุ่มเดินทางมาชมความงามของนางมิได้ขาด เพื่อหาโอกาสพบปะ พูดคุย และเกี่ยวพาราสี นาง แต่ผู้บอกเล่าก็ได้เล่าว่า นางผู้งดงามนี้มีได้ตกลงปลงใจกับชายใด แต่การรำลือความงามของนาง เป็นที่มาของการตั้งชื่อตำบลว่า “ตำบลนางลือ”

ภูมินามตำบลนางลือ เป็นการตั้งชื่อตามคำบอกเล่า

ตำบลธรรมามูล

ธรรมามูล - ตำบลธรรมามูลของกรมพระบรมวงศานุวงศ์ กรมหมื่นนเรศวรเสนา บริเวณตำบลธรรมามูลนั้นอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ฉะนั้นจะมีน้ำหลากตลอดทั้งปี อยู่มาวันหนึ่งมีพระพุทธรูปไหลมาตามน้ำและมาติดอยู่ที่หน้าหมู่บ้านโดยไม่ลอยไปที่ไหน ชาวบ้านจึงอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นมาจากน้ำ เมื่อยกพระพุทธรูปขึ้นมาจากน้ำปรากฏว่าองค์พระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปประทับยืนองค์ใหญ่ปางห้ามญาติ และบนฝ่ามือขวาของพระพุทธรูปมีรูปกงจักร ต่อมาชาวบ้านตั้งชื่อให้

พระพุทธรูปว่า “หลวงพ่อธรรมจักร” และได้ัญเชิญท่านไปประดิษฐานไว้ที่วัดบนภูเขา หลังจากนั้นมาก็ได้ตั้งชื่อวัดว่า “วัดธรรมามูล” ต่อมาหมู่บ้านจึงมีชื่อพ้องกับวัดว่า ธรรมามูล จนปัจจุบัน

ก็กลายมาเป็นชื่อของตำบล

ภูมินามตำบลธรรมามูล เป็นการตั้งชื่อตามตำนานเกี่ยวกับพระพุทธรูป

29

กิจกรรมที่ 3

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท

1. ตำบลใดที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความศรัทธาเลื่อมใส และเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับสิ่งใด
2. ตำบลใดที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ในอดีต
3. เรื่องเล่าเกี่ยวกับนิยายรักเป็นเรื่องเล่าของตำบลใด
4. ตำบลใดที่มีประวัติความเป็นมาที่แสดงถึงคุณธรรมของคนชัยนาท
5. ตำบลใดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันน่าภาคภูมิใจของคนชัยนาท

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นเรื่องเล่าเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมือง 3 แห่ง โดยเขียนรายละเอียดดังนี้ ชื่อสถานที่ ที่ตั้งสถานที่ ความเป็นมาของสถานที่ ลักษณะของชื่อที่ตั้ง

เรื่องที่ 4

ภูมินามอำเภอสรรพยา

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสรรพยา อยู่ห่างจากจังหวัดชัยนาทประมาณ 19 กิโลเมตร มีที่ว่าการอำเภอเดิม ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ต่อมาชำรุดทรุดโทรมมาก ประกอบกับเส้นทางคมนาคมได้เปลี่ยนจากทางน้ำมาเป็นทางบก และสถานที่ตั้งเดิมมีเนื้อที่คับแคบ จึงได้ย้ายจากที่เดิมมาสร้างใหม่ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบันนี้ อยู่ริมถนนสายชัยนาท - สิงห์บุรี

ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การทำนา แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำเจ้าพระยา นอกนั้นเป็นคลองชลประทาน ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลายสาย อาทิ คลองชลประทานบรมธาตุ มหาราช และมโนรมย์ ตลอดจน ห้วย หนอง คลอง บึง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ

อื่น ๆ มีเขื่อนขนาดใหญ่ที่สำคัญคือ เขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยาเป็นที่ลุ่ม เมื่อถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมทุกปีมากบ้างน้อยบ้างขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนที่ตกมากหรือน้อย เมื่อน้ำที่เขื่อนเจ้าพระยา มีมากเกินไปจะมีการปล่อยน้ำเพื่อเป็นการระบายน้ำออก น้ำก็จะผ่านอำเภอสรรพยาซึ่งเป็นสถานที่ที่ตั้งเขื่อนเจ้าพระยา เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ ประชาชนส่วนใหญ่จึงยึดอาชีพทำนาเป็นหลัก สามารถทำนาได้ 2 ครั้งต่อปี อาชีพรอง ได้แก่ ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และประมง สินค้าที่ทำชื่อเสียงให้อำเภอสรรพยา คือ แชมพูสระผม ครีมอาบน้ำ ซึ่งมีส่วนผสมของขมิ้น ปะคำดีควาย ดอกอัญชัญ ว่านหางจระเข้ เป็นต้น กลุ่มแม่บ้านได้จัดทำและจำหน่ายแพร่หลายไปสู่ตลาด เป็นที่รู้จักในนาม บ้านท่าทราย และสินค้าที่ผลิตจากผักตบชวา วัชพืชน้ำที่มีประโยชน์ ในลักษณะของใช้ต่าง ๆ เช่น ตะกร้าใส่ของรูปไก่ กระเป๋ากอมไฟ ก่อรูปทรง

ต่าง ๆ เป็นต้น

อาณาเขต

อำเภอสรรพยามีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อำเภอดาศึก จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

อำเภอสรรพยามี 7 ตำบล

1. ตำบลสรรพพยา 31
2. ตำบลตลุก
3. ตำบลเขาแก้ว
4. ตำบลโพนางคำตก
5. ตำบลโพนางคำออก
6. ตำบลบางหลวง
7. ตำบลหาดอาษา

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ วรรณคดีที่ปรากฏ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของอำเภอสรรพพยา ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

ตำบลสรรพยา

สรรพยา ตำบลนี้มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวเนื่องกับวรรณคดีชื่อดังเรื่องรามเกียรติ์ ตอน พระลักษมณ์ถูกหอกโมกขศักดิ์ คือ เมื่อพระลักษมณ์พระอนุชาของพระรามสู้รบกับกุมภกรรณถูก กุมภกรรณแทงด้วยหอกโมกขศักดิ์ถึงกับหมดสติไป พระรามเสียใจมาก เตือคร้อนถึงพิเภกต้องมา รักษา ซึ่งวิธีการรักษาก็คือ ห้ามให้แสงแดดต้องหอกโมกขศักดิ์ และต้องนำยาชื่อสังกรณีตรีชวา มาทา ที่บาดแผล หอกโมกขศักดิ์จะหลุดออกมา พระลักษมณ์ก็จะหายและฟื้นคืนพระสติดังเดิม หนุมาน ทหารเอกของพระรามรับอาสาไปห้ามพระอาทิตย์ไม่ให้ฉายแสงและไปหายาสังกรณีตรีชวา หนุมานเดินทางไปห้ามรถพระอาทิตย์ โดยพระอาทิตย์ยินดีที่จะเดินทางลัดเลาะไปตามก้อนเมฆ เพื่อประวิงเวลาให้หนุมานไปหายาสังกรณีตรีชวาให้ทันเวลา หนุมานเดินทางไปหาสังกรณีตรีชวา โดยแบกภูเขาที่มีต้นสังกรณีตรีชวากลับมาด้วย เนื่องจากไม่สามารถจับต้นยานั้นได้ หนุมานหะ ผ่านมาที่อำเภอสรรพยาด้วยความเหนื่อยเมื่อยล้าและหิวน้ำ หนุมานจึงวางภูเขาลงที่นี่ และใช้หาง พันเขาเพื่อจับต้นยาสังกรณีตรีชวา หนุมานสามารถนำต้นยาไปมอบให้พิเภกได้สำเร็จและสามารถ ช่วยชีวิตของพระลักษมณ์ให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาได้ ชาวสรรพยามีความเชื่อว่า เขาสรรพยาซึ่งอยู่ที่ ตำบลสรรพยา เป็นสถานที่ที่หนุมานมาหายาสังกรณีตรีชวา

34

ภูมินามตำบลสรรพยา เป็นการตั้งชื่อตามตำนาน

ตำบลตลุก

หอไตรวัดตลุก

ตลุก ตำบลนี้มีชื่อที่ฟังดูแล้วแปลก เพราะคำว่า ตลุก น่าจะหมายถึง หลุมโคลน แต่ที่มาของชื่อตำบลตลุก ไม่ได้เป็นอย่างที่หลายคนเข้าใจ มีเรื่องเล่าว่า สมัยก่อนบริเวณสถานที่แห่งนี้ยังไม่ได้จัดตั้งเป็นตำบล แต่มีวัดอยู่วัดหนึ่ง ชาวบ้านเรียกว่า “วัดตลุก” ซึ่งเป็นวัดเดียวในตำบลและเป็นสถานที่แห่งเดียวที่เป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านในชุมชนนี้ ต่อมาเมื่อมีการก่อตั้งตำบลขึ้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้าน ได้ประชุมกันและมีความเห็นพ้องต้องกันว่า การตั้งชื่อตำบล ควรนำชื่อวัดมาตั้งเป็นชื่อตำบล เพื่อความเป็นสิริมงคล ฉะนั้นจึงเป็นที่มาของชื่อตำบลตลุก ส่วนวัดตลุก ปัจจุบันมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดอินทาราม

ภูมินามตำบลตลุก เป็นการตั้งชื่อด้วยสาเหตุอื่น ๆ คือ ตั้งชื่อตามชื่อวัด

ตำบลเขาแก้ว

เขาแก้ว

เขาแก้ว ตำบลนี้มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ขณะที่ไทยทำสงครามกับพม่า พม่าได้ยกกองทัพมาทางภาคเหนือของไทยและไล่ตีเมืองทางเหนือมาเรื่อย ๆ จนมาถึงเมืองชัยนาทได้พบหมู่บ้านหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่บริเวณเชิงเขา ทักพม่าได้เข้ายึดหมู่บ้านแล้วจับคนไทยในหมู่บ้านนั้นเป็นเชลยแล้วพักค้างคืนที่หมู่บ้านนั้น นอกจากนั้นพม่ายังทำลายข้าวของต่าง ๆ ของคนในหมู่บ้าน เช่น หม้อ เครื่องแก้ว เครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภาชนะต่าง ๆ แล้วนำไปทิ้งบนภูเขา รวมทั้งตัดเศียรพระพุทธรูปที่ทำด้วยทองคำไปด้วย หลังจากนั้นพม่าพากันเดินทางต่อไปยังอยุธยา ชาวบ้านพากันตั้งชื่อภูเขาภูนี้ว่า “เขาแก้ว” ส่วนพระพุทธรูปชาวบ้านได้หล่อเศียรท่านขึ้นมาใหม่ ชาวบ้านพากันเรียกชื่อพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “หลวงพ่อกแก้ว” ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อกแก้วเป็นที่รำลึกกันไปทั่ว จนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป วัดที่หลวงพ่อกแก้วประดิษฐานอยู่เรียกว่า “วัดเขาแก้ว” เมื่อมีการตั้งตำบลขึ้น ชาวบ้านจึงใช้ชื่อตำบลตามชื่อวัดว่า “ตำบลเขาแก้ว”

ภูมินามตำบลเขาแก้ว เป็นการตั้งชื่อตามคำบอกเล่า

ตำบลโพนางดำตก

ต้นโพธิ์ศักดิ์สิทธิ์

โพนางคำตก ตำบลนี้มีตำนานเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ มีเรื่องเล่าว่า บริเวณสถานที่แห่งนี้ ในสมัยก่อน ได้มีเจ้าหน้าที่กรมทางหลวงเดินทางมาที่แห่งนี้และดำเนินการทำถนนภายในหมู่บ้าน เมื่อมีการทำถนนก็ต้องมีการตัดโค่นต้นไม้เพื่อหักล้างดวงพง ปรากฏว่ามีต้นโพธิ์ต้นใหญ่ขึ้นอยู่ ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านซึ่งคนทำถนนไม่กล้าโค่น เนื่องจากว่า มีคนเคยเห็นผู้หญิงคนหนึ่งมี ผิวสีดำสนิทเดินออกมาจากต้นโพธิ์มาปรากฏกายให้เห็น เรื่องนี้จึงกลายเป็นเรื่องเล่าขานของ ชาวบ้าน และขนานนามให้กับนางว่า โพนางคำ ซึ่งหมายถึง ต้นโพธิ์และมีนางผิวดำซึ่งอาจเป็น นางไม้อาศัยอยู่ เนื่องจากอยู่ทางทิศตะวันตก จึงได้ชื่อว่า “โพนางคำตก” เป็นชื่อตำบล ส่วน คำว่า โฟ เขียนตามเสียงพูด

ภูมินามตำบลโพนางคำตก เป็นการตั้งชื่อตามเรื่องเล่า

37

ตำบลโพนางคำออก

องค์การบริหารส่วนตำบลโพนางดำออก

โพนางดำออก ตำบลที่มีชื่อคู่กับโพนางดำตก เพราะอยู่ทางฝั่งตะวันออก จึงได้ชื่อตามโพนางดำตก ว่า โพนางดำออก ตำบลนี้มีได้มีเรื่องราวเช่นเดียวกับโพนางดำตก เพียงแต่ตั้งชื่อให้มีความเกี่ยวเนื่องกัน เนื่องจากเป็นตำบลที่อยู่ใกล้กันแต่ต่างทิศทางกันเท่านั้น

ภูมินามตำบลโพนางดำออก เป็นการตั้งชื่อด้วยสาเหตุอื่น ๆ คือ ตั้งให้คู่กับตำบลที่อยู่ทางตะวันตก

38

ตำบลบางหลวง

บางหลวง ชื่อตำบลที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ เพราะมีเขื่อนขนาดใหญ่กักเก็บน้ำไว้เพื่อการเกษตร คือ เขื่อนเจ้าพระยา ตำบลบางหลวงเป็นที่ราบลุ่ม ต่อมาได้มีน้ำท่วมขังทำให้บริเวณดังกล่าวเกิดเป็นแอ่งน้ำ และมีดอกบัวหลวงเกิดขึ้นมากมายเต็มบริเวณแอ่งน้ำนั้น ชาวบ้านพากันเรียกว่า บางบัวหลวง ต่อมาเสียงเพี้ยนไปกลายเป็น บางหลวง เมื่อมีการสร้างเขื่อนทำให้ต้องขุดดินและนำดินที่ขุดไปถมบริเวณแหล่งน้ำเดิม เพื่อให้ชาวบ้านได้อาศัยเป็นที่ทำมาหากิน แหล่งน้ำที่มีดอกบัวหลวงก็เล็กลงไป ปัจจุบันก็เลยไม่มีแหล่งน้ำให้เห็น เมื่อเป็นตำบล จึงได้ชื่อว่า ตำบลบางหลวง

ภูมินามตำบลบางหลวง เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม

39

ตำบลหาดอาษา

หาดอาษา ตำบลที่แสดงพลังสามัคคี ตามเรื่องเล่าที่มาของตำบล มีเรือบรรทุกขนาดใหญ่บรรทุกทรายมาเต็มลำเรือ แล่นมาถึงบริเวณหมู่บ้านนี้ ปรากฏว่าเรือไม่สามารถแล่นต่อไปได้

เนื่องจากทรายที่มีน้ำหนักมาก ทำให้ท้องเรือติดสันคอนได้น้ำ เพราะท้องน้ำส่วนนั้นตื้นมาก ชาวบ้านจึงพากันมาช่วยขนทรายขึ้นมาจากเรือ เพื่อให้เรือมีน้ำหนักเบาขึ้นจนกระทั่งเรือสามารถแล่นต่อไปได้ ด้วยความช่วยเหลือของชาวบ้านที่แสดงความสามัคคีคืออาสาช่วยขนทราย สถานที่นี้จึงได้มีชื่อเรียกว่า หาดอาษา ต่อมาตั้งเป็นตำบลหาดอาษา

ภูมินามตำบลหาดอาษา เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

40

กิจกรรมที่ 4

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอสรรพยา

1. เรื่องเล่าของตำบลใดที่มีความเกี่ยวข้องกับวรรณคดีและเป็นวรรณคดีเรื่องอะไร
2. ตำบลโพนางคำตกมีชื่อเรียกตำบลตามความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องใด
3. เชื้อนเจ้าพระยาตั้งอยู่ที่ตำบลบางหลวง เหตุใดตำบลนี้จึงได้ชื่อว่าบางหลวง
4. คุณธรรมแห่งพลังความสามัคคี เป็นเรื่องเล่าของตำบลหนึ่ง นักเรียนคิดว่าถ้าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นในปัจจุบัน จะมีผู้คนแสดงพลังแห่งความสามัคคีหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านเขาแก้วที่พม่ายึดหมู่บ้านและจับคนไทยเป็นเชลยพร้อมกับทำลายทรัพย์สินและนำสิ่งของมีค่า เช่น เศียรพระพุทธรูปทองคำไปด้วย นักเรียนคิดว่าถ้านักเรียนเป็นชาวบ้านเขาแก้วในขณะนั้นนักเรียนจะป้องกันทรัพย์สินอย่างไร

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นหลักฐานตามที่ปรากฏในภูมินามว่ายังมีอยู่หรือไม่ พร้อมบันทึกภาพ

จัดทำเป็นสมุดภาพพร้อมคำอธิบายประกอบ

เรื่องที่ 5

ภูมินามอำเภอโนนรมย์

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอโนนรมย์ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาด้านตะวันออกซึ่งอยู่ห่างจากจังหวัดชัยนาทไปทางทิศเหนือประมาณ 14 กิโลเมตร มีถนนพหลโยธินตัดผ่านทางด้านหลังและมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านหน้าที่ว่าการอำเภอ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอมักมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มดินน้ำอุดมสมบูรณ์ แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนั้นยังมีพื้นที่เป็นภูเขาสูงเล็กๆ เช่น เขาแหลม เขาระกำ เป็นต้น ตั้งอยู่หลายลูก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง เนื่องจากมีระบบชลประทานเข้าไปเอื้ออำนวยในเรื่องของน้ำ อาชีพรองลงมาได้แก่ การทำไร่ ทำสวน และประมงน้ำจืด โดยเฉพาะสวนส้มโอ ที่นี้ได้ชื่อว่า เป็นต้นกำเนิดของการปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี และจัดเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดชัยนาทอีกด้วย สินค้าที่ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่ง คือ เสื้อที่ทอจากกก ของตำบลท่าฉนวน เป็นเสื้อที่มีคุณภาพดีมาก อีกทั้งยังเป็นสินค้าที่ทำชื่อเสียงให้กับชาวตำบลท่าฉนวนที่รู้จักแพร่หลายของคนทั่วไป

อาณาเขต

อำเภอโนนรมย์มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

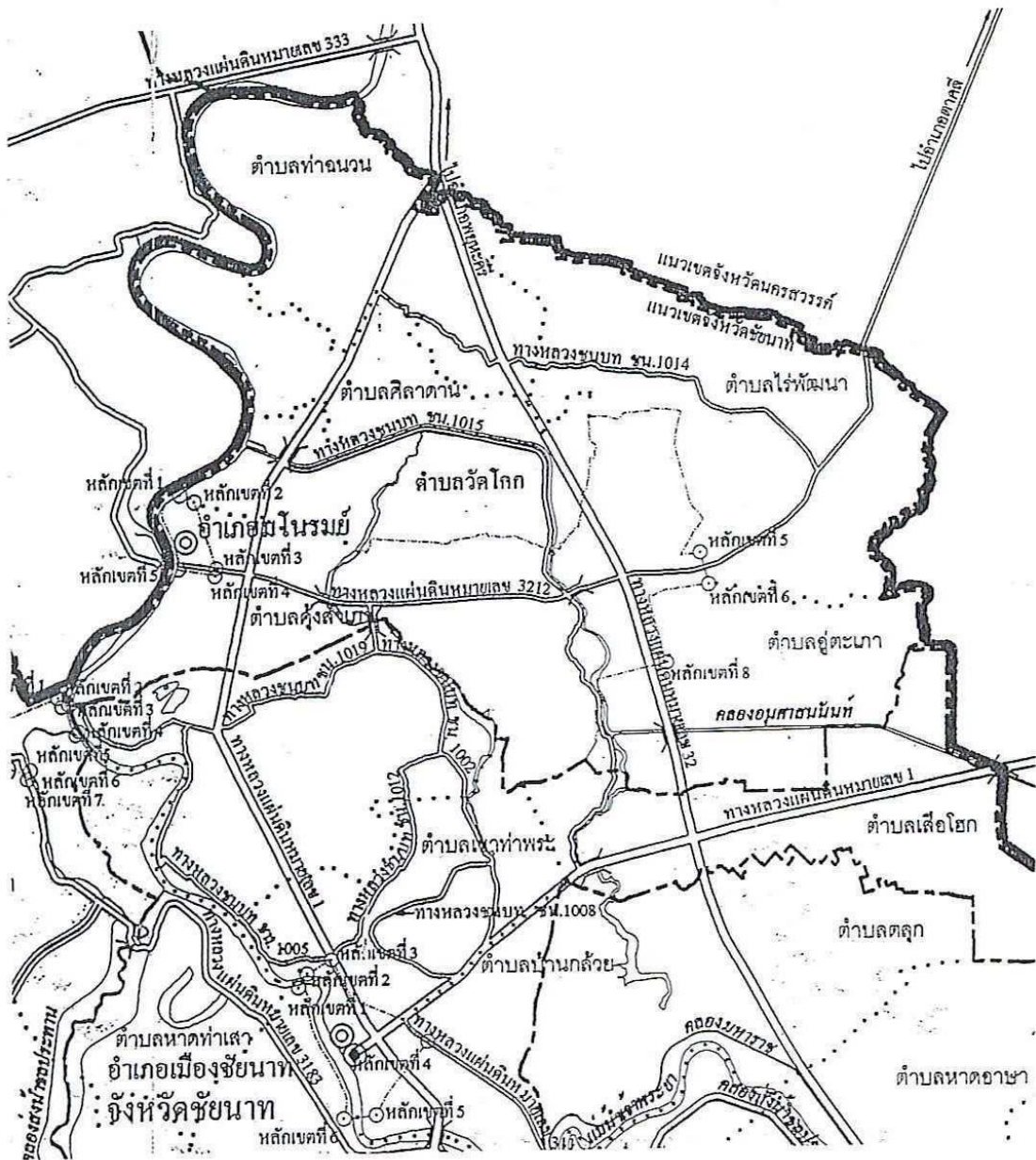
ทิศเหนือ	ติดต่อ	อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อำเภอพยุหะคีรี และอำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	แม่น้ำเจ้าพระยา และอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

อำเภอโนนรมย์ มี 7 ตำบล

1. ตำบลกึ่งสำเภา
2. ตำบลวัดโคก
3. ตำบลศิลาदान
4. ตำบลท่าฉนวน
5. ตำบลหางน้ำสาคร
6. ตำบลไร่พัฒนา
7. ตำบลอยู่ตะเภา

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ของอำเภอโนนรมย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอโมโนรมย์

ตำบลคิ่งสำเภา

คิ่งสำเภา ตำบลนี้มีเรื่องเล่าเป็นตำนานแห่งความรักอันยิ่งใหญ่ของหนุ่มชาวจีนกับสาวชาวไทย ผู้ซึ่งยึดมั่นในความรัก เรื่องมีอยู่ว่า หนุ่มชาวจีนจากกรุงศรีอยุธยา นำสินค้ามาค้าขายที่เมืองนครสวรรค์เป็นประจำ และได้พักแรมที่เมืองมโนรมย์ทุกครั้งทั้งขาขึ้นและขาล่อง วันหนึ่งได้พบหญิงสาวชาวเมืองมโนรมย์ซื้อสินค้าอยู่ ทั้งสองคนเกิดชอบพอกันและสัญญากันว่าจะใช้ชีวิตร่วมกัน ฝ่ายชายจึงจัดผู้ใหญ่มาสู่ขอ โดยจัดขบวนขันหมากมาทางเรือสำเภาจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อแล่นเรือมาถึงบริเวณท้องน้ำใกล้จะถึงบ้านเจ้าสาวเป็นบริเวณที่แม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำสะแกกรังไหลมาบรรจบกันเป็นคิ่งน้ำใหญ่และน้ำเป็นวังวนทำให้เรือเจ้าบ่าวที่เป็น เรือสำเภาก็ล่มลงทุกคนในเรือเสียชีวิตหมดรวมทั้งเจ้าบ่าวด้วย ฝ่ายเจ้าสาวพอทราบเรื่องก็เสียใจมากและผูกคอตายตามเจ้าบ่าวไป คิ่งน้ำแห่งนี้ชาวบ้านต่างร่วมใจกันตั้งชื่อว่า “คิ่งสำเภา” มาจนทุกวันนี้ เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรักระหว่างพ่อค้าจีนกับสาวมโนรมย์

ภูมินามตำบลคิ่งสำเภา เป็นการตั้งชื่อตามตำนานแห่งความรักของหนุ่มชาวจีนกับสาวชาวไทย

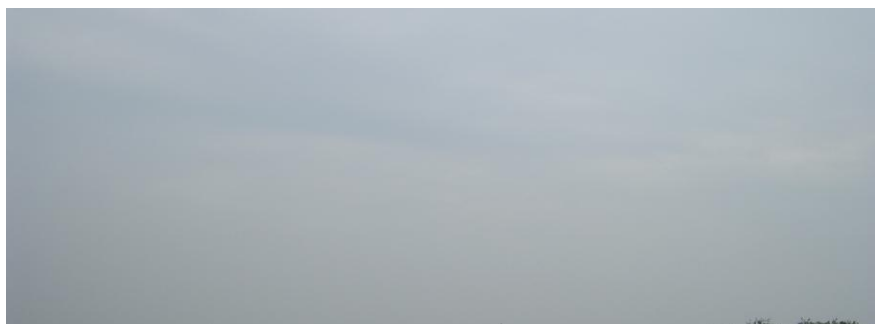
ตำบลวัดโลก

วัดโลก ชื่อตำบลนี้มีความเป็นมาจากชื่อวัด ซึ่งเดิมพื้นที่บริเวณตำบลวัดโลกนี้ เมื่อถึงฤดูน้ำหลากน้ำจะท่วมทั่วทุกปี จะมีแต่บริเวณโลกเท่านั้นที่น้ำท่วมไม่ถึง (ดินที่สูงกว่าบริเวณอื่น) ชาวบ้านจะพากันมาอาศัยพร้อมกับวัวควายที่เลี้ยงไว้แล้วปลูกต้นแจงไว้บนโลก ในฤดูน้ำหลากนี้เองมีพระพุทธรูปลอยน้ำมาองค์หนึ่ง ชาวบ้านได้อัญเชิญขึ้นจากน้ำแล้วสร้างวิหารไว้ประดิษฐานพระพุทธรูป ต่อมาจึงสร้างเป็นวัด พระพุทธรูปองค์นี้ก็คือ หลวงพ่อรำพึง ที่ชาวบ้านนับถือสักการะบูชาจนถึงทุกวันนี้ ดังนั้นตำบลนี้จึงตั้งชื่อตามชื่อวัดว่า “วัดโลกแจ่ง” ปัจจุบันเรียกกันสั้น ๆ ว่า ตำบลวัดโลก

ภูมินามตำบลวัดโลก เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลศิลาदान

บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีหินดานอยู่ใต้น้ำ

ศิลาดาน คำบาลีมีชื่อแสดงความแข็งแกร่ง เพราะเกี่ยวเนื่องจากชื่อที่มีคำว่า ศิลา จากเรื่องเล่าต่อกันมาว่า ในสมัยก่อนบริเวณนี้มีต้นลำโรงต้นใหญ่ขึ้นอยู่ที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งบริเวณแม่น้ำแห่งนี้เป็นที่กบดานของจระเข้ แต่จระเข้ก็จะไม่เคยขึ้นมาให้คนเห็นเท่าใดนัก ถ้าไม่ใช้ความสังเกตก็จะไม่เห็น ซึ่งคนก็มักจะรำลือเรื่องจระเข้กบดานอยู่ใต้อิวน้ำ และเมื่อเวลาน้ำลงจะมองเห็น “ดาน” (หิน) จำนวนมากที่รวมตัวกันอยู่เป็นแหล่งเดียวกัน ชาวบ้านสมัยก่อนจะเรียกว่า ก้อนดานอยู่ใต้อิวน้ำ ชาวบ้านจึงเรียกตำบลนี้ว่าศิลาดาน

ภูมินามตำบลศิลาดาน เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสิ่งแวดล้อม

ตำบลท่าฉนวน

วัดโรงช้าง

ท่าฉนวน ตำบลนี้มีตำนานประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษคนสำคัญของชาวมโนรมย์ ในสมัยก่อน ชื่อเดิมของตำบลนี้คือ คุณฉนวน เหตุที่ตั้งชื่อ คุณฉนวน ก็เพราะว่าในสมัยสงครามระหว่างพม่ากับไทย มีชาวกรุงศรีอยุธยาคนหนึ่ง ชื่อ ขุนศรีสิทธิธรรมได้หลบหนีมาอยู่ที่นี่ คำว่า คุณ คือ การยกย่อง (ขุนศรีสิทธิธรรม) ส่วนคำว่า ฉนวน แปลว่า กำบังหรือกั้น ดังนั้นจึงเรียกว่า ตำบลคุณฉนวน อีกเหตุหนึ่งมาจากที่แห่งนี้มีต้นฉนวน (ขนวน) ขึ้นอยู่มากมาย ประกอบกับการเดินทางสัญจรในสมัยก่อนต้องอาศัยทางน้ำซึ่งต้องมีท่า (ท่าเรือ) อยู่มากมายจึงเปลี่ยนชื่อจาก คุณฉนวน มาเป็น ท่าฉนวน จนถึงทุกวันนี้

ภูมินามตำบลท่าฉนวน เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลหางน้ำสาคร

บริเวณทางแยกเข้าตำบลหางน้ำสาคร

หางน้ำสาคร ชื่อตำบลนี้มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับเรื่องน้ำ ซึ่งถือเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต มีเรื่องเล่าว่า ชาวบ้านจากตำบลหนองโพ อำเภอตากสิน จังหวัดนครสวรรค์อพยพจากหมู่บ้านของตนเองซึ่งขาดแคลนน้ำจึงไล่ต้อนวัว ควาย เพื่อหาแหล่งน้ำเป็นที่ทำมาหากินแห่งใหม่ ได้มาพบสถานที่ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งที่ลำน้สาคร ดังนั้นจึงพากันมาตั้งรกรากพักอาศัยและรวมตัวกันจัดตั้งหมู่บ้านบริเวณลำน้สาคร ชาวบ้านช่วยกันถากถางป่าบริเวณลำน้สาครเพื่อสร้างวัดและตั้งชื่อวัดว่า “วัดหางน้ำสาคร” ต่อมาได้ตั้งชื่อตำบลตามชื่อวัดว่า ตำบลหางน้ำสาคร

ภูมินามตำบลหางน้ำสาคร เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลไร่พัฒนา

บริเวณไร่ข้าวฟ่างตำบลไร่พัฒนา

ไร่พัฒนา ตำบลนี้แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาด้วยมีภูมิประเทศที่ร่มรื่นสวยงาม อุดมไปด้วยไร่ข้างฟ่าง ไร่ข้าวโพด ที่เขียวขจี ตำบลไร่พัฒนานี้แยกมาจากตำบลหางน้ำสาคร เมื่อ ปี พ.ศ. 2505 ประมาณ 40 ปีมาแล้ว เดิมพื้นที่แห่งนี้เป็นป่าทึบ มีต้นไม้ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้ชาวบ้านเกิดความคิดว่า น่าจะเอาที่ดินผืนนี้มาทำไร่เพื่อพัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ย่อมแสดงว่าดินบริเวณนี้เป็นดินที่ดี เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงเป็นที่มาของชื่อตำบลไร่พัฒนา

ภูมินามตำบลไร่พัฒนา เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะการประกอบอาชีพ

ตำบลอุ้มตะโก

บริเวณคูเมืองโบราณอุตะเถา

อุตะเถา ตำบลนี้เป็นชื่อเมืองสำคัญในอดีต เมืองอุตะเถาเป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดี ในปี พ.ศ. 1100 – 1200 ตั้งอยู่ริมลำน้ำอุตะเถา ซึ่งเชื่อมต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา มีพื้นที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมมน มีคูเมืองโบราณกว้างประมาณ 40 เมตร คันดินกำแพงเมืองสูงประมาณ 6 เมตร สาเหตุที่สันนิษฐานว่าเมืองโบราณค้นพบหลักฐานของการเป็นที่พักอาศัย และการตั้งชุมชน เช่น

พระพุทธรูป เครื่องถ้วยสุโขทัย และเครื่องถ้วยชาจีน เป็นหลักฐานในการแสดงว่ามีความเหมาะสมในการตั้งแหล่งชุมชนและเรียกว่า อุตะเถา ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ภูมินามตำบลอุตะเถา เป็นการตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์บอกเล่าหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

51

กิจกรรมที่ 5

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอมนรมย์

1. ตำบลคู้งสำเภามีเรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานแห่งความรักอย่างไร
2. หลวงพ่อรำพึงที่วัดโคกแจ้งมีประวัติความเป็นมาที่สัมพันธ์กับชื่อตำบลโคกแจ้งอย่างไร
3. ตำบลโคกที่บอกถึงประวัติศาสตร์เมืองโบราณในสมัยทวารวดี
4. เหตุใดการตั้งชื่อตำบลหรือหมู่บ้านจึงตั้งตามความอุดมสมบูรณ์และการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน
5. ถ้านักเรียนมีโอกาสเดินทางไปอำเภอมนรมย์ นักเรียนจะไปเที่ยวตำบลใด เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นเรื่องเล่าจากสถานที่ต่าง ๆ ในอำเภอหนองปรือที่เป็นนิทาน 1
สถานที่ แล้วนำมาเขียนป็นนิทาน

บทที่ 6

ภูมินามอำเภอวัดสิงห์

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอวัดสิงห์ตั้งอยู่ที่ถนนวัดสิงห์ – คอนตาล หมู่ที่ 3 ตำบลมะขามเต่า ที่ว่าการอำเภอนี้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2450 สร้างแทนของเดิมที่คับแคบและชำรุดทรุดโทรม ห่างจากศาลากลางจังหวัดชัยนาทไปทางเหนือประมาณ 20 กิโลเมตร

ที่ตั้งอำเภอวัดสิงห์เดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอำเภอเมืองชัยนาท ไม่ปรากฏประวัติศาสตร์เก่าแก่เป็นการเฉพาะเช่นพื้นที่อื่น ๆ ได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แต่มิได้ระบุปีที่ก่อตั้งไว้แน่นอน วัดสิงห์ในอดีตเป็นอำเภอแห่งขนมหวาน มีขนมมากมายหลากหลายชนิดที่ขึ้นชื่อของอำเภอนี้ เช่น ขนมผิง ขนมทองม้วนที่แสนอร่อย ใครก็ตามที่มีโอกาสเดินทางมาวัดสิงห์ก็จะต้องหาซื้อขนมทองม้วนเป็นของฝากกลับบ้านกันทุกคน ยังมีขนมหวานอีกหลากหลายชนิดที่มีชื่อเสียง

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาสำคัญหลายลูก คือ เขารัก เขาหิน เขากัด เขาหลัก และเขาหนองน้ำแดง ทำให้พื้นที่ส่วนหนึ่งของอำเภอวัดสิงห์เป็นที่ราบสูงลาดต่ำลงมาทางทิศตะวันออก แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน ซึ่งแยกตัวออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำห้วยเล็ก ๆ คือ ลำห้วยขุนแก้ว เป็นลำห้วยกั้นเขตระหว่างจังหวัดชัยนาทกับจังหวัดอุทัยธานี และลำห้วยคดหรือห้วยน้ำซึม ทั้งสองสายนี้มาสุดเขตด้านทิศตะวันออก ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำท่าจีน อาชีพหลักของประชากร คือ การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์และประมง

อาณาเขต

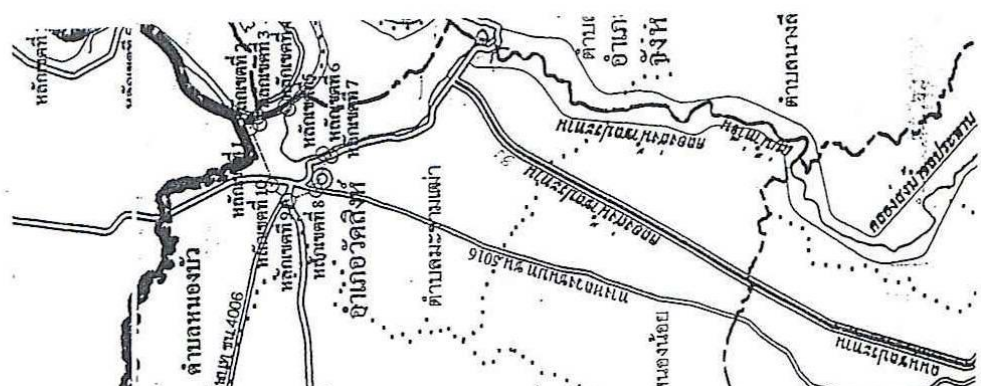
อำเภอวัดสิงห์มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	อำเภอหนองฉาง อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อำเภอมโนรมย์ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	กิ่งอำเภอหนองมะโมง จังหวัดชัยนาท

อำเภอวัดสิงห์ มี 7 ตำบล

1. ตำบลวัดสิงห์
2. ตำบลมะขามเต่า
3. ตำบลหนองน้อย
4. ตำบลหนองบัว
5. ตำบลหนองจุ่น
6. ตำบลบ่อแร่
7. ตำบลวังหมัน

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทางภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของอำเภอวัดสิงห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตำบลวัดสิงห์

สำนักงานเทศบาลตำบลวัดสิงห์

วัดสิงห์ ชื่อตำบลนี้มีประวัติความเป็นมาที่แปลกและน่าสนใจคือ วัดสิงห์น่าจะมี ความเกี่ยวข้องกับสัตว์ประเภทที่ดุร้าย เช่น สิงห์ แต่จากเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับ สิงห์แม้แต่ผู้น้อย ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า มีชาวจีนคนหนึ่งชื่อ “จินเส็ง” มาประกอบอาชีพทำสวนผักอยู่ บริเวณสถานที่ที่ปัจจุบันคือ วัดสิงห์จินเส็งมีความขยันขันแข็งมาก ประกอบอาชีพทำสวนผัก ปลูกผักมากมายจนสามารถส่งผักไปขายโดยอาศัยการขนส่งทางเรือแดงในสมัยนั้น ด้วยความวิริยะ อุตสาหะของจินเส็ง ทำให้มีฐานะร่ำรวยขึ้น มีความเป็นอยู่อย่างสุขสบายทุกอย่าง เมื่อมี ฐานะ ร่ำรวยขึ้นจินเส็งจึงคิดขยับขยายย้ายภูมิลำเนาไปอยู่กรุงเทพฯ จินเส็งได้มอบที่ทำสวนผักทั้งหมดให้ สร้างเป็นวัด และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้บริจาคที่ดินทางวัดจึงตั้งชื่อวัดว่า “วัดเส็ง” บริเวณรอบ ๆ วัดมีผู้คนมาอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาวัดเส็งจึงเพี้ยนเสียงไปเป็น “วัดสิงห์” และเมื่อมีการตั้งตำบล จึงได้ใช้ชื่อตำบลตามชื่อวัดว่า “ตำบลวัดสิงห์”

ภูมินามตำบลวัดสิงห์ เป็นการตั้งชื่อตามคำบอกเล่าและเสียงที่เพี้ยนไป

ตำบลมะขามเต่า

วัดปากคลองมะขามเต่า

มะขามเต่า เป็นเสมือนดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา คือ หลวงปู่ศุข ท่านเป็นพระคู่บ้านคู่เมืองชัยนาท ไม่ว่าใครจะเดินทางไปไหนมาไหนก็มักจะแวะนมัสการท่าน ซึ่งปัจจุบันมีรูปหล่อท่านท่าองค์จริงประดิษฐานอยู่ที่วัดปากคลองมะขามเต่า เดิมในสมัยโบราณผู้เล่าสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นในสมัยพระเจ้าอยู่ทอง มีต้นมะขามที่มีลำต้นขนาดใหญ่มากและมีอายุเก่าแก่ซึ่งไม่สามารถบอกจำนวนปีของความเก่าแก่ได้ มะขามต้นนี้ขึ้นอยู่บริเวณวัดปากคลองมะขามเต่าในปัจจุบัน ชาวบ้านจึงพากันเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านมะขามเต่า ตามชื่อของต้นมะขามใหญ่นั้น ต้นมะขามต้นนี้ขึ้นอยู่ก่อนที่หลวงปู่ศุขจะสร้างวัดปากคลองขึ้น เมื่อหลวงปู่ศุขจำพรรษาอยู่ที่วัดปากคลองท่านได้พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรือง หมู่บ้านมะขามเต่าก็มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยเช่นกัน จึงได้ให้ชื่อวัดปากคลองใหม่ว่า “วัดปากคลองมะขามเต่า” และหมู่บ้านมะขามเต่าต่อมาได้กลายเป็นตำบลมะขามเต่า

ภูมินามตำบลมะขามเต่า เป็นการตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้

ตำบลหนองน้อย

บริเวณหนองน้อย

หนองน้อย ตำบลนี้เมื่อได้ยินชื่อแล้ว คงพอจะทราบได้ทันทีว่า หนอง คือ แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีขนาดเล็ก น้อย ก็คือ มีไม่มาก ซึ่งปัจจุบันสถานที่แห่งนี้ก็ยังคงขาดแคลนน้ำเช่นความเป็นมาในอดีต คือ ในสมัยก่อนบ้านหนองน้อยมีน้ำอยู่ตามหนองน้อยมาก ไม่เพียงพอที่จะให้วัวควายกิน ชาวบ้านมีความเดือดร้อนอึดอัดขาดแคลนน้ำมาก โดยเฉพาะในฤดูแล้ง ด้วยเหตุว่าในหมู่บ้านแห่งนี้มีหนองน้ำ อยู่เพียง 2 แห่งเท่านั้น จึงไม่เพียงพอให้ชาวบ้านอุปโภคบริโภค ดังนั้นจึงเป็นที่มาของชื่อ หมู่บ้านหนองน้อย และต่อมากลายเป็นตำบลหนองน้อย

ภูมินามตำบลหนองน้อย เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม

58

ตำบลหนองบัว

บริเวณบึงบัวตำบลหนองบัว

หนองบัว ตำบลนี้เต็มไปด้วยดอกบัว ไม่ว่าจะเป็นหนอง คลอง แหล่งน้ำต่าง ๆ จะเต็มไปด้วยดอกบัวหลวง ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปธรรมชาติอันสวยงามก็ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์ ปัจจุบันบ้านหนองบัวคงเหลือดอกบัวให้เห็นบ้างไม่มากนัก แต่คงเหลือไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน เนื่องจากบัวเป็นพืชที่มีประโยชน์มากมาย ทั้ง ใบบัว นำมาห่ออาหาร ดอกบัว บูชาพระเกสรบัวใช้ประกอบเครื่องยาบางชนิด ฝักบัว ก็เป็นของกินเล่นที่อร่อยและมีประโยชน์ไม่แพ้ผลไม้เช่นกัน ทำให้จำนวนบัวลดลงตามความต้องการจำเป็นในการบริโภค ฉะนั้นหนองบัวซึ่งเต็มไปด้วยดอกบัวหลวงตามคำบอกเล่า คงเหลือบัวให้เห็นบ้างตามชื่อของหมู่บ้านแต่ไม่มากเท่าสมัยก่อน ซึ่งต่อมาก็กลายมาเป็นตำบลหนองบัว

ภูมินามตำบลหนองบัว เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อมและพันธุ์ไม้

59

ตำบลหนองขุน

หนองขุ่น ตำบลนี้มีความเป็นมาจากประวัติศาสตร์ที่ควรจดจำ คือ สมัยที่พม่ายกกองทัพมาตีเมืองไทย กองทัพพม่ามีจำนวนมากทั้งฝูงช้างฝูงม้า พอถึงหนองน้ำก็พากันลงไปดื่มกิน ทำให้หนองน้ำเกิดขุ่นขึ้น ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้านหนองขุ่น” และในสมัยนั้นพม่าได้จับหลวงพ่ोजัน ซึ่งท่านเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน หลวงพ่ोजันท่านมีวิชาอาคมสามารถหายตัวได้ ในขณะที่ท่านหายตัวจะต้องห้ามส่งเสียงดัง แต่หลวงพ่ोजันเห็นช้างของพม่าก็ตกใจกลัว จึงส่งเสียงร้องออกมา ทหารพม่าจึงจับตัวท่านเอาไว้ได้ ต่อมาหลวงพ่ोजันได้หนีไปช่วยแม่และน้อง แต่ในที่สุดหลวงพ่ोजันก็ถูกทหารพม่าจับตัวได้ และนำท่านไปฆ่าเสีย เนื่องจากหลวงพ่ोजันท่านเป็นพระที่มีวิชาอาคมมาด้วยอาวุธอะไรท่านก็ไม่ตาย ทหารพม่ารู้วิธีแก้เคล็ดจึงฆ่าท่านโดยการเอาของแหลมเสียบทวาร ท่านจึงถึงแก่ความตายที่จังหวัดอุทัยธานี ดำเนินหลวงพ่ोजันแห่งบ้านหนองขุ่น จึงเป็นที่เล่าขานถึงความเก่งกล้าสามารถของท่านจนตราบเท่าทุกวันนี้ บ้านหนองขุ่น ต่อมาเปลี่ยนเป็นตำบลหนองขุ่น

60

ภูมินามตำบลหนองขุ่น เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลป่อแร่

ป่อแร่ ตำบลนี้มีความทรูกันดาร ดินมีสีแดงเป็นส่วนมาก ในสมัยก่อนมีชาวบ้านเริ่มอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนในบริเวณนี้ ขณะนั้นยังไม่มีหมู่บ้าน ชาวบ้านเริ่มพากันหาแหล่งน้ำ

สำหรับอุปโลกบริโลก และได้ชักชวนกันไปขุดบ่อเพื่อหาน้ำทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน แต่ไม่ว่าจะขุดลงไป ณ ที่ใดก็ไม่มีน้ำ คงพบแต่ก้อนแร่ที่ปะปนอยู่กับหิน ชาวบ้านพยายามขุดอยู่หลายแห่งก็ไม่ได้น้ำ ชาวบ้านจึงได้ช่วยกันตั้งชื่อหมู่บ้านของตนว่า “บ้านบ่อแร่” ปัจจุบันเมื่อเวลาผ่านไปบ่อแร่ได้กลายมาเป็นตำบลบ่อแร่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ชื่อบ่อแร่ที่คนพากันเรียกจนติดปาก ทำให้คนคิดว่าสถานที่แห่งนี้คงมีแร่ ปัจจุบันไม่มีการทำเหมืองแร่ แต่มีการทำเกษตรกรรมแทน ฉะนั้นภูมินามที่เรียกขานในอดีตของบ่อแร่กับปัจจุบันก็เลยไม่มีความสอดคล้องในเรื่องอาชีพของประชากรสักเท่าไร

ภูมินามตำบลบ่อแร่ เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในขณะแรกที่แรกตั้งหมู่บ้าน

61

ตำบลวังหมัน

วังหมัน คำว่า หมัน ถ้าเป็นคำกริยาแปลว่า คนที่ไม่สามารถมีบุตรสืบสกุลได้ หมัน ถ้าเป็นคำนาม หมายถึง ต้นไม้ชนิดหนึ่งตระกูลเดียวกับปอ คือเป็นพืชที่ให้เส้นใย จากคำบอกเล่า

วังหมัน แต่เดิมในอดีตเป็นแหล่งที่มีการปลูกต้นหมันเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจะปลูกต้นหมัน และนำมาใช้ประโยชน์ด้านเส้นใยเช่นเดียวกับปอ เมื่อชาวบ้านมีอาชีพปลูกต้นหมันกันมาก จึง นำคำว่าหมันมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน ต่อมาจึงกลายมาเป็นชื่อตำบลวังหมัน
 ภูมินามตำบลวังหมัน เป็นการตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้

กิจกรรมที่ 6

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอวัดสิงห์

1. เรื่องเล่าตำบลใดที่แสดงถึงความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดิน
2. ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ของชาวชัยนาทที่คนส่วนใหญ่จะต้องไปนมัสการพระคู่บ้านคู่เมือง คือตำบลใด
3. ตำบลที่มีภูมินามบอกลักษณะแหล่งน้ำมีอยู่หลายแห่ง อะไรบ้าง
4. ตำบลวังหมัน มีชื่อเรียกตามลักษณะใด
5. หลวงพ่อจั่นเป็นพระที่มีอาคมมาก ท่านเป็นพระที่เคารพสักการะของชาวตำบลใด เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นเรื่องราวเกี่ยวกับบดินิหารของหลวงปู่ศุข แล้วนำมาเขียนเล่าเรื่อง และวาดภาพประกอบ

เรื่องที่ 7

กฎหมายอำเภอสรรคบุรี

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอสรรคบุรีอยู่ห่างจากจังหวัดชัยนาทลงมาทางใต้ประมาณ 20 กิโลเมตร บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน้อยกับวัดมหาธาตุซึ่งเป็นวัดเก่าแก่คู่เมือง อำเภอสรรคบุรีเดิมเป็นที่ตั้งเมืองโบราณมาก่อนชื่อว่า เมืองสรรคบุรี หรือ เมืองไทรตรีงส์ ในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเรียกเมืองนี้ว่า “เมืองแพรก” ซึ่งนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีความเห็นตรงกันว่า เป็นเมืองเดียวกับเมืองสรรคบุรี หรืออำเภอสรรคบุรีในปัจจุบัน ตามประวัติศาสตร์กล่าวถึงผู้สร้างเมืองสรรคบุรีว่าเป็นเจ้าผู้ครองนครเวียงพางคำแห่งแคว้นโยนกเชียงแสนซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพระราชชนนีสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง หรือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา หลังจากขุนหลวงพระจ้าวขึ้นครองราชย์ได้นำทัพขึ้นไปตีกรุงสุโขทัย ยึดเมืองชัยนาทและเมืองสรรคบุรีมาขึ้นแก่กรุงศรีอยุธยา จากนั้นก็ขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมา แม้ว่าบางช่วงจะไม่มีผู้ปกครองถูกปล่อยให้เมืองร้างก็ตาม เมืองสรรคบุรีนี้เมื่อครั้งที่กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าครั้งที่ 2 หรือ พ.ศ. 2310 ได้ถูกพม่าเผาทำลายเสียหายยับเยิน ต่อจากนั้นได้ถูกปล่อยให้เป็นเมืองรกร้างจนถึงสมัยกรุง

รัตนโกสินทร์ แม้ว่าระหว่างนั้นจะมีผู้คนเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก โดยเมื่อปี พ.ศ. 2344 ซึ่งเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสทางชลมารคเพื่อทรงเยี่ยมเยียนราษฎรและเที่ยวชมสภาพบ้านเมืองที่อยู่ด้านทิศเหนือ พระองค์ก็ได้เสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรที่เมืองสรรคบุรีด้วย ต่อมาได้จัดตั้งเป็นอำเภอขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดชัยนาทหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 อำเภอสรรคบุรีเมืองแห่งวีรชนคนกล้า คือ

ขุนสรรค์ หนึ่งในวีรชนแห่งค่ายบางระจันที่ร่วมกันต่อสู้กับพม่า

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การอาชีพเกษตรกรรม ประชาชนประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำน้อย

อาณาเขต

อำเภอสรรคบุรีมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา จังหวัด

ชัยนาท

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ
จังหวัดสิงห์บุรี

อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภออินทร์บุรี

64

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ

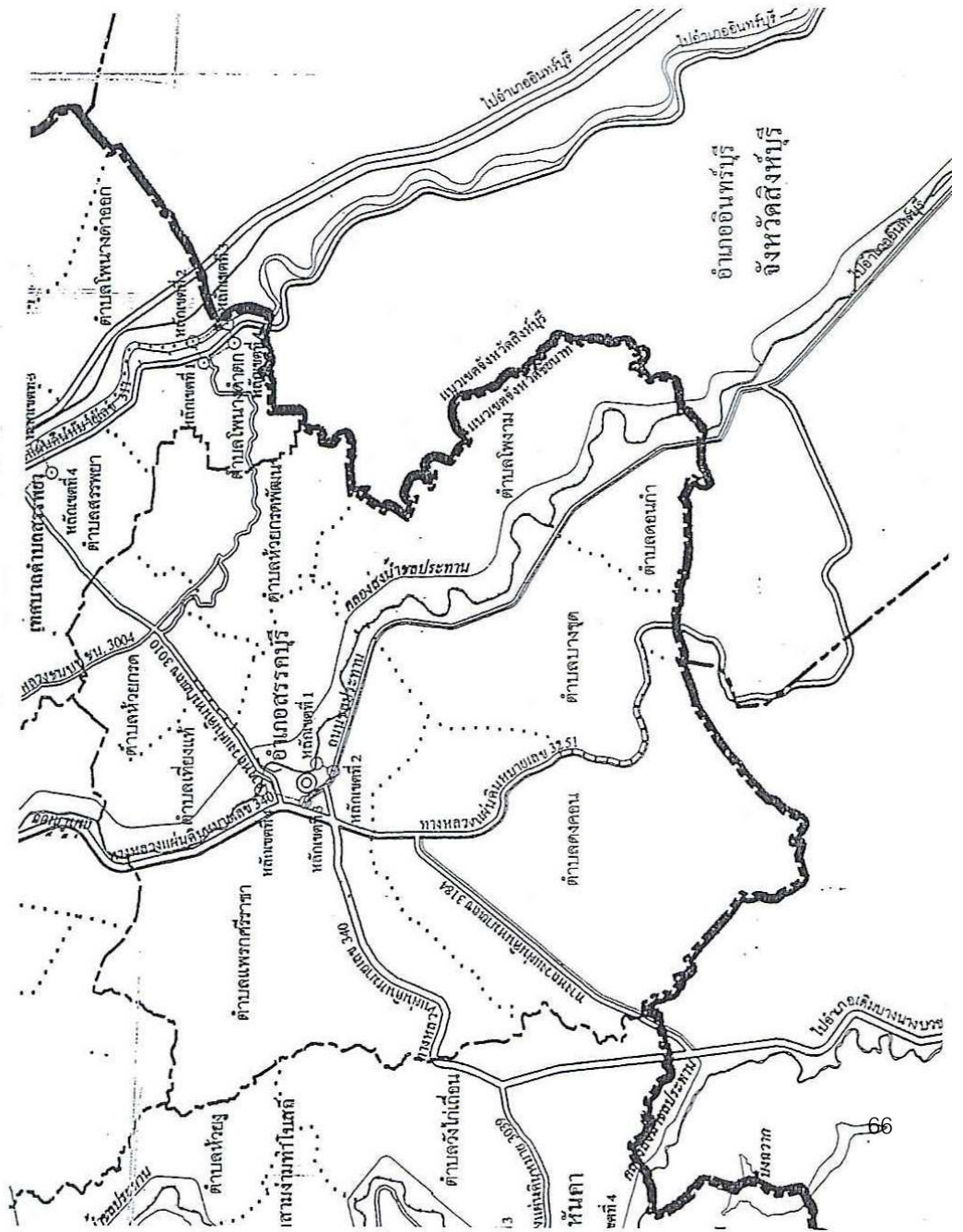
อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท และอำเภอเดิมบางนาง
บวช จังหวัดสุพรรณบุรี

อำเภอสรรคบุรี มี 8 ตำบล

1. ตำบลแพรกศรีราชา
2. ตำบลเที่ยงแท้
3. ตำบลคงคอน
4. ตำบลบางซุด
5. ตำบลโพงาม
6. ตำบลคอนกำ
7. ตำบลห้วยกรด
8. ตำบลห้วยกรดพัฒนา

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจ และควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของอำเภอสรรคบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอศรีนครินทร์

อนุสาวรีย์พ่อขุนสรรค์

แพรคศรีราชา หรือ เมืองแพรค ตำบลนี้มีประวัติความเป็นมาเมื่อพิจารณาย้อนหลัง น่าจะอยู่ในสมัยทวารวดี เนื่องจากมีการค้นพบชิ้นส่วนของศิลปวัตถุแบบทวารวดีหลายชิ้น ซึ่งมีผู้นำมาวางไว้ใต้ต้นโพธิ์ใหญ่หน้าเสาหลักเมือง วัดมหาธาตุ เมืองสรรคบุรี ฐานพระพุทธรูป และชิ้นส่วนของพระพุทธรูปแบบทวารวดีทำด้วยหินปูน เมืองแพรค ศรีราชาเป็นชื่อเมืองที่ปรากฏในศิลาจารึกกรุงสุโขทัย หลักที่ 1 ว่า “เมืองห้วนอนรอด กณทีพระบางแพรคสุพรรณภูมิราชที” ต่อมาชื่อ แพรคศรีราชาหายไป ปรากฏว่าชื่อ สรรคบุรีแทน สมัยกรุงศรีอยุธยาได้กล่าวถึงเมืองแพรกว่า คนไทยนครพางค้าอพยพมายังแคว้นอโยธยาของขอมจนถึงเมืองแพรค (สรรคบุรี-ชัยนาท) แล้วตั้งมั่นเป็นอาณาจักรไตรตรึงส์ ในสมัยของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 หรือ เจ้าสามพระยาขึ้นครองราชย์ ได้ให้พระโอรส คือ พระอินทราชาครองเมืองสรรค์ (แพรค) คือ อำเภอสรรคบุรีปัจจุบัน เดิมตำบลแพรคศรีราชา มีชื่อว่า “ตำบลหน้าพระลาน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “ตำบลแพรคศรีราชา” เพื่อให้สอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ภูมินามตำบลแพรคศรีราชา เป็นการตั้งชื่อตามประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

67

ตำบลเที่ยงแท้

องค์การบริหารส่วนตำบลเที่ยงแท้

เที่ยงแท้ ตำบลนี้มีชื่อบอกถึงควมมีคุณธรรมของคนในหมู่บ้าน เที่ยงแท้เป็นคำที่คนทั่วไปให้เกียรติเรียกคนในหมู่บ้านเพราะว่า คนที่หมู่บ้านนี้มีความเที่ยงตรง เวลาพูดอะไรก็ตรงไปตรงมา ไม่พูดจาอ้อมค้อมวากวน จึงเรียกว่า หมู่บ้านเที่ยงแท้ ต่อมาตั้งเป็นตำบลเที่ยงแท้ ซึ่งมีกำนัน คือ นายโต ขุนเที่ยงแท้ประทีต ท่านเป็นกำนันตำบลเที่ยงแท้ คำว่า “เที่ยงแท้” ก็ตั้งเป็นเกียรติให้แก่กำนันด้วย
 ภูมินามตำบลเที่ยงแท้ เป็นการตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญ

68

ตำบลดงคอน

องค์การบริหารส่วนตำบลดงคอน

ดงคอน ตำบลนี้เป็นเมืองเก่าแก่ สันนิษฐานได้จากการพบเครื่องลายครามและวัตถุโบราณ บริเวณดอนกระเบื้อง บ้านศรีมหาโกชน์ ในสมัยก่อนตำบลดงคอนเป็นป่ามีต้นไม้ใหญ่น้อยปะปนกันเป็นจำนวนมาก และบริเวณตรงกลางพื้นที่ในบริเวณป่ามีแอ่งน้ำใหญ่มากเป็นที่อยู่ของสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มากมาย ชาวบ้านบริเวณนั้นต้องการที่จะเข้าไปนำสิ่งของหรือสัตว์ป่าเหล่านี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเข้าไปในแอ่งน้ำดังกล่าว ซึ่งเวลาจะเข้าไปก็จะต้องนำภาชนะ เช่น กระบุง กระจาด กะละมัง ฯลฯ เข้าไปด้วยเพื่อจะได้นำไปคอน (แบก) สิ่งของหรือสัตว์ที่อยู่ในแอ่งน้ำนั้นออกมา ซึ่งต่อมาทุกคนจึงให้ชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “ดงคอน” ต่อมาก็กลายเป็นชื่อของตำบล ภูมินามตำบลดงคอน เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

69

ตำบลบางซุด

บางซุด ตำบลนี้มีชื่อแสดงถึงพลังสามัคคีของคนในหมู่บ้าน เพราะว่ในสมัยก่อนชาวบ้านในหมู่บ้านละแวกนี้มีอาชีพทำการเกษตรกรรมเป็นหลัก ต้องอาศัยแหล่งน้ำในการเพาะปลูก ชาวบ้านจึงร่วมแรงร่วมใจกันขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร จนคนในพื้นที่ข้างเคียงเรียกกันจนติดปากว่าเป็น “บางซุด” ต่อมากลายเป็นชื่อหมู่บ้าน และเปลี่ยนมาเป็นชื่อตำบล ภูมินามตำบลบางซุด เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลโพงาม

โพงาม ตำบลนี้มีชื่อที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของหมู่บ้าน เพราะมีต้นไม้ขนาดใหญ่
 ขึ้นอยู่ หมู่บ้านแห่งนี้มีต้นไม้โพธิ์ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มากมาย ต้นโพธิ์แต่ละต้นมีลำต้นสูงใหญ่
 แผ่กิ่งก้านสาขาสวยงามมาก ต้นโพธิ์ตามความเชื่อถือว่าเป็นต้นไม้อัน
 ศักดิ์สิทธิ์ เพราะในพุทธประวัติองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ใต้ต้นไม้โพธิ์ ดังนั้นต้นไม้โพธิ์
 จึงกลายเป็นต้นไม้อันศักดิ์สิทธิ์ไม่มีใครกล้าตัดหรือโค่น อีกทั้งต้นไม้โพธิ์ยังไม่ใช่ต้นไม้เศรษฐกิจ
 ดังเช่นต้นไม้ชนิดอื่น จึงทำให้หมู่บ้านแห่งนี้มีต้นไม้โพธิ์มาก คนจึงเรียกหมู่บ้านนี้ว่า “โพธิ์งาม”
 ต่อมาเขียนชื่อเพี้ยนไปตามคำอ่านว่า “โพงาม” และกลายมาเป็นชื่อตำบลจนถึงทุกวันนี้
 ภูมินามตำบลโพงาม เป็นการตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้

71

ตำบลดอนคำ

ดอนคำ ตำบลนี้แสดงถึงลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงที่ตำบลดอนคำนี้ แต่เดิม
 บริเวณนี้เป็นที่ดอน ผู้คนในหมู่บ้านจึงปลูกกระท้ำกันมากจนเป็นอาชีพ จึงพากันเรียกว่า
 “ครระก้า” ต่อมาเมื่อผู้คนอพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ชื่อหมู่บ้านนี้จึงเรียกกันเพี้ยนไปจากเดิมเป็น

“ดอนกำ” ซึ่งคำว่า “ดร” และ “ระ” ได้ถูกตัดหายไปและเรียกกันว่า “ดอนกำ” และกลายเป็นชื่อตำบลดอนกำ จนถึงปัจจุบันนี้

ภูมินามตำบลดอนกำ เป็นการตั้งชื่อตามพันธุ์ไม้และเสียงคำเดิมที่ผิดเพี้ยนไป

72

ตำบลห้วยกรด

ห้วยกรด ตำบลนี้มีสภาพภูมิประเทศเต็มไปด้วยต้นตาลโตนด เป็นแหล่งผลิตน้ำตาลโตนด ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชัยนาท เมื่อพูดถึง ห้วยกรด ทุกคนจะต้องนึกถึงน้ำตาลที่หวานหอม ห้วยกรดดินแดนแห่งน้ำตาลหวาน มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ คือ ที่หมู่บ้านแห่งนี้เคยมีพระรูดงค์ได้รูดงค์มา ท่านได้มาปักกลดอยู่ที่ลำห้วย ท่านพักอยู่ได้ระยะหนึ่ง พอถึงเวลาที่จะต้องรูดงค์ต่อไปยังที่อื่น ก็ออกรูดงค์ต่อไป แต่พระรูดงค์ท่านได้ลืมนกลดทิ้งไว้ที่ลำห้วยนี้ ต่อมาจึง

ตั้งชื่อเรียกกันต่อ ๆ มา “ห้วยกรด” และเขียนเพี้ยนมาเป็น “ห้วยกรด” จนมาเป็นตำบลห้วยกรดในปัจจุบัน

ภูมินามตำบลห้วยกรด เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในขณะที่แรกตั้งหมู่บ้าน

ตำบลห้วยกรดพัฒนา

ห้วยกรดพัฒนา ตำบลที่แต่เดิมเป็นส่วนหนึ่งของตำบลห้วยกรด เมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้นถึง 17 หมู่บ้าน ซึ่งยากแก่การปกครองเนื่องจากจำนวนบ้านในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนบ้านเรือนหนาแน่นมาก จึงได้แยกจากตำบลห้วยกรด มาเป็นตำบลห้วยกรดพัฒนา เมื่อ ปี พ.ศ. 2537 แต่ปัจจุบันตำบลห้วยกรดพัฒนามีสภาพโดยทั่วไปไม่ค่อยสอดคล้องกับชื่อของตำบลเท่าใดนัก เนื่องจากว่าเป็นตำบลที่อยู่ห่างไกล คงต้องพัฒนาให้สมกับชื่อของตำบล

ภูมินามตำบลห้วยกรดพัฒนา เป็นการตั้งชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล

กิจกรรมที่ 7

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอสรรคบุรี

1. ในอดีตเมืองแพรกศรีราชา หรือ เมืองสรรคบุรี มีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยใดบ้าง
2. ตำบลที่แสดงถึงความมีสัจจะของคนในหมู่บ้านคือตำบลใด
3. ตำบลที่มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพลังความสามัคคีคือตำบลใด
4. ดินแดนน้ำตาลหวานของจังหวัดชัยนาทที่ไม่แพ้น้ำตาลเมืองเพชร ได้แก่ตำบลใด เหตุใดจึงได้ชื่อเช่นนั้น
5. ตำบลที่บอกถึงความอุดมสมบูรณ์และความศักดิ์สิทธิ์ของต้นไม้ ได้แก่ตำบลใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนสืบค้นประวัติวีรบุรุษเมืองแพรกศรีราชา หรือ สรรคบุรี ที่อนุสรณ์สถาน

พ่อขุนสรรค์ แล้วนำมาแต่งเป็นกาพย์ยานีเพื่อสรรเสริญเกียรติคุณ

เรื่องที่ 8

ภูมินามอำเภอหันคา

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอหันคา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ห่างจากตัวจังหวัดชัยนาท 36 กิโลเมตร มีที่ว่าการอำเภอหันคาตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน เดิมที่ว่าการอำเภอหันคาตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเขียน แต่ต้องย้ายมาเพราะการคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากห่างจากแม่น้ำท่าจีน 2 กิโลเมตร

อดีตมีความเป็นมาอย่างไรไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด มีเพียงการค้นพบโบราณวัตถุเก่าแก่ เช่น เศียรพระพุทธรูปสมัยทวารวดี และอุชยา ตลอดจนเครื่องใช้เครื่องประดับต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งนักประวัติศาสตร์โบราณคดีได้สันนิษฐานว่า เดิมคงเป็นที่ตั้งชุมชนโบราณมาก่อน โดยเฉพาะในสมัยกรุงศรีอยุธยา หลักฐานต่าง ๆ เริ่มชัดเจนขึ้น เช่น การพบวัดเก่าแก่อย่างวัดพิชัย

นาวาส หรือวัดบ้านเขียน ที่แม่ไม่มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่ลักษณะของศิลปะการก่อสร้าง โดยเฉพาะพระพุทธรูปประธานในพระอุโบสถเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนกลางเนื่องจากพุทธลักษณะเป็นศิลปะสมัยเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีวัดอื่น ๆ อีกหลายวัดที่สันนิษฐานว่าสร้างในเวลาไล่เรี่ยกัน อาทิ วัดโคก อยู่ระหว่างบ้านเขียนกับบ้านทับนา วัดช่างกอก อยู่ในหมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเขียน วัดขรัวตาซา อยู่ในหมู่ 10 ตำบลบ้านเขียน ถึงสมัยกรุง

รัตนโกสินทร์ ที่บริเวณนี้ยังคงเป็นที่ตั้งของชุมชนหนาแน่นอยู่ผู้เฒ่าผู้แก่สมัยนั้นเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เดิมบริเวณบ้านเขียนหรือที่ตั้งที่ว่าการอำเภอปัจจุบันนี้มีชื่อว่า “บ้านสาวขุมหนุ่มหลง” ต่อมาผู้คนในหมู่บ้านหรือชุมชนได้แยกย้ายกันไปทำมาหากินกระจัดกระจาย ตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างไกลออกไป ภายหลังบ้านสาวขุมหนุ่มหลง จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น “บ้านเขียน” แต่เปลี่ยนเมื่อใด เพราะอะไร

ไม่มีหลักฐานแน่ชัด เมื่อเปลี่ยนการปกครองมาเป็นการปกครองส่วนภูมิภาคมีอำเภอต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัด บ้านเขียนจึงได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอขึ้นอยู่ในการปกครองของจังหวัดชัยนาท ตรงกับปี พ.ศ. 2433 เดิมมีชื่อว่า อำเภอบ้านเขียน ภายหลังได้ย้ายที่ทำการอำเภอมาอยู่ที่ตำบลหันคา จึงเปลี่ยนชื่อตามตำบลที่ตั้งว่า “อำเภอหันคา” มานับแต่ครั้งนั้น

สภาพพื้นที่ของอำเภอหันคาส่วนใหญ่เป็นที่สูงลักษณะคล้ายขอบของที่ราบลุ่มภาคกลางคือพื้นที่ด้านทิศเหนือและตะวันตก ค่อย ๆ ลาดต่ำลงไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้กลายเป็นพื้นที่

ราบลุ่ม แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านตัวอำเภอ ได้แก่ แม่น้ำท่าจีน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์

76

อาณาเขต

อำเภอหันคามีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

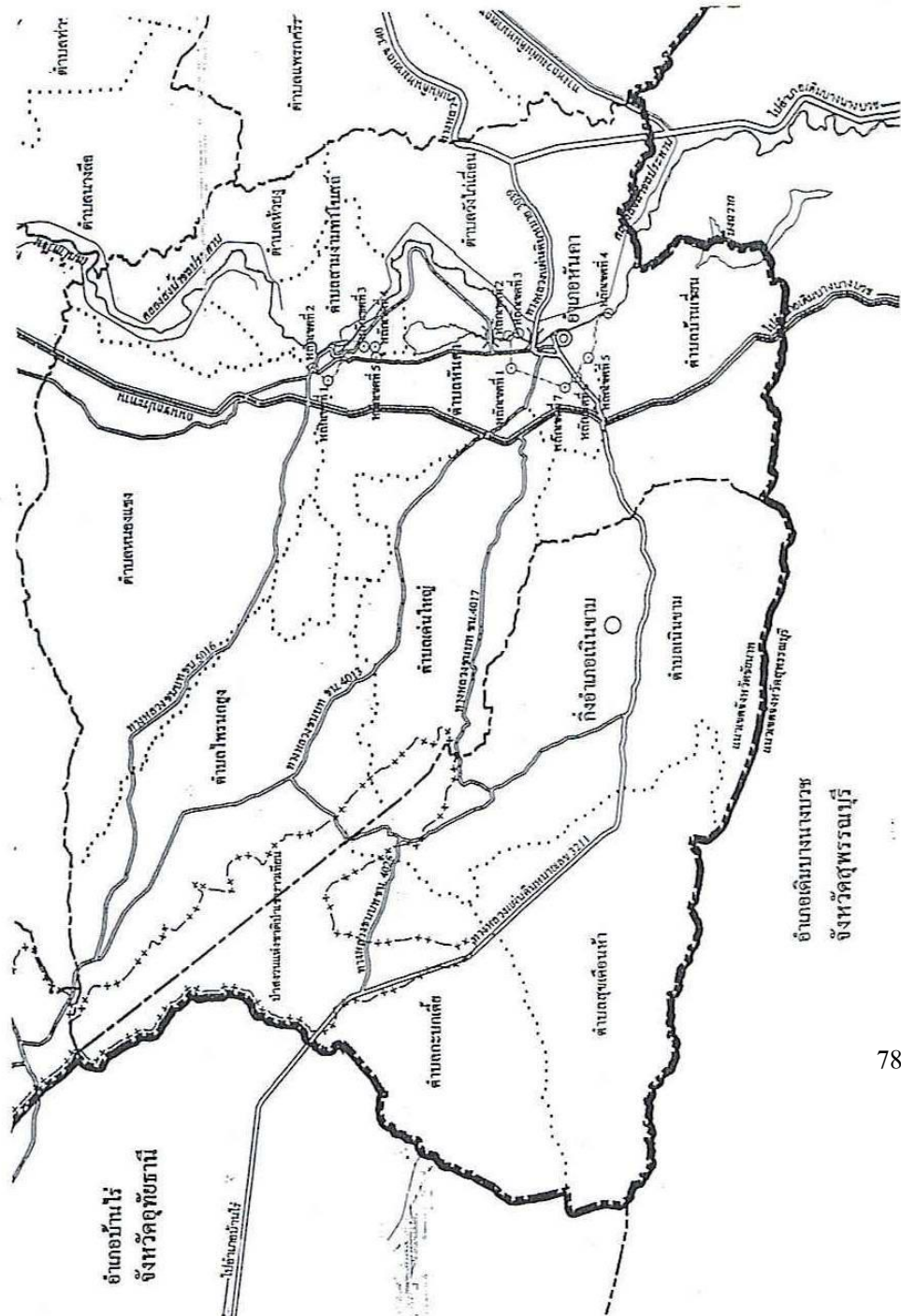
ทิศเหนือ	ติดต่อ	อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

อำเภอหันคามี 8 ตำบล

1. ตำบลหันคา
2. ตำบลบ้านเข็ญ
3. ตำบลห้วยงู
4. ตำบลวังไก่อเถื่อน
5. ตำบลไพรนกยูง
6. ตำบลหนองแซง
7. ตำบลเด่นใหญ่
8. ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทางภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอหันคา

บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภหั้นคา

หั้นคา เป็นตำบลที่มีชื่อแปลกกว่าตำบลอื่น รวมทั้งชื่อตำบลไม่แสดงความหมายที่ชัดเจน ซึ่งหั้นคามีเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ครั้งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) เสด็จโดยเรือสุพรรณหงษ์มาตามลำน้ำท่าจีน ซึ่งเป็นลำน้ำที่แคบมาก ผ่านมาถึงบริเวณวัดท่ากฤษณา แต่เดิมเรียกว่า ท่าไผ่ เพราะพระพุทธรูปเจ้าหลวงทรงพระประชวรเมื่อมาถึงบริเวณนี้ เรือคงแล่นมาตามลำน้ำมาถึงบริเวณที่ว่าการอำเภหั้นคาในปัจจุบัน พระพุทธรูปเจ้าหลวงทรงพระประชวรหนักขึ้น พระองค์มีพระราชประสงค์จะเสด็จกลับไปทางเดิม เพื่อจะได้นำเรือไปออกลำน้ำเจ้าพระยา พระองค์จึงตรัสสั่งให้หั้นหัวเรือกลับ เพื่อกลับลำเรือ แต่เนื่องจากลำน้ำท่าจีนมีขนาดแคบมาก ทำให้ไม่สามารถกลับลำเรือสุพรรณหงษ์ได้ เนื่องจากเรือสุพรรณหงษ์มีขนาดยาวมาก หั้นกลับไปทางไหนเรือก็จะไปชนตลิ่งแต่ละฝั่งทั้งด้านซ้ายและด้านขวา ทำให้ต้องใช้ความพยายามในการกลับลำเรืออยู่นานกว่าจะกลับลำเรือได้ แต่พระพุทธรูปเจ้าหลวงก็สามารถเสด็จกลับทางเดิมได้ สาเหตุนี้เองที่เป็นที่มาของภูมินามตำบลหั้นคา ว่าหั้นแล้วคา คือ หมายถึงหั้นหัวเรือสุพรรณหงษ์ไปทางไหนก็ต้องคางอยู่บนตลิ่งอีกฝั่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการตั้งภูมินามตามเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา ส่วนท่าไผ่ ซึ่งเป็นบริเวณที่พระพุทธรูปเจ้าหลวงทรงพระประชวร เปลี่ยนชื่อจากท่าไผ่ เป็นท่ากฤษณา เพื่อให้เป็นสิริมงคล และเนื่องจากบริเวณนั้นมีต้นกฤษณามาก ปัจจุบันเป็นสถานที่ตั้งของวัดท่ากฤษณา

79

ตำบลบ้านเขียน

วัดพิชัยนาวาส (วัดบ้านเข็ญ)

บ้านเข็ญ ตำบลนี้มีเรื่องเล่าขานถึงความเชื่อในอดีต ซึ่งเดิมบ้านเข็ญ มีชื่อเรียกว่า บ้านกระทุ่มหนองเนี้ยว แต่เหตุที่ต่อมาเรียกว่า บ้านเข็ญ ก็เพราะว่าชาวบ้านเข็ญได้เดินทางไปขอขมาเข็ญหมากจากชาวเมืองลับแลที่ภูเขาสารพัดดี ชาวเมืองลับแลเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี หมูบ้านใดเมืองใดมีงานเทศกาลต่าง ๆ ก็จะเดินทางไปขยิบขยิมข้าวของเครื่องใช้ได้ทุกอย่าง ซึ่งชาวเมืองลับแลก็ยินดีให้ขยิม มีชายคนหนึ่งได้ไปขยิมถ้วยชามและเข็ญหมากมาจากชาวเมืองลับแล แต่เมื่อครบกำหนดที่จะต้องนำของไปส่งคืน กลับไม่นำเข็ญหมากไปคืน เพราะเข็ญหมากนั้นทำด้วยทองคำชายผู้นั้นเกิดความโลภเก็บเข็ญหมากไว้เสียเอง ชาวเมืองลับแลเป็นผู้รักชาวจากสัตว์ ก็เลยตั้งชื่อหมู่บ้านที่ชายคนนั้นอยู่ว่า บ้านลักเข็ญ ซึ่งต่อมากลายเสียงมาเป็น บ้านเข็ญ พร้อมคำสาปว่าให้ชาวบ้านเข็ญถ้าขุดน้ำดื่มในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะขุดที่ใดน้ำจะมีรสกร่อยจนไม่สามารถนำมาดื่มได้ ชาวบ้านต้องอาศัยน้ำดื่มจากสระน้ำซึ่งมีขนาดใหญ่และล้อมรอบพระอุโบสถวัดบ้านเข็ญจนถึงปัจจุบันนี้

ภูมินามตำบลบ้านเข็ญ เป็นการตั้งชื่อตามตำนานความเชื่อ

80

ตำบลห้วยงู

บริเวณตำบลห้วยงู

ห้วยงู ตำบลนี้มีเรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมาว่า มีงูตัวใหญ่มหึมา ซึ่งผู้เฒ่าเรียกว่า งูยักษ์หรือ พญานาค เพราะบนห้วยงูมีหนอง ได้เลื้อยลงมากินน้ำที่แม่น้ำท่าจีน ด้วยความใหญ่โตของลำตัวงูยักษ์ ขณะที่เลื้อยไปทำให้แผ่นดินเกิดแตกและแยกออกจากกันจนกลายเป็นลำคลองที่เชื่อมโยงติดต่อกับแม่น้ำท่าจีนมีลักษณะเป็นลำคลองที่มีความคดเคี้ยวไปตามการเลื้อยของงู ปัจจุบันสถานที่แห่งนี้เรียกว่า “คลองคต” บรรดาชาวบ้านพากันโจษจันเล่าขานแตกตื่นเรียกว่า งูเทวดา ต่อมาไม่รู้สาเหตุเป็นเพราะอะไร งูยักษ์ตายลง ชาวบ้านจึงแบ่งงูยักษ์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นส่วนหัวนำไปไว้ที่แห่งหนึ่ง ก่อให้เกิดอภินิหารกลายเป็นเพชรนิลจินดามากมาย สถานที่แห่งนี้มีชื่อว่า “ท่าแก้ว” และกลายมาเป็นชื่อหมู่บ้านในปัจจุบัน ส่วนตอนที่ 2 ได้แก่ ส่วนที่เป็นลำตัวและหาง ชาวบ้านนำไปไว้ที่แห่งหนึ่งและทำการฆ่าแหละงูเพื่อแบ่งปันกัน สถานที่บริเวณนั้นเรียกว่า บ้านฆ่าแหละ” ต่อมาเสียงเรียกกลายมาเป็น “ชำแระ” และเป็นชื่อหมู่บ้านตั้งแต่นั้นมา สถานที่พบงูใหญ่ ได้ชื่อว่า “ห้วยงู” และกลายมาเป็นชื่อตำบลในเวลาต่อมา

ภูมินามตำบลห้วยงู เป็นการตั้งชื่อตามคำบอกเล่า

81

ตำบลวังไก่อี้น

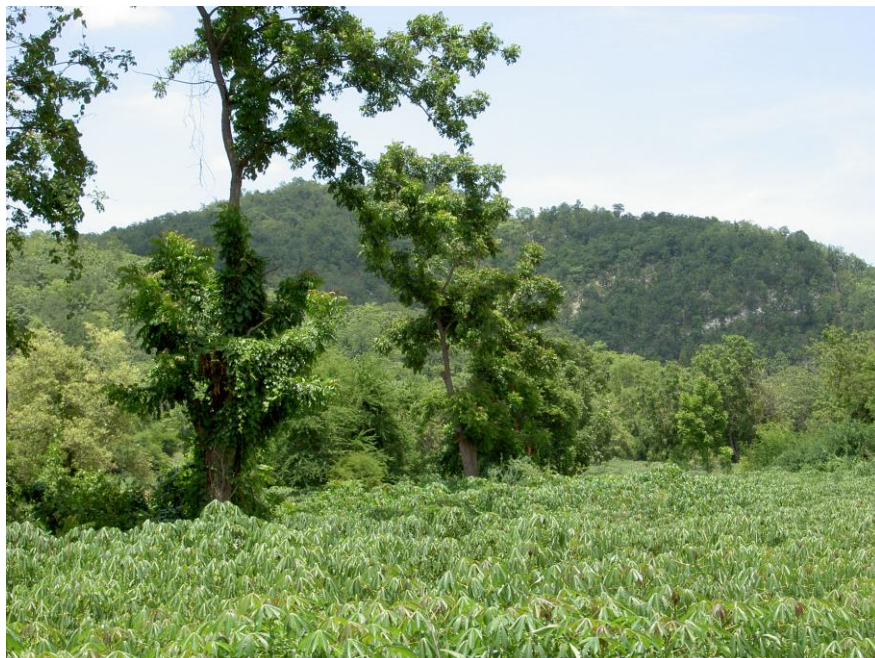
องค์การบริหารส่วนตำบลวังไก่อ่เดือน

วังไก่อ่เดือน คำว่า “วัง” ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้านาย แม้แต่น้อย จากเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านบริเวณหมู่ที่ 3 บ้านคอนกระโดนบริเวณเดียวกันนั้นเกิดแอ่งน้ำกว้างใหญ่มาก ฤดูน้ำหลากน้ำไหลเชี่ยวมากเป็นวังน้ำวนท่วมขังตลอดทั้งปี ทำให้บริเวณที่แห่งนี้อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีสัตว์ป่านานาชนิดมาอาศัยอยู่บริเวณนี้เป็นจำนวนมาก จึงเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชาวบ้าน ที่พากันมาหาของป่า

ล่าสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่ป่า ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนี้ว่า “วังไก่อ่เดือน” เนื่องจากมีแหล่งน้ำที่เป็นวังวน จึงเป็นที่มาของคำว่า “วัง” และสถานที่แห่งนี้มีไก่อ่ป่ามาก จึงเรียกว่า “ไก่อ่เดือน” เพราะคำว่า เดือน หมายถึง ป่า ชาวบ้านเรียกกันจนติดปาก จนกลายมาเป็นชื่อหมู่บ้านในที่สุด ซึ่งปัจจุบันก็ได้ยกฐานะขึ้นเป็นตำบลวังไก่อ่เดือน

ภูมินามตำบลวังไก่อ่เดือน เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลไพรนกยูง

บริเวณป่าที่นกกุงเคยอาศัย

ไพรนกกุง เป็นชื่อตำบลที่เมื่อได้ยินชื่อแล้ว ผู้ที่ได้ยิน โดยเฉพาะครูที่มาบรรจุเพื่อรับตำแหน่งใหม่ จะต้องเลือกไปบรรจุเป็นครูในสถานที่แห่งนี้ เนื่องจากว่าคนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าเป็นชื่อหมู่บ้านที่มีความไพเราะมาก และคงเป็นสถานที่ที่สวยงามมาก แต่ไม่ว่าใครก็ตาม เมื่อเดินทางไปยังไพรนกกุงจะต้องเผชิญกับถนนหนทางที่ลำบากมาก ยากต่อการเดินทางของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ในสมัยก่อนนั้นขาดความเจริญ บริเวณนั้นเป็นป่าเขามีสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะนกกุงซึ่งเป็นนกที่มีความสวยงามและมีเป็นจำนวนมาก ผู้นำหมู่บ้าน จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ไพรนกกุง” และขอความร่วมมือชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์นกกุงไว้ ซึ่งปรากฏว่าในปัจจุบันนกกุงมีเหลืออยู่น้อยมากและนกกุงก็ไม่ได้อาศัยอยู่ในป่าดังเช่นแต่ก่อน แต่ถูกเลี้ยงไว้ในกรงแทน เพราะผู้นำหมู่บ้านคนปัจจุบันมีความต้องการจะเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านให้ลูกหลานได้รู้จักความเป็นมาของหมู่บ้าน

ภูมินามตำบลไพรนกกุง เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลหนองแขง

บริเวณหนองน้ำที่เสื่อวังแซงกัน

หนองแซง หลายคนอาจคิดว่าตำบลนี้คงปลูกมะม่วงพันธุ์หนองแซงกันมาก จนถึงเป็นแหล่งกำเนิดมะม่วงพันธุ์หนองแซง แต่ความเป็นมาของตำบลแห่งนี้ไม่ได้มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับมะม่วงเลยสักนิด เนื่องจากว่าสมัยก่อนตำบลหนองแซง เป็นหมู่บ้านที่ล้อมรอบไปด้วยป่ามีบ้านคนไม่มาก และจะมีคนจากหมู่บ้านอื่นเข้ามาหาอาหาร ของป่า และล่าสัตว์ บริเวณนี้มีหนองน้ำขนาดใหญ่ มีเหตุการณ์ประหลาดเกิดขึ้น จากผู้เฒ่าผู้แก่ที่เห็นเหตุการณ์แล้วว่า มีเสื่อมาวังแซงกัน ในขณะวังแซงกันก็จะมีการวังแซงกันไปแซงกันมา และวังแซงกันผ่านหนองน้ำแห่งนี้ ชาวบ้านก็เลยตั้งชื่อเรียกบริเวณนี้ว่า “หนองแซง” มาจนถึงปัจจุบันนี้

ภูมินามตำบลหนองแซง เป็นการตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้าน

84

ตำบลเด่นใหญ่

เด่นใหญ่ ชื่อตำบลนี้มีลักษณะที่น่าสังเกตว่าคงหมายถึง สถานที่ที่โดดเด่น และเห็นได้

ชัดเจน เนื่องจากสมัยก่อนการคมนาคมไม่สะดวกสบายเท่าปัจจุบัน ชาวบ้านเดินทางด้วยพาหนะที่สะดวกสบายที่สุดในสมัยนั้น คือ เกวียน เมื่อเดินทางก็จะต้องพากันไปเป็นขบวนคาราวาน มีจำนวนเกวียนหลายเล่ม เนื่องจากต้องการความปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย และเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ระหว่างเดินทาง ระยะทางจะต้องผ่านบริเวณนี้มีลักษณะเด่นเป็นที่กว้างใหญ่ มีสัตว์ป่านานาชนิด มาหากินที่เด่นนี้ และขบวนคาราวานก็มักจะนัดกันไปหยุดพักที่บริเวณนี้ จนเรียกกันติดปากว่า “เด่นใหญ่” ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นสถานที่ที่สังเกตเห็นได้ง่าย เนื่องจากเป็นที่เด่นและมีบริเวณกว้างใหญ่

ภูมินามตำบลเด่นใหญ่ เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์

สามง่ามท่าโบสถ์ คำว่า “สามง่าม” เป็นบริเวณที่แม่น้ำเปลี่ยนทางเดินไหลลัดตัดเป็นแม่น้ำสายใหม่ จะมองเห็นเป็นเหมือนสายน้ำ 3 ทาง คือ มีต้นน้ำเดิม ปลายน้ำเดิม และปลายน้ำใหม่ กลายเป็น “สามง่าม” ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกสายน้ำ ส่วน “ท่าโบสถ์” คือท่าเรือที่ใช้ถ่ายผู้โดยสารจากทางภาคเหนือ เช่น จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดชัยนาท ไปจังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดนครปฐม สาเหตุที่ต้องถ่ายเรือเพราะมีประตุน้ำกั้น เรือที่เข้าท่าส่วนมากจะเข้ามาถึงในตอนบ่าย ทำให้อาหารที่เตรียมมารับประทานบูดเสีย คนทั่วไปจึงเรียกถ่ายเรือแห่งนี้ว่า ทำข้าวบูด ต่อมาชื่อทำข้าวบูด เป็นชื่อที่ฟังแล้วไม่เป็นสิริมงคล จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “ท่าโบสถ์” เนื่องจากอยู่บริเวณพระอุโบสถสร้างใหม่มองเห็นชัดเจนและสวยงามมาก เป็นชื่อที่เป็นสิริมงคล

ภูมินามสามง่ามท่าโบสถ์ เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะพื้นที่และตามความเชื่อเพื่อความ เป็นสิริมงคล

กิจกรรมที่ 8

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามอำเภอหันคา

1. ความภาคภูมิใจของชาวอำเภอหันคาที่เกี่ยวกับประวัติความของอำเภอคือเหตุการณ์ใด
2. ตำบลที่ถูกสาปเนื่องจากความไม่เชื่อสัจย์ คือตำบลใด
3. ตำบลไพรนกยูง เป็นชื่อที่ปลุกฝังให้อนุรักษ์สิ่งใด
4. ตำบลห้วยงู มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเรื่องใด
5. ทำข้าวบูด เปลี่ยนมาเป็นท่าโบสถ์ เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเดินทางไปตามเส้นทางในแต่ละตำบลของอำเภอหันคาที่นักเรียนสนใจ แล้วนำสิ่งที่นักเรียนคิดว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นของตำบลนั้นมาเขียนเรื่องเล่า

เรื่องที่ 9 กฎหมายกิ่งอำเภอหนองมะโมง

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

กิ่งอำเภอหนองมะโมงเดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอำเภอวัดสิงห์ ห่างจากจังหวัดชัยนาท ประมาณ 43 กิโลเมตร อยู่เชิงไปทางทิศตะวันตก แต่เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งอำเภอ ทำให้ทางราชการเข้าไปดูแลได้ไม่ทั่วถึง จึงได้ตัดแบ่งพื้นที่ส่วนนี้ออกไปตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 มีหัวหน้ากิ่งอำเภอเป็นผู้บริหาร แต่ยังคงขึ้นอยู่การปกครองของอำเภอวัดสิงห์อยู่เช่นเดิม นอกจากนั้นที่หนองมะโมง ยังมีอนุสรณ์สถานของ ดอกเตอร์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ผู้ซึ่งเป็น

เสรีไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และท่านเคยกะโตร่มลงมา ณ บริเวณซึ่งอยู่ที่กิ่งอำเภอหนองมะโมงอีกด้วย นับเป็นความภาคภูมิใจของชาวกิ่งอำเภอหนองมะโมงที่ถูกจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์อันเกี่ยวข้องกับประวัติของบุคคลสำคัญคนหนึ่งของประเทศไทย คือ ดอกเตอร์ป๋วย

อึ้งภากรณ์

พื้นที่โดยทั่วไปของกิ่งอำเภอหนองมะโมงเป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีเพียงคลองธรรมชาติและระบบชลประทาน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทรายและดินดาน บางพื้นที่มีภูเขา เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น หินอ่อน หินแกรนิต หินแร่ฟอสเฟต เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์

อาณาเขต

กิ่งอำเภอหนองมะโมงมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลคงขวาง อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อ	ตำบลหนองแขง อำเภอหันคา ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลวังหมัน ตำบลหนองขุ่น ตำบลบ่อแร่ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	ตำบลวังหิน อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

กิ่งอำเภอหนองมะโมง มี 4 ตำบล

1. ตำบลหนองมะโมง

2. ตำบลกุคจอก
3. ตำบลตะพานหิน
4. ตำบลวังตะเคียน

88

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของกิ่งอำเภอหนองมะโมง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตำบลหนองมะโมง

หนองมะโมง ตำบลนี้อยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดชัยนาทมากที่สุด ความเป็นมาดั้งเดิมของบรรพบุรุษชาวหนองมะโมง ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวลาวที่เรียกตัวเองว่า “ลาวครั่ง” ได้อพยพถิ่นฐานมาจากบ้านเก่าเขากระฉิว จังหวัดสุพรรณบุรี เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านกุดจอกในราวปี พ.ศ. 2427 เมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการขยายพื้นที่ทำกินและกระจายการตั้งบ้านเรือนไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และได้ขยายมาสู่หมู่บ้านหนองมะโมงในปัจจุบัน คำว่า “หนองมะโมง” ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้าน เกิดจากการตั้งชื่อตามสภาพภูมิประเทศของหมู่บ้าน ซึ่งได้ไปตั้งบ้านเรือนและทำมาหากินบริเวณรอบ ๆ หนองน้ำที่มีต้นมะโมงขึ้นอยู่ ชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านของตนว่า “หนองมะโมง” ต่อมาจากหมู่บ้านกลายมาเป็นตำบล

ภูมินามตำบลหนองมะโมง เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลกุดจอก

บ้านกุคจอก

กุคจอก ตำบลนี้มีชื่อที่ค่อนข้างเรียกยาก ฟังดูเสียงอ่านไม่ไพเราะ แต่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจด้วย ผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าให้ฟังว่า แต่เดิมบ้านกุคจอก เป็นป่าไม้ดงที่มีต้นไม้ใหญ่ขนาดสร้างบ้านเรือนได้ ในป่ามีบึงอยู่แห่งหนึ่ง กว้างประมาณ 100 เมตรยาวประมาณ 800 เมตร เมื่อปีระกา เดือน 3 พ.ศ. 2427 กองขุนศรี ได้อพยพครอบครัว 20 กว่าครอบครัวมาจากบ้านกระจิ้ว จังหวัดกาญจนบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี) มาอยู่ข้างบึง ในบึงมีดอกจอกซึ่งเป็นพืชน้ำขึ้นหนาแน่นเต็มบึงไปหมด ในสมัยนั้นหัวหน้าหมู่บ้าน เรียกว่า นายกองรองหัวหน้าหมู่บ้าน เรียกว่า นายหมู่ ได้ตั้งหมู่บ้านตามนิมิตของบึง คำว่า บึง ภาษาของพวกนายกองเรียกว่า กุด และเนื่องจากมีดอกจอกเต็มกุด จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “กุคจอก” บริเวณกุคจอกนี้ น้ำลึกมากแม้ในหน้าแล้งช่วงเดือนเมษายน ชาวบ้านได้ใช้น้ำในกุคจอกนี้ ต่อมาบ้านกุคจอกกลายเป็นตำบลกุคจอก

ภูมินามตำบลกุคจอก เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

บ้านสะพานหิน

สะพานหิน ตำบลที่แสดงถึงความแข็งแกร่ง กงทน ถาวร อันเนื่องมาจากชื่อของตำบล ซึ่งมีเรื่องเล่ากันว่า มีชุมชนแถบเมืองอุททองเกิดโรคระบาดอย่างรุนแรง ผู้นำชุมชนในขณะนั้นซึ่งไม่ปรากฏนาม แต่ภายหลังมีผู้เรียกท่านว่า ท้าวอุททอง เหตุที่เรียกเช่นนั้นเพราะว่าท่านได้พาผู้คนในบริเวณเมืองอุททอง อพยพหนีโรคระบาดและหาที่ตั้งบ้านเรือน ขึ้นมาทางทิศเหนือ การอพยพได้อาศัยรอนแรมตามที่ต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่พบที่ที่เหมาะสมถูกใจ การอพยพผู้คนครั้งนี้ได้ใช้วิธีเดินทางด้วยเท้า มีเกวียนเป็นพาหนะ มีสัตว์ประเภท ช้าง ม้า วัว ควาย เป็นพาหนะในการลากจูง ในที่สุดได้ผ่านลำห้วยแห่งหนึ่ง มีแผ่นหิน

ปูลาดข้ามลำห้วย ท่านได้สั่งบริวารหยุดพักและตั้งรกราก ณ บริเวณนั้น ซึ่งภายหลังได้ตั้งชื่อว่า “หมู่บ้านสะพานหิน” จนกระทั่งทุกวันนี้ ที่กลายมาเป็นตำบลสะพานหิน ปัจจุบันร่องรอยของสะพานหิน ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่ แต่ได้ถูกดินกลบทับไว้บ้าง บริเวณแผ่นหินจะมีรอยเกวียนผ่านแผ่นหิน มีรอยเท้าสัตว์ปรากฏอยู่

ภูมินามตำบลสะพานหิน เป็นการตั้งชื่อตามเรื่องเล่า

ตำบลวังตะเคียน

บ้านวังตะเคียน

วังตะเคียน ตำบลนี้เมื่อได้ยินชื่อแล้วเกิดความรู้สึกหวาดกลัว หลายคนอาจนึกไปถึงผีนางตะเคียนหรือสิ่งเร้นลับอื่น ๆ แต่ถ้าใครได้เดินทางไปข้างวังตะเคียนจะพบบรรยากาศที่เงียบสงบ ว่างเวงขอบกล เดิมหมู่บ้านวังตะเคียนเป็นป่าดงดิบ มีต้นไม้หลายชนิด มีคลองน้ำไหลผ่านหมู่บ้าน ชาวบ้านอาศัยทำการเกษตร ชาวบ้านพากันตั้งชื่อคลองน้ำนี้ว่า “คลองสะบ้า” ไหลมาจากห้วยขุนแก้ว จังหวัดอุทัยธานี ตรงบริเวณใกล้หมู่บ้านมีกระแสน้ำไหลวนเชี่ยวมาก น้ำจึงกัดเซาะทำให้บริเวณนั้นกลายเป็นวังน้ำกว้างและลึกมาก ตรงบริเวณวังน้ำมีต้นตะเคียนต้นใหญ่ขนาด 5 คนโอบ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านวังตะเคียน ซึ่งต่อมากลายเป็นตำบลวังตะเคียน ปัจจุบันวังน้ำได้ตื้นเขินและต้นตะเคียนถูกตัดเหลือแต่ตอไม่อยู่ที่คลองน้ำแห่งนี้

ภูมินามตำบลวังตะเคียน เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามกึ่งอำเภอหนองมะโมง

1. ดันมะโมง มีลักษณะอย่างไร ตำบลใดมีเรื่องราวเกี่ยวกับพืชชนิดนี้
2. ดอกจอกเป็นพืชน้ำ มีลักษณะอย่างไร หมู่บ้านใดมีพืชชนิดนี้มาก
3. เหตุใดคนไทยในสมัยก่อน จึงอพยพบ้านเรือนหนีโรคระบาด
4. นักเรียนมีความเชื่อเกี่ยวกับต้นตะเคียนว่าอย่างไร
5. ถ้านักเรียนเดินทางมาเที่ยวที่กึ่งอำเภอหนองมะโมง นักเรียนจะเดินทางไปตำบลใด เพราะเหตุใด

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเดินทางไปตามเส้นทางในแต่ละตำบลของกึ่งอำเภอหนองมะโมง ที่นักเรียนสนใจ พร้อมจดบันทึกเรื่องราวที่ประทับใจเขียนเป็นเรียงความ

เรื่องที่ 10

กฎหมายกิ่งอำเภอเนินขาม

สถานที่ตั้งและอาณาเขต

กิ่งอำเภอเนินขาม เดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งในอำเภอหันคา ระยะทางห่างจากจังหวัดชัยนาทประมาณ 44 กิโลเมตร ด้านที่ติดกับจังหวัดสุพรรณบุรี ต่อมาในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้ทางราชการเข้าไปดูแลทุกข์สุขของราษฎรได้ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความเดือดร้อนด้านการทำมาหากินเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทางหน่วยราชการจึงได้ตัดแบ่งพื้นที่บางส่วนจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ ชื่อว่า กิ่งอำเภอเนินขาม โดยตั้งหัวหน้ากิ่งอำเภอเป็นผู้บริหารราชการ แต่ยังคงขึ้นอยู่ในการปกครองของอำเภอหันคา

กิ่งอำเภอเนินขาม มีประชากรส่วนใหญ่พูดภาษาลาว ซึ่งเรียกตัวเองว่า “ลาวเวียง” สันนิษฐานว่าอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ แต่คนลาวที่นี่ไม่นิยมรับประทานข้าวเหนียว รับประทานข้าวเจ้าแทน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เหมือนคนลาวในภาคอื่นของประเทศไทย สินค้าพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงและทำให้กิ่งอำเภอเนินขามเป็นที่รู้จักแพร่หลาย คือ ผ้าทอไทครั้ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกิ่งอำเภอเนินขาม ที่มีประวัติสืบทอดอันยาวนานเป็นที่สนใจและศึกษาของคนทั่วไป

ลักษณะพื้นที่กิ่งอำเภอเนินขามแม้จะไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน แต่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองธรรมชาติและระบบชลประทานเข้าไปให้ความชุ่มชื้น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม คือ ทอผ้าพื้นเมือง

อาณาเขต

กิ่งอำเภอเนินขามมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

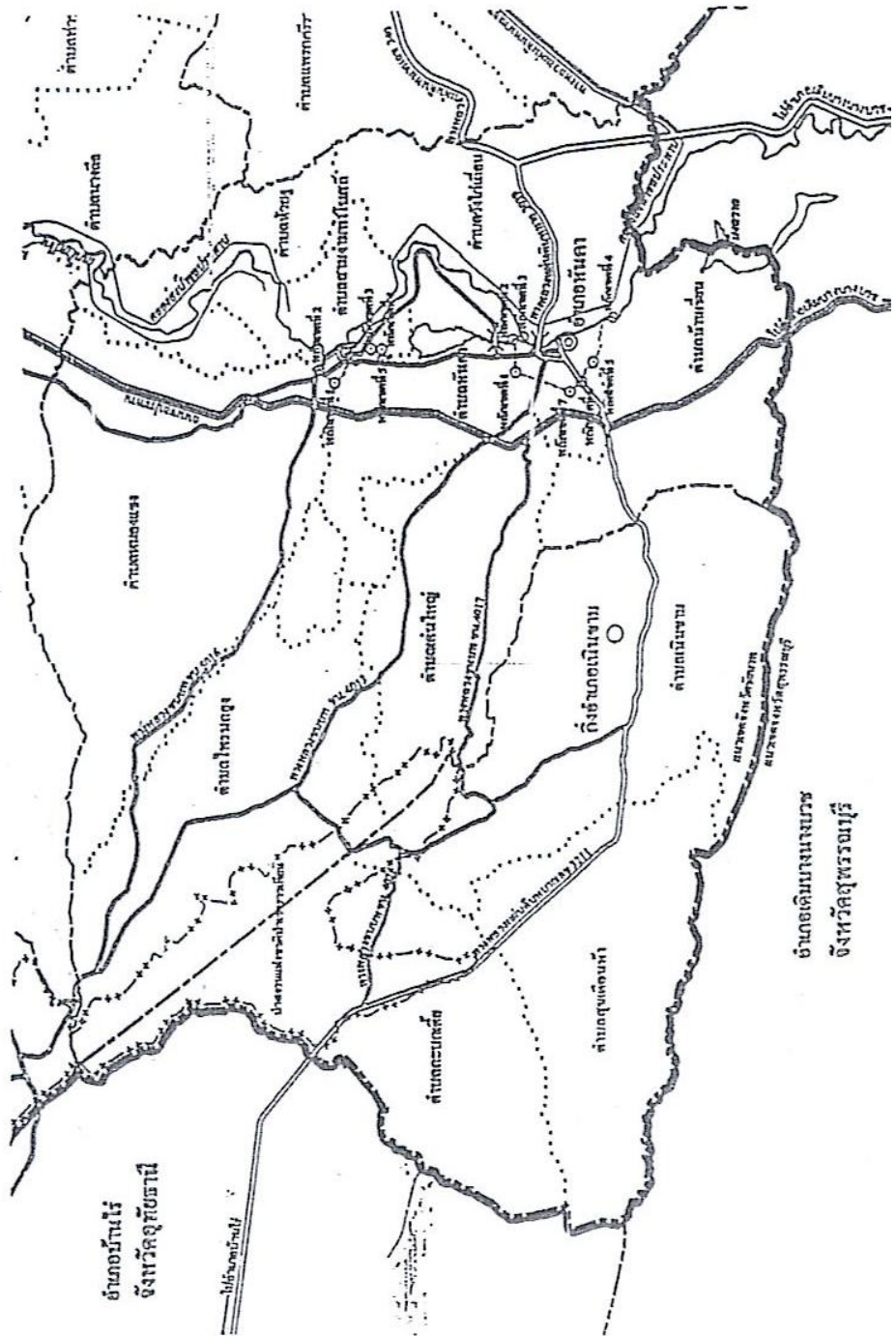
ทิศเหนือ	ติดต่อ	ตำบลเด่นใหญ่ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อ	อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	ตำบลบ้านเข็ญ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

กิ่งอำเภอเนินขาม มี 3 ตำบล

1. ตำบลเนินขาม
2. ตำบลสุขเดือนห้า
3. ตำบลกะบกเตี้ย

แต่ละตำบลมีภูมินามที่น่าสนใจและควรศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับ สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของกิ่งอำเภอเนินขาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนที่แสดงการแบ่งเขตการปกครองของกิ่งอำเภอเนินขาม

ตำบลเนินขาม

ต้นมะขามในตำบลเนินขาม

เนินขาม ตำบลนี้มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ จากการเล่าต่อกันมาว่า ชาวเนินขามได้อพยพมาจากเมืองเวียงจันทร์ เจ้าอนุวงศ์กษัตริย์เมืองเวียงจันทร์ ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อพยพลงมาที่บ้านไค้ บ้านขามอำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี หลังจากนั้นมีคนอยู่กันหนาแน่น คนบางกลุ่มจึงได้อพยพมาที่บริเวณที่สูงที่น้ำท่วมไม่ถึง (เนิน) ติดกับหนองน้ำ บริเวณหนองน้ำก็จะมีเห็บจิ้งจอกอยู่มาก จึงเรียกว่า บ้านหนองเห็บ และได้ปลูกบ้านบุกเบิกถากถางที่ลุ่มพอที่จะทำนาข้าวได้ ซึ่งก็อยู่รอบเนินที่ปลูกบ้านพักพิง ต่อมามีคนติดตามมากขึ้น จึงมีการสร้างวัด มีพระจำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านหนองเห็บ ทำให้ที่ลับแคบไม่พออยู่ จึงพากันแยกออกไปอยู่ที่ดอนขามซึ่งไม่ห่างไกลกันมากนักอยู่ติดกับลำห้วยมีต้นมะขามใหญ่มาก โคนต้นวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 3 เมตรเศษ และได้ย้ายวัดหนองเห็บตามมาภายหลัง จึงพากันใช้ชื่อบ้านแห่งนี้ว่า “บ้านเนินขาม” ต่อมาจึงได้จัดตั้งขึ้นเป็นตำบลเนินขาม

ภูมินามตำบลเนินขาม เป็นการตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้

ตำบลสุขเดือนห้า

บ้านสุขเดือนห้า

สุขเดือนห้า ตำบลนี้เมื่อใครได้ยื่นชื่อตำบลแล้ว คงคิดว่าชาวตำบลนี้คงจะมีความสุขมาก แต่ความเป็นมาของตำบลนี้ก็กลับตรงกันข้ามกับชื่อตำบล ดังเดิมในอดีตตำบลนี้มีความแห้งแล้งมาก โดยเฉพาะในเดือนเมษายนซึ่งเป็นฤดูแล้ง ซึ่งเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนจัด ชาวบ้านจะขาดแคลนน้ำมาก ไม่มีน้ำดื่มน้ำใช้ เดือดร้อนถึงทางราชการต้องนำน้ำมาแจกจ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ฉะนั้นเมื่อถึงเดือนห้าหรือเดือนเมษายนชาวบ้านจะมีแต่ความทุกข์เนื่องจากขาดแคลนน้ำ รวมไปถึงพืชพันธุ์ธัญญาหารจากเรือสวน ไร่ นา ก็พากันตายหมด เพราะขาดแคลนน้ำเช่นเดียวกัน หมู่บ้านนี้จึงได้ชื่อว่า บ้านโสกเดือนห้า และกลายมาเป็นตำบลโสกเดือนห้า ซึ่งขณะนั้นตำบลนี้ขึ้นอยู่กับอำเภอหันคา นายอำเภอหันคาท่านหนึ่ง ท่านมีความคิดเห็นว่า คำว่า โสกเดือนห้า ไม่เป็น

สิริมงคล ฟังดูแล้วรู้สึกหดหูใจ จึงขอเปลี่ยนเป็น ตำบลสุขเดือนห้า แทน ตั้งแต่นั้นมา ตำบลนี้จึงได้ชื่อว่าตำบลสุขเดือนห้า

ภูมินามตำบลสุขเดือนห้า เป็นการตั้งชื่อตามลักษณะอื่น ๆ คือ เหตุการณ์ขณะแรกตั้งหมู่บ้านและเปลี่ยนชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล

ตำบลดะบกเตี้ย

ต้นกะบกในตำบลดะบกเตี้ย

กะบกเตี้ย ชื่อตำบลนี้มีเรื่องเล่าว่า ในสมัยก่อนที่บริเวณนี้มีต้นกะบกขึ้นอยู่ต้นหนึ่ง ลำต้นมีขนาดใหญ่เท่าล้อเกวียน มีความสูงประมาณ 5 เมตร อยู่ในร่องน้ำ ชาวบ้านเห็นว่าต้นกะบกต้นนี้เตี้ย เพราะเปรียบเทียบกับลำต้นที่มีขนาดใหญ่มากกว่าความสูงเพียง 5 เมตรเท่านั้น ชาวบ้านพากันตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อและลักษณะของต้นกะบกว่า บ้านกะบกเตี้ย ปัจจุบันต้นกะบกเตี้ยต้นนั้นถูกขุดทิ้งไปนานแล้ว สาเหตุเพราะต้นกะบกเตี้ยไปขึ้นในร่องน้ำ และจะตัดร่องน้ำให้ตรงเพื่อทำถนนเข้าหมู่บ้าน แต่ปัจจุบันชาวบ้านได้ปลูกต้นกะบกทดแทนต้นเก่า เพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำหมู่บ้าน ต่อมาบ้านกะบกเตี้ยได้ตั้งเป็นตำบลดะบกเตี้ย

ภูมินามตำบลดะบกเตี้ย เป็นการตั้งชื่อตามพืชพันธุ์ไม้

กิจกรรมที่ 10

คำชี้แจง กิจกรรมมี 2 ตอน

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้จากเรื่อง ภูมินามกึ่งอำเภอเนินขาม

1. ชาวตำบลเนินขามสืบเชื้อสายมาจากที่ใด
2. อะไรคือสาเหตุที่ชาวสุขเดือนห้าต้องเสิร์ฟโศก
3. ชาวกระบะกเดี่ยว ปลุกดันกระบะกเพราะอะไร นักเรียนเห็นด้วยกับการปลุกดันกระบะกหรือไม่
4. การเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล นักเรียนคิดว่ามีผลต่อจิตใจชาวบ้านหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. คำว่า “เนิน” แสดงภูมินามว่าตำบลเนินขามอยู่ในพื้นที่มีลักษณะอย่างไร

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนเดินทางไปกึ่งอำเภอเนินขามเพื่อสืบค้นความแข็งแรงของชาวตำบลนี้ว่ายังมีอยู่หรือไม่ เขียนแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาความแข็งแรงดังกล่าว

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ (2543) *วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณะและภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท* กรุงเทพมหานคร สำนักนายกรัฐมนตรี
- บุญยงค์ เกศเทศ (2536) *ศาสตร์และศิลป์แห่งภาษา ภาพลึนธ์* ประสานการพิมพ์
- ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ (2531) *ภูมิศาสตร์ชนบท* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สมัย สุทธิกรรม (2541) *สารคดีชุด ถิ่นทองของไทย : ชัยนาท* กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์
- สายน้ำ เสถียรพงศ์ (2542) *ชัยนาทเมืองแห่งแม่น้ำสามสาย* กรุงเทพมหานคร บริษัทคอมแพคพริ้นท์ จำกัด
- อรุณี แน่นหนา (2545) *นามนี้มีที่มา* กรุงเทพมหานคร แปลน พริ้นท์ติ้ง

คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลเรื่องภูมินามควรมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ผู้อาวุโสในท้องถิ่น ซึ่งเป็นคนที่อาศัยในท้องถิ่นแห่งนั้นมาเป็นเวลาช้านาน และมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นอย่างดี

2. ผู้นำท้องถิ่น หรือ ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.

3. เจ้าอาวาสหรือพระภิกษุที่จำพรรษาอยู่ในท้องถิ่นนั้นมาเป็นเวลาช้านาน

4. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูล

1. นางสาวกรุ่น กุลเสนา อายุ 77 ปี 108 หมู่ 2 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
2. นางขันทอง เหล็กเพชร อายุ 50 ปี 48 หมู่ 7 ตำบลบางซุด อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
3. นายชาย ตุ่มเงิน (ผู้ใหญ่บ้าน) อายุ 53 ปี 132 หมู่ 2 ตำบลเที่ยงแท้ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
4. นางจิด เอี่ยมจิตร อายุ 82 ปี 120/1 หมู่ 2 ตำบลคิ่งสำเภา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
5. นายจำลอง ดาเกลี้ยง อายุ 75 ปี 1 หมู่ 3 ตำบลเสือโฮก อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
6. นายฉลวย อ่วมสุข (ครู) อายุ 45 ปี โรงเรียนหันคาพิทยาคม อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
7. พระครูชัยกิจสุนทร อายุ 86 พรรษา วัดบ่อแร่ ตำบลบ่อแร่ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
8. นายชูชาติ ฉ่ำมาก (ครู) อายุ 50 ปี โรงเรียนหันคารายฤทธิ์รังสฤษดิ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
9. นายถวิล สนเผือก อายุ 70 ปี 101/2 หมู่ 2 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
10. หลวงตาธรรม วัดปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
11. นางนิภา ชัยศรี อายุ 41 ปี 69 หมู่ 7 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
12. นายบุญเลิศ จ้างพานิช อายุ 76 ปี นายกเทศมนตรีตำบลวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
13. นางสาวปิยวดี แก้วจงประสิทธิ์ (ครู) อายุ 53 ปี โรงเรียนอุทิศไพบูลย์ชนูปถัมภ์ อำเภอ
มโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
14. นางพะเยาว์ มิ่งรักษา อายุ 68 ปี 128 หมู่ 4 ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท

15. นางพิศมัย จิวแหยม อายุ 45 ปี 37 หมู่ 3 ตำบลหาดอาษา อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท
16. นายโพธิ์ จันทราช อายุ 76 ปี 45 หมู่ 5 ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัด
ชัยนาท
17. นางกัททิรา ฮวบสวรรค์ (ครู) อายุ 35 ปี โรงเรียนศรีสโมสรวิทยา กิ่งอำเภอหนองมะโมง
จังหวัดชัยนาท
18. นางรวย เดชวิทย์ อายุ 89 ปี 101 หมู่ 3 ตำบลเขาแก้ว อำเภอสรรพยา
จังหวัดชัยนาท
19. นางลำ ครุฑจิน อายุ 62 ปี 213 หมู่ 8 ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
20. นายเล็ก สร้อยสน อายุ 65 ปี 98/2 หมู่ 1 ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
- 105
21. นายเลี่ยม พุ่มจำปา อายุ 65 ปี 281 หมู่ 5 ตำบลกะบกเตี้ย กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัด
ชัยนาท
22. นายวน ยิ้มศรี อายุ 60 ปี 83 หมู่ 2 ตำบลคอนกำ อำเภอสรรคบุรี จังหวัด
ชัยนาท
23. พระมหาวสันต์ ปิติवासโน อายุ 45 พรรษา วัดศรีชัยพัฒนาราม ตำบลหนองขุ่น
อำเภอ
วัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
24. นายวิทยา ภู่เกิด (ก้านัน) อายุ 50 ปี 102/7 หมู่ 8 ถนนสรรคบุรี 4 เทศบาล
ตำบลแพรก-
ศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
25. นางสนอง ชูเถื่อน อายุ 60 ปี 51 หมู่ 12 ตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
25. นายสมบุญ ฟูตยชนิด (อบต.) อายุ 36 ปี 34/2 หมู่ 1 ตำบลวัดโคก อำเภอมโนรมย์
จังหวัดชัยนาท
27. นางสาวท หรั่งนาค อายุ 62 ปี 78 หมู่ 7 ตำบลนางลือ อำเภอเมืองชัยนาท
จังหวัดชัยนาท
28. นายสิงทอง จันทศรี อายุ 50 ปี 144 หมู่ 4 ตำบลวังหมัน อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
29. นายสำเนา แจ็งอรุณ อายุ 52 ปี 37 หมู่ 7 ตำบลโพงาม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

30. นางสาวลักษณะ แสงไชย (ครู) อายุ 51 ปี โรงเรียนสรรพพยาวิทยา อำเภอสรรพยา
จังหวัด

ชัยนาท

31. นายอมรศักดิ์ เกียรติพิบูลย์ (ผู้ใหญ่บ้าน) อายุ 39 ปี 85 หมู่ 7 ตำบลตุ๊ก อำเภอ
สรรพยา

จังหวัดชัยนาท

32. นางโอ ทองดี อายุ 88 ปี 87 หมู่ 2 ตำบลศิลาดาน อำเภอมโนรมย์ จังหวัด
ชัยนาท

บทที่ 3

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท สรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.1 เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท

1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น

2. ขอบเขตของการศึกษา

2.1 หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท มีเนื้อหาประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 สภาพทั่วไปของจังหวัดชัยนาท

เรื่องที่ 2 การกำหนดภูมินาม

เรื่องที่ 3 ภูมินามอำเภอเมืองชัยนาท มี 9 ตำบล คือ ตำบลชัยนาท
ตำบลในเมือง ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเขาท่าพระ ตำบลเสือโฮก ตำบลท่าชัย ตำบลหาดท่าเสา
ตำบลนางลือ ตำบลธรรมามูล

เรื่องที่ 4 ภูมินามอำเภอสรรพยา มี 7 ตำบล คือ ตำบลสรรพยา
ตำบลตุ๊ก ตำบลเขาแก้ว ตำบลโพนางคำตัก ตำบลโพนางคำออก ตำบลบางหลวง ตำบล
หาดอาษา

เรื่องที่ 5 ภูมินามอำเภอมโนรมย์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลคิ่งลำเภา
ตำบลวัดโคก ตำบลศิลาดาน ตำบลท่าฉนวน ตำบลหางน้ำสาคร ตำบลไร่พัฒนา ตำบลอยู่ตะเภา

เรื่องที่ 6 ภูมินามอำเภอวัดสิงห์ มี 7 ตำบล คือ ตำบลวัดสิงห์
ตำบลมะขามเต่า ตำบลหนองน้อย ตำบลหนองบัว ตำบลหนองขุน ตำบลบ่อแร่ ตำบลวังหมัน

เรื่องที่ 7 ภูมินามอำเภอสรรคบุรี มี 8 ตำบล คือ ตำบล
แพรกศรีราชา ตำบลเที่ยงแท้ ตำบลคงคอน ตำบลบางซุด ตำบลโพงาม ตำบลคอนกำ ตำบล
ห้วยกรด ตำบลห้วยกรดพัฒนา

เรื่องที่ 8 ภูมินามอำเภอหันคา มี 8 ตำบล คือ ตำบลหันคา
ตำบลบ้านเขียน ตำบลห้วยงู ตำบลวังไก่อเลื่อน ตำบลไพรนกยูง ตำบลหนองแขง ตำบลเด่นใหญ่
ตำบลสามง่ามท่าโบสถ์

เรื่องที่ 9 ภูมินามกิ่งอำเภอหนองมะโมง มี 4 ตำบล คือ ตำบล
หนองมะโมง ตำบลกุดจอก ตำบลตะพานหิน ตำบลวังตะเคียน

เรื่องที่ 10 ภูมินามกิ่งอำเภอเนินขาม มี 3 ตำบล คือ ตำบล
เนินขาม ตำบลสุขเดือนห้า ตำบลกะบกเตี้ย

แต่ละเรื่องมีกิจกรรมท้ายเรื่องและมีภาพประกอบ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้
ด้านการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ด้านความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท ด้านการจัดการเรียน
การสอนภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความ
สอดคล้อง 0.96 และตรวจสอบโดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเนินขามรัฐ
ประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท จำนวน 10 คน โดยใช้แบบประเมินค่าดัชนี
ความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.98

3. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ผู้ศึกษาได้วางแผนในการสร้างหนังสือ และดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดลักษณะหนังสือ เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. สร้างและพัฒนาหนังสือ

2.1 การสร้างหนังสือ

2.1.1 ศึกษาหลักสูตร ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และ
มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหนังสือดังนี้

สาระที่ 5 : วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 : เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและ
วรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.1.2 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตำรา แนวทางการสร้างหนังสืออ่าน
เพิ่มเติม กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รูปแบบงานเขียนสารคดี กำหนดแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดชัยนาททั้ง 53 ตำบล

เก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังครูภาษาไทยและครูสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาททั้ง 15 โรงเรียน จากนั้นรวบรวมข้อมูล นำมาจัดประเภทและสังเคราะห์ข้อมูล สืบค้นข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในท้องถิ่น เช่น ผู้อาวุโสในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าอาวาสหรือพระภิกษุ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา เป็นต้น นำข้อมูลมาเรียบเรียงเป็น เรื่องราวของแต่ละตำบล กำหนดเนื้อหา แบ่งเนื้อหาเป็น 10 เรื่อง คือ สภาพทั่วไปของจังหวัด ชัยนาท การกำหนดภูมิภาค ภูมิภาคตำบลต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอทั้ง 6 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ กำหนดชื่อเรื่อง โดยแบ่งเป็น 10 เรื่อง และใช้ชื่ออำเภอต่าง ๆ เป็นชื่อเรื่อง กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา ลักษณะงานเขียนประเภทสารคดี ภูมิภาคแต่ละตำบลมีการสรุปประเภทภูมิภาคตอนท้าย เรื่องทุกเรื่อง การใช้ภาษา ใช้ภาษาที่สละสลวยถูกต้องชัดเจนใช้คำศัพท์ที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจ ความหมายและเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ภาพประกอบทั้ง 53 ตำบล มีแผนที่ประกอบทุกอำเภอ ท้ายเรื่องแต่ละเรื่องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2.1.3 กำหนดโครงสร้างของหนังสือ โครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องภูมิภาคตำบลใน จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นรูปแบบงานเขียนประเภทสารคดี

2.2 การปรับปรุงคุณภาพหนังสือ

การปรับปรุงคุณภาพของหนังสือที่สร้างขึ้นดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) สร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณภาพ หนังสือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ
- 2) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนักเรียน 10 คน
- 3) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายคุณภาพของหนังสือตามผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมิภาคตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนี ความสอดคล้อง 0.96 และความคิดเห็นของนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.98 สรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหา

ด้านภาพประกอบ ด้านการใช้ภาษา ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ ทั้งนี้
เนื่องมาจากผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างหนังสือตามแนวทางดังนี้

1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์

ผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ มีความ
เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาพิมพ์เนื้อหาด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์รวมทั้งใช้คอมพิวเตอร์ปรับแต่ง
ภาพ จัดรูปเล่มหนังสือให้มีสีสันสวยงามและพิมพ์ออกมาเป็นเล่มหนังสือที่มีมาตรฐาน ซึ่ง
สอดคล้องกับ จักรภัทร พงศ์ภัทร (2546 :34-41) ที่กล่าวว่า การจัดพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์
สามารถมีการปรับแต่งภาพ จัดทำรูปเล่มหนังสือมีสีสันสวยงาม สามารถพิมพ์ออกมาเป็นเล่มที่มี
มาตรฐานและมีความน่าสนใจ

2. ด้านเนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน การแบ่ง
เนื้อหาแต่ละตอนมีความเหมาะสม จัดลำดับเนื้อหาได้ดี เรื่องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา การลำดับ
เนื้อหาต่อเนื่องเข้าใจง่าย เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้อ่าน ทั้งนี้เป็นผล
มาจากผู้ศึกษาได้นำเสนอเนื้อหาตามวิธีการของ สมพร จารุณัญ (2520 :13-28) ที่กล่าวว่า เนื้อเรื่อง
สอดคล้องกับจุดประสงค์ ถูกต้องตามหลักวิชาการของแต่ละสาขา เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป
ไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของสังคม เนื้อเรื่องอ่านง่ายพอเหมาะกับวัย ประสบการณ์
และความสามารถทางสติปัญญาของผู้อ่านที่ได้รับในการนำความรู้นั้นไปใช้ตามแนวทางที่พึง
ประสงค์ และสอดคล้องกับ จินตนา ไบกาชุย (2536 :147-148) ที่กล่าวว่า ในการสร้างหนังสือ
อ่านเพิ่มเติม ผู้สร้างต้องทราบว่าผู้อ่านของตนคือใคร โดยต้องคำนึงถึงเพศ วัย ระดับการศึกษา
ความสนใจในการอ่าน

3. ด้านภาพประกอบ

ผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ภาพประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา
สอดคล้องกับคำอธิบายภาพ ภาพประกอบมีความชัดเจน น่าสนใจ ขนาดภาพครึ่งหน้าเหมาะสม
กับวัย การจัดภาพมีความเหมาะสม และภาพประกอบช่วยให้เข้าใจในเรื่องดีขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมา
จากผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพประกอบซึ่งเป็นภาพถ่ายจากสถานที่จริง ภาพสอดคล้องกับเนื้อเรื่องเป็น
ภาพที่สวยงาม ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว ขนาดของภาพมีความ
เหมาะสมกับผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร จารุณัญ (2520 :13-28) ที่กล่าวว่า ภาพช่วยเสริม
เนื้อหาสาระและเรื่องราว ภาพแสดงรูปร่างลักษณะของคน สัตว์และสถานที่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจ
เนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็วและไม่ผิดพลาด ภาพช่วยดึงดูดความสนใจ ภาพประกอบจะต้องมี
สีสันหลากหลาย ภาพสวยงามและชัดเจน มีความถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระช่วย

ส่งเสริมความเข้าใจ ภาพช่วยเสริมสร้างจินตนาการลึกซึ้ง กว้างไกล เกี่ยวกับสถานที่

4. ด้านการใช้ภาษา

ผู้เชี่ยวชาญและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้สละสลวยน่าอ่าน ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ทั้งนี้เป็นผลมาจาก ผู้ศึกษาใช้ภาษาในการเขียนสารคดีที่เข้าใจง่าย มีความหมายชัดเจน เหมาะสมกับบุคคลแต่ละวัย ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร จารุณี (2520 :13-28) ที่กล่าวว่า การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมนั้น การใช้ภาษาต้องถูกต้องชัดเจน สละสลวยเข้าใจง่ายและการอธิบายความกะทัดรัดไม่วกวน

5. คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

นักเรียนมีความคิดเห็นว่า หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เรื่องภูมินาม ตำบลในจังหวัดชัยนาทได้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้ และเกิดความรักความภาคภูมิใจ อีกทั้งหนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ทั้งนี้เป็นผลมาจาก ผู้ศึกษาได้ศึกษาเนื้อหาสาระจากแหล่งข้อมูลโดยตรง และจัดระเบียบข้อมูลไว้ ซึ่งสอดคล้องว่า ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ (2531 : 76) ที่กล่าวว่า ภูมินามเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่มนุษย์ตั้งชื่อเรียกสถานที่ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต เป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นลักษณะที่น่าสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน และสอดคล้องกับ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2523) ที่กล่าวว่า ควรตรวจสอบหาแหล่งที่มาของสถานที่ว่ามีสาเหตุและประวัติความเป็นมาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อแนวทางให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยตั้งเกณฑ์จำแนกหารูปแบบของความเป็นมาของชื่อสถานที่ว่ามาจากพื้นฐานหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งใดสรุปได้ว่าที่มาของชื่อมีความสัมพันธ์กับภูมิประเทศและพืชมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหนังสือไปใช้

1. ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อสามารถเสนอแนะให้ผู้เรียนใช้หนังสือได้ถูกต้อง
2. การใช้หนังสือนั้นผู้เรียนต้องทำกิจกรรมท้ายเรื่อง ครูผู้สอนจึงควรประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจากการทำกิจกรรมท้ายเรื่อง
3. เนื้อหาเกี่ยวกับภูมินามนอกจากจะให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นแล้ว ผู้สอนสามารถนำไปใช้สอนในเรื่อง ความเชื่อ ค่านิยม และแนวคิดของคนในท้องถิ่นอีกด้วย

4. หนังสือเล่มนี้นอกจากใช้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนแล้ว ครูผู้สอนยังสามารถนำหนังสือไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐานเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา และรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการสร้างหนังสือครั้งต่อไป

1. ข้อมูลเกี่ยวกับภูมินามของสถานที่ต่าง ๆ ยังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก ผู้สร้างหนังสือควรให้ความสนใจและศึกษาภูมินามของสถานที่ต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อปลูกจิตสำนึกความภาคภูมิใจและรักท้องถิ่นให้กับผู้อ่าน
2. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องภูมินามอาจนำเสนอข้อมูลในลักษณะของนิทานหรือตำนาน เพื่อสร้างความสนใจของผู้อ่านในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* กรุงเทพมหานคร
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- จักรภัทร พงศ์ภัทระ (2546) *คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของ
ท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพมหานคร ชารอักษร
- จินตนา ไบกาชุย (ม.ป.ป.) *การเขียนสื่อการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- จินตนา ยอดยิ่ง (2519) “ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้าน ในเขตอำเภอเมืองแพร่” *ปริญญา
นิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- จารุรัตน์ कुमारย์ (2548) “การศึกษาวิเคราะห์ภูมินามในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”
สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- โหมสุภาวงศ์ ทองปลิว (2535) “การศึกษาความหมายชื่อหมู่บ้านและตำบลในอำเภอเมือง
จังหวัดเลย” *ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร วิชาเอกภาษาไทย*
- ถวัลย์ มาศจรัส (2548) *การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม* กรุงเทพมหานคร ชารอักษร
- บุญยงค์ เกศเทศ (2536) *ศาสตร์และศิลป์แห่งภาษา กापสินธ์ ประสานการพิมพ์*
- ประเวศ วะสี (2534) “ความคิดและภูมิปัญญาไทย เรื่อง การศึกษาของชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น”
ใน *ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย : ทิศทางใหม่ของการศึกษา 26 มีนาคม 2547 ห้องประชุม
202 อาคารจามจุรี 4 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หน้า 1-8*
- พูนจิต บิตร (2521) “การศึกษาประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอพรหมานิกม
จังหวัดสกลนคร” *ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ (2520) “ประวัติชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัด
ขอนแก่น” *ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*
- ไพฑูรย์ ปิยะปกรณ์ (2531) *ภูมิศาสตร์ชนบท* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ไพพรรณ อินทนิล (2524) “การศึกษาประวัติอำเภอและหมู่บ้านอำเภอพนัสนิคม ชลบุรี”
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- เรณู หอมหวาน (ม.ป.ป.) *ภูมิศาสตร์ชนบท* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ศิลปากร มหาวิทยาลัย (2520) “การศึกษาทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับชื่อภูมิประเทศของจังหวัด นครปฐม” เอกสารสัมมนาภูมิศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 3 ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สมพร จารุณัฐ (2538) *คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก* กรุงเทพฯ สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2530) “ศึกษาชื่อหมู่บ้านของอำเภอสุรินทร์” สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา
- เส่นหา บุญรักษ์และทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (2542) “ภูมินามจังหวัดพิษณุโลก” โครงการศึกษาค้นคว้าทางวัฒนธรรม สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
- อัมพร ชูระเจน (2521) “ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- อุดมลักษณ์ จิตต์รักเกียรติ (2534) “ตำนานชื่อสถานที่ในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	<p>วุฒิกการศึกษา กศ.ม. บรรณารักษศาสตร์ นศ.ม. การสื่อสารมวลชน ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ภาควิชาบรรณารักษ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ประสบการณ์และความชำนาญ เขียนหนังสือ เด็ก วรรณกรรมสำหรับเด็ก จัดกิจกรรม เกี่ยวกับเด็ก</p>
นางเครือรัตน์ จันทร์เพ็ง	<p>วุฒิกการศึกษา กศ.บ. วิชาเอกภาษาไทย ตำแหน่ง เลขานุการศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ชัยนาท ประสบการณ์และความชำนาญ ครูแกนนำ ครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนภาษาไทย คณะกรรมการจัดทำหนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ ภูมิปัญญา จังหวัดชัยนาท</p>
นางพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง	<p>วุฒิกการศึกษา ค.ม. การสอนภาษาไทย ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชัยนาท พินาศคม ประสบการณ์และความชำนาญ ครูภาษาไทย ดีเด่นของจังหวัดชัยนาท ครูภาษาไทยดีเด่นเขต การศึกษา 6 ครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูรางวัล เกียรติยศ วิทยากรศูนย์ภาษาไทยจังหวัด ชัยนาท วิทยากรเรื่องการวิจัยและวิเคราะห์ หลักสูตร ที่ปรึกษาการทำผลงานทางวิชาการ</p>

ภาคผนวก ข
สำเนาหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/จ 4

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน รองศาสตราจารย์ กุลวรา ชูพงษ์ไพโรจน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสุรตนา พันธุ์พิธ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าวให้นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสือ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรารานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน นางเครือรัตน์ จันทร์เพ็ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิช นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าวว่านักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสือ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ ๒๔

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน นางพวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสุรตนา พันธุ์พิธ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามคำบลในจังหวัดชัยนาท สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดชัยนาท ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าวนักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย สาขาวิชา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างหนังสือ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี
จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0 2503 2870

โทรสาร 0 2503 3566-7

ภาคผนวก ก

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คำชี้แจง

1. ประเด็นการประเมิน แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมครอบคลุม 4 ประเด็น ได้แก่
 1. ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์
 2. ด้านเนื้อหา
 3. ด้านภาพประกอบ
 4. ด้านการใช้ภาษา
2. ระดับการประเมิน การกำหนดคุณค่าของแต่ละประเด็นย่อย มีระดับ 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	เห็นด้วย
๐	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าเห็นด้วย
-1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
3. วิธีการประเมิน

พิจารณาคูณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยการประเมินประเด็นย่อยแต่ละข้อแล้ว
 เลือกระดับการประเมินจากระดับ 1, ๐, -1 ด้วยการกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับ
 การประเมิน

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ระบุประเด็นที่ ต้องแก้ไข
	1	๐	-1	
การจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์				
1. การออกแบบปกหนังสือน่าสนใจ	
2. การออกแบบปกสอดคล้องกับเนื้อหา	
3. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	
4. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและ วัยของผู้อ่าน	
5. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของ ผู้อ่าน	
6. การพิมพ์ตัวสะกด การันต์ ถูกต้อง	
เนื้อหา				
7. การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีความเหมาะสม	
8. การจัดลำดับเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสม	
9. เรื่องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา	
10. ความยาวของเนื้อหาในแต่ละตอนเหมาะสม กับวัยของผู้อ่าน	
11. การลำดับเนื้อหาต่อเนื่อง เข้าใจง่าย	
12. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับผู้อ่าน	
13. เนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมินาม ตำบลในจังหวัดชัยนาท	
14. เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นแก่ผู้อ่าน	

รายการประเมิน	ความคิดเห็น			ระบุประเด็นที่ ต้องแก้ไข
	1	๐	-1	
15. เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ ผู้เรียน	
16. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา ภาพประกอบ	
17. ภาพประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อ เรื่อง	
18. การจัดวางภาพประกอบมีความเหมาะสม กับหนังสือ	
19. ภาพประกอบมีความชัดเจน น่าสนใจ	
19. ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัย ของผู้อ่าน	
21. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	
22. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับ เนื้อหา	
การใช้ภาษา				
23. การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่าย	
24. ภาษาที่ใช้สละสลวยน่าอ่าน	
25. การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประเมิน

ข้าพเจ้า (นาย , นาง , นางสาว).....

ได้ตรวจสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท ของ นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิธ

มีความเห็นและข้อเสนอแนะ

ดังนี้.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
...../...../.....

ภาคผนวก ง

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับผู้เรียน

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำอธิบายและปฏิบัติตามข้อกำหนด

1. ประเด็นการประเมิน แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติมครอบคลุม 5 ประเด็น ได้แก่
 1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์
 2. ด้านเนื้อหา
 3. ด้านการใช้ภาษา
 4. ด้านภาพประกอบ
 5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ
2. ระดับการประเมิน การกำหนดคุณค่าของแต่ละประเด็นย่อย มีระดับ 3 ระดับ คือ

1	หมายถึง	เห็นด้วย
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าเห็นด้วย
-1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
3. วิธีการประเมิน

พิจารณาคูณค่าของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยการประเมินประเด็นย่อยแต่ละข้อแล้ว เลือกระดับการประเมินจากระดับ 1, 0, -1 ด้วยการกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับการประเมิน

แบบประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

รายการประเมิน	ความคิดเห็น		
	1	๐	-1
รูปเล่มและการพิมพ์			
1. การออกแบบปกน่าสนใจชวนให้อ่าน
2. ขนาดของหนังสือมีความเหมาะสม
3. ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม
เนื้อหา			
4. เนื้อหาในหนังสือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท
5. การเรียบเรียงเนื้อหาชวนติดตาม
6. กิจกรรมท้ายบทมีความสอดคล้องกับเนื้อหา
7. เนื้อหาส่งเสริมให้เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
การใช้ภาษา			
8. ภาษาอ่านเข้าใจง่าย
9. ภาษามีคำศัพท์ที่นักเรียนเข้าใจความหมาย
ภาพประกอบ			
10. ภาพให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
11. การวางภาพมีความเหมาะสมกับหน้าหนังสือ
12. ภาพประกอบมีความชัดเจนน่าสนใจ
13. ขนาดของภาพมีความเหมาะสม
14. ภาพและคำอธิบายภาพทำให้เข้าใจเรื่องมากขึ้น
15. จำนวนภาพมีความเหมาะสม

รายการประเมิน	ความคิดเห็น		
	1	๐	-1
คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ			
16. หนังสือเล่มนี้ช่วยให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลเรื่อง ภูมิศาสตร์ในจังหวัดชัยนาทได้
17. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วสามารถนำความรู้ ที่ได้รับไปใช้ประกอบการเรียนในวิชาอื่นได้
18. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้จบแล้วนักเรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น
19. หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน

(.....)

...../...../.....

ภาคผนวก จ

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ตารางผนวกที่ 1.1 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านการจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
1. การออกแบบปกหนังสือน่าสนใจ	0	1	1	0.67
2. การออกปกสอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1
3. ส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน	1	1	1	1
4. ขนาดของเล่มเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ของผู้อ่าน	0	1	1	0.67
5. ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
6. การพิมพ์ตัวสะกด การันต์ ถูกต้อง	0	1	1	0.67
รวม				0.83

ตารางผนวกที่ 1.2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
7. การแบ่งเนื้อหาแต่ละตอน มีความเหมาะสม	1	1	1	1
8. การจัดลำดับเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสม	1	1	1	1
9. เรื่องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหา	1	1	1	1
10. ความยาวของเนื้อหาในแต่ละตอนเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
11. การลำดับเนื้อหาแต่ละเรื่อง เข้าใจง่าย	1	1	1	1
12. เนื้อหาเหมาะสมกับระดับผู้อ่าน	1	1	1	1
13. เนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องภูมินามตำบลในจังหวัดชัยนาท	1	1	1	1
14. เนื้อหาส่งเสริมความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นแก่ผู้อ่าน	1	1	1	1
15. เนื้อหาสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านแก่ผู้เรียน	1	1	1	1
16. กิจกรรมท้ายบทสอดคล้องกับเนื้อหา	1	1	1	1
รวม				1

ตารางผนวกที่ 1.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านภาพประกอบ

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
17. ภาพประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง	1	1	1	1
18. การจัดวางภาพมีความเหมาะสมกับหนังสือ	1	1	1	1
19. ภาพประกอบมีความชัดเจน น่าสนใจ	1	1	1	1
20. ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
21. ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้น	1	1	1	1
22. จำนวนภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา	1	1	1	1
รวม				1

ตารางผนวกที่ 1.4 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านการใช้ภาษา

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
23. การใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจนเข้าใจง่าย	1	1	1	1
24. ภาษาที่ใช้สละสลวยน่าอ่าน	1	1	1	1
25. การใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	1	1	1	1
รวม				1

ตารางผนวกที่ 1.5 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์	0.83
2. ด้านเนื้อหา	1
3. ด้านภาพประกอบ	1
4. ด้านการใช้ภาษา	1
รวม	0.96

ภาคผนวก จ

รายชื่อนักเรียนผู้ประเมินคุณภาพหนังสือ

รายชื่อนักเรียนผู้ตรวจสอบคุณภาพหนังสือ

เด็กชายกมลวัชร สุขสบาย	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กชายกิตติพงษ์ เณรพิ่ง	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงจินตหรา แพเพชร์	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กชายฐารัฐ จุ้ยเปี่ยม	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงจิตติกา ศรีเดช	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงธิดารัตน์ หววกบุญมา	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กชายไพโรจน์ นรสิงห์	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงมลทกานต์ ภูผา	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงรุ่งทิวา กาทักดี	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
เด็กหญิงศิริวรรณ ศรีเดช	นักเรียน โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ กิ่งอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ โดยผู้เรียน

ตารางผนวกที่ 2.3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือ ด้านการใช้ภาษา

รายการประเมิน	ความเห็นของผู้เรียน										ระดับ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	คนที่ 6	คนที่ 7	คนที่ 8	คนที่ 9	คนที่ 10	
8. ภาษาอ่านเข้าใจ ง่าย	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9. ภาษามีคำศัพท์ ที่นักเรียนเข้าใจ ความหมาย	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
รวม											1

ตารางผนวกที่ 2.6 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพหนังสือโดยรวม โดยผู้เรียน

รายการประเมิน	ค่า IOC
1. ด้านรูปเล่มและการพิมพ์	0.96
2. ด้านเนื้อหา	0.97
3. ด้านการใช้ภาษา	1
4. ด้านภาพประกอบ	0.96
5. ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากหนังสือ	1
รวม	0.98

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวสุรัตนา พันธุ์พิธ
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2501
สถานที่เกิด	157 หมู่ 1 ตำบลหันคา อำเภอยันคา จังหวัดชัยนาท
ประวัติการศึกษา	กศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนเนินขามรัฐประชานุเคราะห์ ตำบลเนินขาม กิ่งอำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท
ตำแหน่ง ที่อยู่ปัจจุบัน	ครูชำนาญการพิเศษ 157 หมู่ 1 ตำบลหันคา อำเภอยันคา จังหวัดชัยนาท
เกียรติประวัติ	พ.ศ. 2539 ครูภาษาไทยดีเด่นเขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2539 วิทยากรแกนนำการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 ครูบรรณารักษ์ดีเด่นเขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2542 ครูภาษาไทยดีเด่นครูสภา จังหวัดชัยนาท พ.ศ. 2542 ครูภาษาไทยดีเด่นครูสภา ระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2542 ครูแกนนำงานห้องสมุด กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2544 ครูดีที่หนูรัก กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2544 ครูแกนนำภาษาไทย สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ชัยนาท พ.ศ. 2545 ครูต้นแบบภาษาไทย สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด ชัยนาท พ.ศ. 2545 ครูแกนนำส่งเสริมการอ่าน เขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2545 ครูที่ปรึกษาดีเด่นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2545 ครูผู้ผลิตสื่อการสอนดีเด่น ประเภทบทเรียน สำเร็จรูป จังหวัดชัยนาท

- พ.ศ. 2545 ครูแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ กรมสามัญศึกษา
- พ.ศ. 2545 วิทยากรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับ
จังหวัด กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- พ.ศ. 2547 ดำเนินกิจกรรมของศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน
ภาษาไทยและร่วมมือในการส่งเสริมการใช้
ภาษาไทยเป็นอย่างดี สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ